

MALAYSIA

**PENYATA RASMI PARLIMEN
DEWAN NEGARA**

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KEEMPAT
MESYUARAT KEDUA**

K A N D U N G A N

MENGANGKAT SUMPAH SEBAGAI AHLI DEWAN NEGARA

Mengangkat Sumpah Tiga Orang Ahli

(Halaman 1)

PEMASYHURAN TUAN YANG DI-PERTUA

Mengalu-alukan Ahli-ahli Baharu

(Halaman 1)

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN

BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

(Halaman 2)

RANG UNDANG-UNDANG:

Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pindaan) 2021

(Halaman 20)

Rang Undang-undang Langkah-langkah Sementara

Bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019
(Pindaan) 2021

(Halaman 42)

Rang Undang-undang Paten (Pindaan) 2021

(Halaman 54)

Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021

(Halaman 62)

Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021

(Halaman 72)

USUL:

Waktu Mesyuarat dan Urusan

Dibebaskan Daripada Urusan Mesyuarat

(Halaman 72)

AHLI HADIR

1. Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua Tan Sri Dato' Seri Utama Dr. Rais bin Yatim
2. “ Timbalan Yang di-Pertua Dato' Seri Mohamad Ali bin Mohamad (Melaka)
3. “ Dato' Dr. Mah Hang Soon [Timbalan Menteri Pendidikan I]
4. “ Dato' Sri Ti Lian Ker [Timbalan Menteri Belia dan Sukan]
5. “ Datuk Lim Ban Hong [Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri]
6. “ Dato' Dr. Ahmad Masrizal Muhammad [Timbalan Menteri Pengajian Tinggi]
7. “ Dato' Arman Azha Abu Hanifah
8. “ Tuan Aknan a/l Ehtook
9. “ Tuan Haji Aziz bin Ariffin (Perlis)
10. “ Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin
11. “ Datuk Paul Igai
12. “ Tuan Balasubramaniam a/l Nachiappan
13. “ Datuk Bobbey Ah Fang bin Suan (Sabah)
14. “ Tan Sri Dato' Seri Mohd Radzi bin Tan Sri Sheikh Ahmad
15. “ Dato' Isa bin Ab. Hamid
16. “ Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian
17. “ Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan (Johor)
18. “ Tuan Robert Lau Hui Yew
19. “ Datuk John Ambrose
20. “ Puan Rita Sarimah a/k Patrick Insol
21. “ Puan Susan Chemeraí Anding
22. “ Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair (Negeri Sembilan)
23. “ Dato' Haji Husain bin Awang (Terengganu)
24. “ Puan Lim Hui Ying (Pulau Pinang)
25. “ Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya (Wilayah Persekutuan Putrajaya)
26. “ Datuk Seri Hajah Zurainah binti Musa
27. “ Datuk Ras Adiba binti Mohd Radzi
28. “ Tuan Seruandi bin Saad (Perlis)
29. “ Dr. Ahmad Azam bin Hamzah (Negeri Sembilan)
30. “ Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh. (Terengganu)
31. “ Datuk Mohan a/l Thangarasu
32. “ Tuan Muhamad Zahid bin Md. Arip (Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur)
33. “ Dato' Ajis bin Sitin (Pahang)

AHLI HADIR (samb/-)

34. Yang Berhormat Tuan Ir. Md. Nasir bin Hashim
35. “ Tuan Ahmad bin Yahaya (Kedah)
36. “ Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad (Kelantan)
37. “ Datuk Razali bin Idris
38. “ Dato’ Nelson a/l Renganathan
39. “ Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai
40. “ Datuk Teo Eng Tee @ Teo Kok Chee
41. “ Puan Noraini binti Idris (Sabah)
42. “ Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff (Kelantan)
43. “ Dato’ Zaiedi bin Haji Suhaili (Sarawak)
44. “ Datuk Dr. Zulkifli Mohamad Al-Bakri
45. “ Dato’ Dr. Nuing Jeluing (Sarawak)
46. Puan Fadhlina binti Dato’ Sidek (Pulau Pinang)
47. “ Datuk Haji Bashir bin Haji Alias (Wilayah Persekutuan Labuan)
48. “ Dato’ Wira Othman bin Aziz (Kedah)
49. “ Datuk Wira Koh Nai Kwong (Melaka)

AHLI TIDAK HADIR

1. Yang Berhormat YM Datuk Seri Utama Tengku Zafrul bin Tengku Abdul Aziz [Menteri Kewangan]
2. “ Datuk Dr. Mohd Radzi bin Jidin [Menteri Kanan Pendidikan]
3. “ Tuan Haji Idris bin Haji Ahmad [Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Hal Ehwal Agama)]
4. “ Tuan Wan Ahmad Fayhsal bin Wan Ahmad Kamal [Timbalan Menteri Perpaduan Negara]

**AHLI TIDAK HADIR
(DI BAWAH PERATURAN MESYUARAT 83)**

1. Yang Berhormat Dato’ Juhanis binti Abd Aziz (Pahang)

**AHLI CUTI
(DI BAWAH PERKARA 52 PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN)**

1. Yang Berhormat Dato’ Sri Vell Paari a/l Tun Samy Vellu

HADIR BERSAMA

1. Yang Berhormat Datuk Halimah binti Mohd Sadique [Menteri Perpaduan Negara]
2. “ Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd. Muttalib [Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan]
3. “ Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz [Timbalan Menteri Pertahanan]
4. “ Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin [Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang)]
5. “ Dato' Haji Rosol bin Wahid [Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna]
6. “ Dato' Dr. Mansor bin Haji Othman [Timbalan Menteri Alam Sekitar dan Air]
7. “ Datuk Ali Anak Biju [Timbalan Menteri Tenaga dan Sumber Asli]
8. “ Datuk Ago anak Dagang [Timbalan Menteri Kesihatan II]
9. “ Datuk Haji Awang bin Hashim [Timbalan Menteri Sumber Manusia]
10. “ Datuk Seri Jalaluddin bin Alias [Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan]
11. “ Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Salleh [Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan II]

DEWAN NEGARA**Ketua Pentadbir Parlimen**

Nor Yahati binti Awang

Setiausaha Dewan Negara

Muhd Sujairi bin Abdullah

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)

-

PETUGAS-PETUGAS PENYATA RASMI (HANSARD)

Monarita binti Mohd Hassan

Azhari bin Hamzah

Halijah binti Mat Sin

Rosna binti Bujairomi

Alzian binti Baharudin

Muhammad Qhidir bin Mat Isa

Noraidah binti Manaf

Siti Norlina binti Ahmad

Nor Hamizah binti Haji Hassan

Sherliza Maya binti Talkah

Nor Liyana binti Ahmad

Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir

Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan

Hafilah binti Hamid

Nor Faraliza binti Murad @ Nordin Alli

Nor Effazimmah binti Maliki

Nur Annisa binti Hamid

Herdawati binti Mohd Amir Abbu

Hasnah Sakinah binti Mohd Hashim

Nur Hazwanie binti Mohd Rozali

Yoogeswari a/p Muniandy

Muhamad Fazal bin Mahat

Nor Aizafasya binti Zainal

Ahmad Syahril bin Haji Sikari @ Sik'ari

Azmir bin Mohd Salleh

Mohd. Izwan bin Mohd. Esa

Nor Kamsiah binti Asmad

Aifarina binti Azaman

Noorfazilah binti Talib

Farah Asyraf binti Khairul Anuar

Julia binti Mohd. Johari

Syahila binti Ab Mohd Khalid

Ismalinda binti Ismail

Hazliana binti Yahaya

Amir Arshad bin Ab Samad

Hizamihatim Maggisa bin Juara

Muhammad Firdaus bin Ahmad

Izzul Syazwan bin Abdul Halim

Maryam binti Azinuddin

Mohd Aizuddin bin Pahrol Laili

Nurul Syakirah binti Ibharim

Suhaila binti Sariffuddin

Siti Fatimah Nurain binti Mohamad

Nor Afina binti Mohamed Rashid

Nik Muhammad Ismail bin Karim

**MALAYSIA
DEWAN NEGARA
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL KEEMPAT
MESYUARAT KEDUA**

Rabu, 22 Disember 2021

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.00 pagi

DOA

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

MENGANGKAT SUMPAAH SEBAGAI AHLI DEWAN NEGARA

MENGANGKAT SUMPAAH TIGA ORANG AHLI

Ahli Yang Berhormat yang tersebut di bawah ini telah mengangkat sumpah:

1. YB Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh [Lantikan semula - Lantikan DUN Terengganu];
2. YB Senator Puan Noraini binti Idris [Lantikan Baharu - Lantikan DUN Sabah]; dan
3. YB Senator Datuk Seri Hajah Zurainah binti Musa [Lantikan Baharu - Lantikan Yang di-Pertuan Agong];

[Upacara Mengangkat Sumpah tamat]

■1010

PEMASYHURAN TUAN YANG DI-PERTUA

MENGALU-ALUKAN AHLI-AHLI BARU

Tuan Yang di-Pertua: *Assalamualaikum*, selamat pagi, salam sejahtera. Ahli-ahli Yang Berhormat, saya ingin mengucapkan bagi pihak Dewan Negara setinggi-tinggi tahniah dan mengalu-alukan pelantikan tiga orang Ahli Dewan Negara yang telah mengangkat sumpah sebentar tadi, iaitu Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh, lantikan semula dipilih semula oleh Dewan Undangan Negeri Terengganu berkuat kuasa mulai 29 November 2021... *[Tepuk]*

Kedua, Yang Berhormat Senator Puan Noraini binti Idris, lantikan baharu dipilih oleh Dewan Undangan Negeri Sabah berkuat kuasa mulai 10 Disember 2021... *[Tepuk]* Dan Yang Berhormat Senator Datuk Seri Hajah Zurainah binti Musa lantikan baharu dilantik oleh Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong, berkuat kuasa mulai 22 Disember 2021... *[Tepuk]* *Alhamdulillah*, tahniah kepada ketiga-tiga Ahli-ahli Yang Berhormat dengan dukungan doa daripada kita sekalian agar ketiga-tiganya beroleh kejayaan secara terhormat dan juga dikenang jasa mu.

Kepada Yang Berhormat bertiga, galaslah tanggungjawab ini dengan sebaik mungkin dan tunaikanlah segala sumpah yang telah dilafazkan dengan penuh amanah kerana Dewan Negara ketika ini sedang melalui fasa transformasi yang memerlukan penglibatan dan penyertaan aktif para Senatornya secara menyeluruh agar peranan Dewan yang mulia ini dalam memperjuangkan suara rakyat menjadi tersohor serta dihormati.

Dengan pelantikan tiga orang Ahli-ahli Yang Berhormat Senator hari ini yang secara kebetulannya semua wanita menjadikan jumlah Ahli Dewan Negara wanita seramai sepuluh orang iaitu... [*Tepuk*] Bersamaan dengan 18 peratus daripada jumlah keseluruhan Ahli Dewan Negara. Wanita merupakan sumber potensi yang semakin penting yang mampu memikul amanah sebagai pemimpin.

Dalam ekonomi yang sedang pesat membangun yang menghadapi kekurangan tenaga mahir, soal gender tidak menjadi suatu isu. Malah Ahli-ahli Dewan Negara wanita berjaya memegang jawatan-jawatan kepimpinan berdasarkan merit dan keupayaan mereka menggunakan kepakaran masing-masing sebagaimana digariskan dalam Perkara 45, Perlembagaan Persekutuan.

Wanita pada masa kini perlu sentiasa bersedia untuk menghadapi segala bentuk cabaran bagi membolehkan mereka memberi sumbangan bakti dan berupaya memainkan peranan seperti mana yang diharapkan oleh kerajaan dan juga masyarakat. Tidak dapat dinafikan bahawa sumbangan dan sokongan wanita begitu diperlukan dalam membangunkan masyarakat dan ekonomi negara. Dengan transformasi yang sedang dilaksanakan di Dewan Negara yang mulia ini, setiap Ahli Dewan Negara ada senarai tugas yang perlu dilunaskan dan hasilnya akan dinilai mengikut akurasi dan juga penentuan sejauh mana pencapaian sehubungan itu dapat dilaksanakan.

Yang Berhormat mestilah seiring dengan segala agenda membaharui tekad dan langkah serta tindakan-tindakan sebagai seorang Senator dan dipohon supaya penyertaan dalam semua Jawatankuasa Pilihan Khas berkesan dan membantu rakyat. Jika kita gagal melunaskan tanggungjawab yang diamanahkan ini, rakyat akan menghakimkan kita dan dalam konteks itu juga marilah kita bersama-sama memperkecilkan peranan politik dalam Dewan ini dan memperbesarkan tugas negara kita.

Dengan kata-kata itu, maka selesailah Majlis Mengangkat Sumpah pada hari ini dan sebelum saya mengakhiri ucapan ini, saya mohon supaya Ahli-ahli Yang Berhormat bertiga menjuruskan pandangan dan pemerhatian kepada Peraturan Mesyuarat 13, cerai dua. Di mana seseorang itu boleh dengan usaha dan juga permohonan khas membuat usul atas apa jua yang perlu dilaksanakan oleh kerajaan ataupun oleh pihak-pihak berkuasa dan saya bacakan peruntukan itu bagi menerangkan lagi maksudnya-13(2) Majlis Mesyuarat, dengan dibawa usul yang tidak dikehendak dikeluarkan pemberitahu boleh memutuskan hendak menjalankan mana-mana jua urusan dengan tidak mengikut aturan yang telah ditetapkan.

Usul ini hendaklah didahulukan daripada urusan-urusan lain dan hendaklah diputuskan dengan tidak boleh dipinda atau dibahaskan. Saya perlu menekankan iaitu peruntukan ini tidak ada dalam Dewan Rakyat dan sayangnya peruntukan ini jarang sekali digunakan di Dewan yang mulia ini. Misalnya pada zaman dan masa kita berhadapan dengan tengkujuh ini, tidak ada satu usul pun yang kita buat. Sedangkan kita menganggap keadaan sekarang sama seperti biasa. Perkara dan keadaan begitulah seharusnya kita ubah dan marilah kita bersama-sama berganding bahu agar kemasukan ketiga-tiga wira dan wirawati ini dapat mengubah keadaan seterusnya.

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Puan Lim Hui Ying.

Puan Lim Hui Ying: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Salam sejahtera.

Terlebih dahulu saya ingin mengucapkan tahniah kepada ketiga-tiga Yang Berhormat Senator yang baharu mengangkat sumpah dan amat bangga sebab ketiga-tiga semua wanita. Syabas wanita.

Tuan Yang di-Pertua, soalan saya nombor 1. Terima kasih... [Tepuk]

1. Puan Lim Hui Ying minta Menteri Alam Sekitar dan Air menyatakan, status peruntukan Rancangan Tebatan Banjir (RTB) di Pulau Pinang, terutamanya di kawasan Sungai Pinang yang memerlukan dana sebanyak RM600 juta dan kawasan perindustrian Perai.

Timbalan Menteri Alam Sekitar dan Air [Dato' Mansor bin Othman]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Senator Puan Lim Hui Ying, sahabat saya dari Pulau Pinang.

Tuan Yang di-Pertua untuk makluman Ahli Yang Berhormat dalam RMKe-11, Kerajaan Persekutuan telah meluluskan peruntukan untuk projek Rancangan Tebatan Banjir di Pulau Pinang sebanyak RM259.5 juta yang melibatkan beberapa projek RTB seperti berikut:

- (i) RTB Lembangan Sungai Pinang RM150 juta;
- (ii) RTB Sungai Kecil Seberang Perai Selatan RM16.5 juta;
- (iii) RTB Pondok Upeh Sungai Burong RM10 juta
- (iv) RTB Teluk Kumbar RM10 juta;
- (v) RTB Teluk Bahang RM8 juta;
- (vi) RTB Sungai Dua Besar RM45 juta; dan
- (vii) RTB Taman Siakap Seberang Perai Tengah RM20 juta.

Bagi Projek Rancangan Tebatan Banjir Lembangan Sungai Pinang, pada dasarnya memerlukan dana sebanyak RM350 juta. Dalam RMKe-11, Kerajaan Persekutuan telah meluluskan peruntukan sebanyak RM150 juta bagi Projek Rancangan Tebatan Banjir Lembangan Sungai Pinang untuk pakej satu. Manakala baki keperluan sebanyak RM600 juta akan dipohon dalam *Rolling Plan* seterusnya.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, projek RTB Sungai Pinang dijangka akan memberi manfaat kepada 70 peratus keluasan kawasan banjir daripada tiga kilometer persegi kepada 0.9 kilometer persegi dan dapat menyelamatkan 150 ribu orang penduduk dalam menangani risiko terjadinya banjir dengan pengurangan kerugian sebanyak RM330 juta setahun.

Bagi projek Rancangan Tebatan Banjir kawasan perindustrian Perai, ia adalah di bawah tanggungjawab Majlis Bandaraya Seberang Perai yang difahamkan telah memohon peruntukan melalui *Northern Corridor Implementation Authority* (NCIA), dengan izin, di bawah Program *Northern Corridor Economic Region* (NCER), dan Lembaga Pembangunan Industri Malaysia (MIDA).

■1020

Kementerian Alam Sekitar dan Air melalui Jabatan Pengairan dan Saliran memberi perhatian secara khusus mengenai isu pembersihan dan mengoptimumkan kapasiti saluran ataupun sungai sebagai langkah mitigasi jangka pendek melalui Program Pemulihan Sungai dan mengurangkan risiko banjir pelbagai negeri. Skop kerja yang terlibat di bawah program ini merupakan kerja pengorekan sungai, muara sungai, pembinaan struktur hakisan tebing sungai, membuang kelodak sampah sisa pepejal, menaik taraf dan menyelenggarakan aset struktur kawalan banjir yang bertujuan mengurangkan risiko banjir.

Di bawah program ini, KASA membantu Kerajaan Negeri Pulau Pinang dengan menyalurkan peruntukan sebanyak RM599 ribu pada tahun 2021 bagi melaksanakan tujuh kerja bagi mengurangkan risiko banjir di Pulau Pinang. Sekian, terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Puan Lim Hui Ying: Soalan tambahan, terima kasih. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Apakah perancangan kementerian untuk meningkatkan daya tahan iklim bagi negeri Pulau Pinang terutamanya terhadap kenaikan paras laut? Terima kasih.

Dato' Mansor bin Othman: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan ini tersasar sedikit daripada soalan pokok Yang Berhormat. Namun demikian, usaha-usaha yang dilakukan oleh pihak penyelidikan di bawah KASA iaitu NAHRIM untuk mengkaji dan menyediakan satu sistem untuk menangani isu yang disebutkan oleh Yang Berhormat tadi. Terima kasih.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Soalan tambahan.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, satu soalan tambahan.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Timbalan Menteri, adakah kerajaan ada mempertimbangkan untuk melaksanakan lebih banyak Projek *SMART Tunnel* yang terbukti mampu melencongkan berjuta galon air banjir sekali gus mengurangkan potensi banjir kilat yang jauh lebih buruk? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Hendak jawab?

Dato' Mansor bin Othman: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya bersetuju dengan pandangan Yang Berhormat tadi, yang lencongan air seperti yang kita lakukan di *SMART Tunnel* di Kuala Lumpur banyak sekali membantu dan menangani isu banjir terutamanya di dalam kawasan-kawasan bandar. Mungkin dipertimbangkan ya, *insya-Allah*.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, satu soalan tambahan musim banjir ini.

Tuan Yang di-Pertua: Sila Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris, ya.

Datuk Razali bin Idris: Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Rancangan Tebatan Banjir, semua tahu di negeri Terengganu masuk sahaja musim tengkujuh, banjir akan berjangkit. Jadi soalan tambahan saya, apakah jadi empat projek RTB Terengganu yang sudah diluluskan pada tahun 2015? Iaitu:

- (i) Projek Saliran Banggol Air Lilih, Kuala Nerus;
- (ii) Sistem Saliran Padang Lebam, Bukit Payong, Marang;
- (iii) Sistem Saliran Bandar Baru Kerteh, Kemaman; dan
- (iv) Sistem Saliran dan Kolam Takungan di Alor Limbat, Marang.

Mohon penjelasan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Tuan Yang di-Pertua: Ini tidak sama dengan soalan tetapi terserah kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri untuk menimbangnya.

Dato' Mansor bin Othman: Tuan Yang di-Pertua, kita jawab secara bertulislah sebab soalnya spesifik. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Bertulis, baik. Ahli-ahli Yang Berhormat, oleh sebab hari ini dianggap sebagai hari khusus bagi kita untuk menjurus kepada PUU atau pindaan kepada beberapa undang-undang asas. Maka sesi soal jawab kita terpaksa kita hadkan sedikit agar kita mempunyai lebih penjurusan kepada pindaan undang-undang tersebut termasuk akhir sekali pindaan Rang Undang-undang Perlembagaan Persekutuan.

Saya teruskan memanggil Yang Berhormat Senator Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian.

Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Pertama sekali, syabas dan tahniah kepada tiga Ahli Yang Berhormat Senator baru kita. Soalan saya nombor 2. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Timbalan Menteri.

2. Tuan Jaziri Alkaf Abdillah Suffian minta Menteri Kanan Pendidikan menyatakan, apa kementerian mempunyai inisiatif tertentu untuk mengenal pasti bakat semula jadi seseorang pelajar bermula di peringkat sekolah rendah.

Timbalan Menteri Pendidikan I [Dato' Dr. Mah Hang Soon]: Terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) mempunyai pelbagai program untuk mengenal pasti bakat semula jadi murid bermula di peringkat sekolah rendah dalam bidang kognitif, seni dan sukan.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Program GENIUS@Pintar merupakan satu inisiatif khas mencari bakat kepintaran kognitif atau intelek murid yang telah dibangunkan pada tahun 2008. Program ini memberi fokus kepada bidang sains, teknologi, kejuruteraan dan matematik (STEM) dan pemikiran *computational*.

Pemilihan murid untuk mengikuti program ini adalah berdasarkan pelbagai ujian saringan. Murid berumur 11 dan 12 tahun yang melepasi semua ujian saringan akan ditawarkan ke sekolah yang menyediakan pendidikan menengah untuk murid pintar dan berbakat sama ada di Kolej GENIUS@Pintar Negara, Universiti Kebangsaan Malaysia, Kolej Genius Insan Universiti Sains Islam Malaysia atau Akademi Sains Pendang, Kedah.

Program GENIUS Seni pula merupakan inisiatif bertujuan mengenal pasti murid-murid yang berbakat cemerlang dalam bidang seni budaya seawal umur tujuh tahun. Murid diberikan latihan dan pembelajaran berstruktur selepas waktu sekolah dengan bimbingan daripada pakar industri seni di Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara. Murid yang memenuhi syarat yang ditetapkan oleh Jabatan Pembangunan Kemahiran, Kementerian Sumber Manusia turut berpeluang mengambil Sijil Kemahiran Malaysia dalam bidang seni tari, seni muzik dan seni koir.

Selain itu, KPM juga mengadakan pelbagai pertandingan secara berterusan bagi mengenal pasti bakat seni murid di sekolah. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Dasar Satu Murid Satu Sukan merupakan inisiatif untuk meningkatkan penyertaan murid dalam bidang sukan bermula daripada peringkat sekolah rendah. Ini membolehkan bakat dan potensi murid dalam bidang sukan dikenal pasti. Bakat murid akan dipupuk dan digilap melalui pelaksanaan enam aktiviti utama. Murid yang berbakat dan berpotensi akan berpeluang untuk dipilih mengikut Program Sukan Prestasi Tinggi Sekolah di sekolah sukan negeri atau Sekolah Sukan Malaysia bagi meneruskan kecemerlangan mereka dalam bidang sukan. KPM akan terus berusaha memastikan bakat semula jadi murid dipupuk dan digilap bermula daripada sekolah rendah. Terima kasih.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Soalan tambahan.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan, baik.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Soalan tambahan.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Apa strategi yang akan dilaksanakan oleh pihak kementerian pada tahun 2022 bagi meningkatkan keterampilan pelajar dalam kemahiran-kemahiran sendiri tertentu seperti komunikasi awam, dengan izin, *public speaking*, yang merupakan elemen terpenting dalam pembangunan modal insan pada hari ini? Sekian, terima kasih.

Dato' Dr. Mah Hang Soon: Terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, pelbagai aktiviti ko-akademik bahasa dianjurkan. Saya ada senarai tersebut dan akan saya salurkan kepada Yang Berhormat Senator. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Baik.

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: Tambahan.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Soalan tambahan.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri. Soalan saya, sejauh manakah libat urus yang dilakukan oleh pihak kementerian dengan golongan ibu bapa? Bagi memastikan insentif yang telah disebut tadi mendapat sokongan yang padu daripada ibu bapa. Terima kasih.

Dato' Dr. Mah Hang Soon: Tuan Yang di-Pertua, libat urus sentiasa kita jalankan malahan melibatkan semua aspek daripada segi peningkatan pembelajaran, pengajaran dan juga ko-akademik dan kokurikulum, sentiasa kita adakan. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili.

3. Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili minta Menteri Kanan Pertahanan menyatakan, sejauh mana rancangan pemodenan aset pesawat tempur dan pesawat latihan diberikan keutamaan dalam tahun 2022 dan sejauh mana keutuhan dan kesiapsiagaan sistem radar ketenteraan dalam menangani ancaman wilayah udara Malaysia.

Timbalan Menteri Pertahanan [Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, terima kasih saya ucapkan kepada Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili yang bertanya dua soalan.

Pertama, yang bertanyakan tentang perancangan pemodenan aset pesawat tempur dan pesawat latihan TUDM serta kesiapsiagaan sistem radar TUDM. Sesungguhnya keprihatinan Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili mengenai isu keselamatan dan pertahanan amat saya sanjung.

Untuk makluman Yang Berhormat dan semua Ahli Yang Berhormat, berdasarkan kepada Pelan Pembangunan Keupayaan TUDM (CAP55), Tentera Udara Diraja Malaysia berhasrat menggunakan pesawat tempur F/A 18 jenis D, sehingga tahun 2035.

■1030

Lanjutan dengan itu, TUDM telah merancang program peningkatan keupayaan pesawat tempur F/A-18D yang dijangkakan bermula pada tahun 2022 bagi memastikan kesiapsiagaan pesawat ini kekal relevan. Kementerian Pertahanan juga telah mengangkat permohonan peruntukan bagi program ini kepada Kementerian Kewangan pada tahun ini. Di samping itu, pesawat tempur Sukhoi Su-30MKM kini juga sedang melalui Program Peningkatan Keupayaan ataupun *Service Life Extension Program* (SLEP), dengan izin.

Bagi rancangan pemodenan pesawat latihan TUDM untuk tahun 2022 yang terdiri daripada pesawat latihan sayap kaku jenis PC-7 dan pesawat latihan helikopter jenis EC120 pula, saya ingin jelaskan pada masa ini tiada perancangan pemodenan bagi kedua-dua jenis pesawat berkenaan kerana ia masih relevan bagi tujuan latihan. Pesawat-pesawat latihan sedia ada ini akan terus diguna pakai seperti yang digariskan dalam Pelan Pembangunan Keupayaan TUDM 2055 (CAP55).

Tuan Yang di-Pertua, menjawab soalan kedua Yang Berhormat Dato' Zaiedi, Tentera Udara Diraja Malaysia sentiasa memandang serius terhadap ancaman pencerobohan ruang udara negara. Setiap penerbangan di seluruh ruang udara akan dipantau dan direkodkan melalui radar pertahanan udara sepanjang masa oleh *Control and Reporting Centre 2* (CRC1) yang terletak di Pangkalan Udara Kuantan, Pahang dan CRC2 di Kota Samarahan, Kuching, Sarawak.

Bagi meningkatkan keupayaan sistem radar pertahanan udara TUDM, pihak kementerian akan melaksanakan pelan perolehan bagi *long-range air surveillance radar system* yang akan dilaksanakan secara berperingkat selari dengan rancangan pembangunan lima tahun Malaysia bermula daripada RMKe-12.

Perancangan ini adalah seiring dengan penerimaan pesawat baru FLIT/LCA dan tiga buah pesawat tanpa pemandu yang bakal diterima negara bermula tahun 2024. Masing-masing akan ditempatkan di Pangkalan Udara Kuantan dan Pangkalan Udara Labuan. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Tadi disebut istilah *long-range radar system*. Saya syor kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, sistem radar jarak jauh.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Ya, ya. Okey, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua kita ini pejuang bahasa kebangsaan. Insyallah.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau kita tidak bermula di sini, di manakah lagi?

Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili: Soalan tambahan, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Baik, setuju. Sokong 100 peratus.

Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri atas penjelasan kepada soalan saya tadi. Saya menaruh setinggi-tinggi keyakinan terhadap keupayaan angkatan tentera udara kita. Bagaimanapun, saya mohon untuk bertanya lebih lanjut, apa rancangan program peningkatan keupayaan pesawat tempur F/A-18D yang disebut sebentar tadi dan apakah penambahan bilangan pesawat jenis yang sama pada masa hadapan bagi mengatasi kekurangan pesawat seperti ini pada masa ini. Terima kasih.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Terima kasih sekali lagi kepada Yang Berhormat Senator Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili yang bertanyakan berkenaan rancangan Kementerian Pertahanan untuk perolehan pesawat jenis F/A-18D bagi menambah inventori yang kita sudah ada di dalam TUDM. Sebelum itu, saya juga nak ucapkan tahniah tadi kepada ketiga-tiga orang Yang Berhormat Senator yang baru mengangkat sumpah, semuanya wanita. Bertambah lagi wanita dalam Dewan ini. Terima kasih dan tahniah.

Untuk menjawab soalan tambahan daripada Dato' Zaiedi bin Haji Suhaili dan untuk pengetahuan semualah Ahli Dewan, TUDM telah merangka program peningkatan keupayaan pesawat tempur F/A-18D dan kini dalam proses inisiatif untuk mendapatkan sejumlah pesawat tempur daripada negara Kuwait. Perancangan ini dinyatakan jelas dalam Pelan Strategik TUDM iaitu CAP55 Fasa 1. Perolehan yang dirancang ini Tuan Yang di-Pertua, adalah berbentuk *lock, stock, and barrel*. Macam mana itu Tuan Yang di-Pertua, nak cakap Bahasa Malaysia macam mana? *Lock, stock, and barrel*.

Tuan Yang di-Pertua: Kesemuanya.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Kesemuanya... [Ketawa] Okey. Sebanyak 33 buah pesawat FA-18C dan FA-18D milik tentera udara Kuwait yang masih dalam keadaan baik serta mempunyai waktu jam operasi yang rendah berbanding pesawat Hornet TUDM yang sedia ada. Kita dalam perancangan untuk mendapatkan daripada tentera udara Kuwait. Kerajaan Kuwait, untuk pengetahuan semua, dijangka akan melucutkan tauliah pesawat F-18C/D dan jenis kategori F/A-18D setelah menerima dan mengoperasikan pesawat terbaru F/A-18E dan F/A-18F ataupun dikenali sebagai *Super Hornet* yang lebih moden yang kini dalam proses penghantaran oleh syarikat *Boeing* daripada Amerika Syarikat.

Mereka ada 33 buah, jadi mereka hendak *upgrade* kapal terbang mereka, F/A-18. Jadi sekarang ini kita tengah dalam perbincanganlah supaya mereka dapat melupuskan dan beri kepada kita.

Tuan Yang di-Pertua: Itu modul terpakai kah Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Kiranya macam terpakailah. Akan tetapi seperti yang saya maklum kepada Dewan tadi, kapal terbang ini masih dalam keadaan baik. Jam operasinya masih rendah. Kalau kita hendak beli yang baru, Tuan Yang di-Pertua, tentulah melibatkan kos yang besar. Apatah lagi Menteri Kanan Pertahanan, Dato' Seri Hishammuddin Tun Hussein ini dia memang *tip top* lah. Nombor satu terbaik. *Insyallah*. Apa pun kita masih menunggu perbincangan di antara kedua-dua buah negara ataupun peringkat kerajaan kepada kerajaan.

Sekiranya inisiatif ini berjaya direalisasikan, sudah pastinya ia akan meningkatkan lagi tahap kesiapsiagaan dan keupayaan TUDM dalam menjaga ruang angkasa negara. Bayangkan, 33 buah lagi. Baik, terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Baik, baik.

Dato' Haji Husain bin Awang: Soalan tambahan.

Tuan Yang di-Pertua: Ada satu lagi soalan? Ya, silakan.

Dato' Haji Husain bin Awang: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin membuat satu soalan tambahan berkaitan dengan adakah kementerian juga ingin memperoleh pesawat *Airborne Early Warning & Control System* (AEW&C) bagi tujuan kesiapsiagaan sistem radar ketenteraan dalam masa terdekat ini.

Tuan Yang di-Pertua: Dato' Husain bin Awang ini dah tahu model dia sekali.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: [*Ketawa*] Mungkin dia ingin menjadi pembekal. Boleh, boleh daftar. Pada pengetahuan sayalah buat masa ini, dalam maklumat yang saya ada, buat masa ini tidak ada perancangan lagi, Yang Berhormat. Tidak ada perancangan

Tuan Yang di-Pertua: ...Tidak ada perancangan.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: ...Akan tetapi masa yang akan datang saya tidak pastilah. Buat masa ini, tidak ada perancangan.

Tuan Yang di-Pertua: Baiklah, sebab sektor pertahanan ini penting, silakan Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Timbalan Menteri, di kawasan saya di Tanjong Piai, terdapat sebuah menara yang mungkin dipanggil sistem radar ketenteraan. Dua tahun lepas, kita dapati kapal terbang tentera dari Singapura sering melaksanakan latihan di kawasan Tanjong Piai. Apakah tindakan kerajaan dalam perkara ini? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Jiran kita, dia buat kerja serambi.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Okey. Hari ini ada banyak soalan tambahan ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Berpeluh juga ini.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ha betul.

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Okey, terima kasih Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan. Sebenarnya pertama, apabila ada pencerobohan, apa-apa pencerobohanlah tidak kira dari Singapura ataupun dengan negara asing. Langkah pertama, kita akan hantar bantahan diplomatik. Jadi, yang ini selalunya bantahan diplomatik ini akan dibuat oleh Kementerian Luar Negeri, tidak melibatkan Kementerian Pertahanan. Akan tetapi, kita akan maklum bahawa Kementerian Luar Negeri akan mengeluarkan bantahan diplomatik.

Tentang radar itu, untuk pengetahuan Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan, kita ada perancangan untuk menambahkan lagi radar. Juga untuk pengetahuan Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan, ada seorang Yang Berhormat juga di Dewan Rakyat membangkitkan berkaitan perkara ini.

Beliau membangkitkan mengenai jalan dekat atas itu teruk, betulkah Yang Berhormat Senator? Saya tidak pasti sebab saya tidak tengok. Adakah jalan dekat atas itu teruk? Hendak naik ke tempat radar.

Yang Berhormat Senator sudah naik ke tempat radar? Jadi apa pun, kita masih lagi dalam proses untuk menambah kekuatan. Macam dalam jawapan saya tadi, dalam proses untuk menambahkan lagi radar untuk menjaga sistem pertahanan udara kita. Terima kasih. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

■1040

Tuan Yang di-Pertua: Jemput Yang Berhormat Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan. Beliau kata setakat tambah radar sahajalah?

Datuk Paul Igai: Bolehkah satu lagi Tuan Yang di-Pertua?

Tuan Yang di-Pertua: Baiklah, baiklah. Sudah banyak soalan ini. Kalau penting Yang Berhormat, sila kemukakan yang betul-betul kena mengenai dengan soalan.

Datuk Paul Igai: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri. Negara kita buat masa ini merupakan pembeli aset dari luar negara dan

betul atau tidak kita berkongsi satelit dengan negara luar? Soalan saya, sejauh mana rancangan untuk negara kita menjadi pengeluar aset ketenteraan, khususnya aset terkini seperti dron, satelit dan sebagainya?

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Maaf Yang Berhormat. Soalan yang terakhir itu, bagaimana, apa Yang Berhormat?

Datuk Paul Igai: Sejauh mana rancangan untuk negara menjadi pengeluar aset ketenteraan, khususnya sebagai aset terkini sebagaimana dron, satelit dan sebagainya. Adakah kita masih berkongsi satelit dengan negara lain?

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Menjawab soalan daripada Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai, daripada segi untuk menambahkan peringatan, adakala konsep kita bekerjasama dengan negara-negara jiran untuk mendapatkan maklumat-maklumat. Contohnya dalam konsep FPDA yang melibatkan negara UK, Australia, Singapura, Malaysia. Ini negara-negara yang kita bekerjasama. Jadi kita bertukar-tukar maklumat. Itu antara cara kita untuk meningkatkan kalau kita mungkin ada *lag*, kita kekurangan daripada satu sudut, kita minta kerjasama mereka untuk membantu. Setakat ini kerjasama amat baik.

Saya hendak maklum kepada semua Tuan Yang di-Pertua kepada Dewan. *Insyallah* dalam kesiapsiagaan untuk sistem pertahanan negara, kita dalam keadaan yang baik, *insya-Allah*. Jadi saya harap semua Ahli Dewan boleh tidur tenang, boleh *sleep well insya-Allah*. Okey, terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Apa pun menjawab yang terakhir Dasar Industri Pertahanan di bawah kita ada Kertas Putih Pertahanan yang telah diluluskan di Dewan Rakyat sedang kita menggubal untuk mengukuhkan lagi industri pertahanan untuk menjawab Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai. Okey baik, terima kasih.

Datuk Paul Igai: Satu lagi Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Majlis mengucapkan berbanyak-banyak terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz.

Oleh sebab hal berkaitan dengan pertahanan penting, wajar agaknya Dewan ini mengusulkan supaya Yang Berhormat Menteri Kanan Pertahanan kita muncul sesekali untuk menjawab soalan... [*Tepuk*] Ini dalam bahasa paling lembutlah kita katakan.

*Dari kiri nampak hidung;
Dari atas nampak gigi.
Mari ke mari hendak kami dukung;
Supaya lepas rindu di hati... [*Tepuk*]*

Dato' Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz: Terima kasih. Saya akan sampaikan pesanan Tuan Yang di-Pertua kepada beliau sebab beliau kini ada urusan di luar negara, urusan kerajaan. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Itu sahaja dan ucapan terima kasih. *Insyallah*. Faham, faham sangat. Kita beralih kepada Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid.

4. Dato' Isa bin Ab. Hamid minta Menteri Belia dan Sukan menyatakan, jumlah pengusaha, dan pakej mempromosi serta geran peruntukan untuk membantu pengusaha dan pemain Sukan Dalam Talian (Esports) pada tahun 2021.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Timbalan Menteri Belia dan Sukan [Dato' Sri Ti Lian Ker]: Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, buat masa ini tiada peruntukan khusus yang disediakan oleh Kementerian Belia dan Sukan bagi pengusaha mahupun pemain eksport. Namun begitu, pengusaha dan pemain sukan talian ataupun Esports, dengan izin, semakin giat dan aktif tanpa geran ataupun pakej promosi.

KBS amat komited dalam usaha membentuk hala tuju pembangunan Esports negara. Untuk itu, Kementerian Belia dan Sukan telah melancarkan Pelan Strategik Pembangunan Esports 2020-2025, pada tahun 2019 yang mengandungi lima bidang keutamaan merangkumi:

- (i) pembangunan atlet untuk kecemerlangan sukan elektronik;
- (ii) memupuk etika dan tanggungjawab di dalam sukan elektronik;
- (iii) penambahan akses untuk infrastruktur;
- (iv) pembangunan ekosistem yang mapan; dan
- (v) sistem tadbir urus yang baik.

KBS menerusi inisiatif *Esports Integrated* (ESI) telah memperkenalkan beberapa langkah jangka pendek dan juga jangka panjang untuk menggalakkan perkembangan ekosistem Esports di negara ini selari dengan strategi yang telah pun digariskan dalam pelan tersebut.

Antara inisiatif-inisiatif yang telah dan sedang dilaksanakan oleh kementerian ini hasil daripada Blueprint Esports tersebut ialah dengan mengadakan kerjasama erat dengan pemegang taruh serta pengusaha-pengusaha Esports melalui penganjuran kejohanan untuk memberikan pendedahan dan mencungkil bakat-bakat baharu di kalangan pemain Esports di seluruh negara.

Antaranya ialah penganjuran *Kejohanan Malaysia Esports Championship* (MEC), *Kejohanan Malaysia Esports League* (MEL), Kejohanan Esports peringkat negeri-negeri, *Kejohanan MyBorneo E-Force Invitational 2.0* dan *ESI Challenge* sebanyak enam siri.

Menerusi MEL 2021, pihak kementerian menerusi ESI telah bekerjasama dengan 15 buah persatuan Esports negeri dan Wilayah Persekutuan dengan peruntukan keseluruhan sebanyak RM1 juta bagi pelaksanaan penganjuran di peringkat negeri yang sekali gus memberikan manfaat kepada pengusaha dan bakat baharu di negeri tersebut.

Selain itu, kementerian telah membina sebuah Esports Kebangsaan yang bakal menjadi pusat pembangunan Esports negara dan dijangka siap pada tahun 2022. Kemudahan di hab ini akan dapat dimanfaatkan oleh pengusaha-pengusaha dan pemain-pemain Esports di negara ini bagi penganjuran program-program pertandingan.

Untuk makluman Yang Berhormat juga, pihak kementerian sedang melakukan kajian industri untuk mendapatkan data-data berkenaan pengusaha industri di seluruh negara. Sekian, terima kasih.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Jawapan Yang Berhormat Menteri kita melihat perkembangan sukan atas talian ini sedang rancak dan berkembang dengan baik. Namun saya ingin bertanya, apakah kita telah menyediakan kerangka undang-undang atau perundangan atau rang undang-undang yang telah dirancang untuk dibina? Ini kerana kita melihat Esports ini besar kemungkinan boleh dijadikan satu penyelewengan *game* atau perjudian *online*. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Dato' Sri Ti Lian Ker: Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya kita mempunyai undang-undang untuk mengawal perjudian dan sebagainya. Namun begitu, untuk makluman Yang Berhormat, dalam usaha mewujudkan satu persekitaran yang lebih selamat dan sihat kepada penggiat Esports, KBS adalah dalam usaha membangunkan Garis Panduan Pengawalseliaan Esukan Kebangsaan yang turut merangkumi larangan perjudian dalam talian bagi mana-mana pertandingan sukan elektronik yang dianjurkan.

Namun begitu, judi dalam talian secara amnya wujud bukan hanya bagi sukan elektronik. Justeru, kawal selia daripada Kementerian dan agensi sedia ada yang mempunyai bidang kuasa dalam pematuhan dan pengawalseliaan adalah sangat diperlukan. Garis panduan yang sedang dibangunkan oleh KBS ini melibatkan semua pihak yang berkepentingan dan sesi libat urus bersama beberapa kementerian, agensi dan semua pemegang taruh termasuklah pemain dan pasukan profesional, pembangun-pembangun permainan ataupun *game developer*, dengan izin, dan penganjur acara ataupun *event organizer*, dengan izin.

Menerusi garis panduan berkenaan, matlamat utama KBS ialah untuk melahirkan pemain Esports yang bertanggungjawab dan penuh beretika, mewujudkan program-program pengukuhan undang-undang dan tadbir urus yang baik semua peringkat pengurusan dan pertandingan.

Usaha mewujudkan garis panduan ini merupakan permulaan kepada penggubalan khusus kepada sistem pentadbiran, peraturan dan pengawal seliaan industri yang lebih mampan. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Senator Dato' Dr. Nuing Jeluing.

5. Dato Dr. Nuing Jeluing minta Menteri Kesihatan menyatakan, apa status terkini dan jumlah pelanggan yang memiliki skim insurans kesihatan sukarela yang dilancarkan beberapa tahun yang lalu, dan apa langkah-langkah Kementerian untuk menggalakkan rakyat Malaysia memiliki perlindungan insurans kesihatan.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Timbalan Menteri Kesihatan II [Datuk Aaron Ago Dagang]: Terima kasih Yang Berhormat. Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Skim Insurans Kesihatan Sukarela yang dirancang sejak tahun 2016 tidak dilancarkan berikutan, peruntukan polisi kerajaan semasa dan keputusan Menteri Kewangan pada 15 Ogos 2018...

[Kedengaran bunyi telefon bimbit]

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, matikan *phone*.

■1050

Datuk Aaron Ago Dagang: Namun begitu, usaha ke arah mempertingkatkan kesihatan rakyat dan kelestarian sistem kesihatan tetap diteruskan. Ini adalah selari dengan hala tuju Rancangan Malaysia Kedua Belas. Industri insurans kesihatan dan takaful swasta di Malaysia adalah dikawal selia oleh Bank Negara Malaysia di mana Bank Negara Malaysia turut berperanan mengadakan usaha komunikasi dan pendidikan bagi meningkatkan kesedaran dan pemahaman mengenai perlindungan insurans dan takaful dalam kalangan rakyat Malaysia.

Namun begitu, KKM berharap agar syarikat-syarikat insurans dan takaful di Malaysia dapat menyediakan produk yang lebih mampu milik serta memberikan perlindungan yang lebih komprehensif kepada setiap lapisan masyarakat. Sekian, terima kasih.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Menteri atas jawapan. Pada 'pendapatan' saya, bila skim ini dilancar 2016...

Tuan Yang di-Pertua: Dato', "pendapatan" atau "pendapat"?

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Pendapat, *sorry*.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, baik.

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Maaf, "pendapat."

Tuan Yang di-Pertua: Kalau tidak, saya hendak minta duitlah... *[Ketawa]*

Dato' Dr. Nuing Jeluing: Pendapat ya, adalah untuk mengurangkan belanja mengurus daripada Kementerian Kesihatan tetapi saya nampak Bajet 2022, sebanyak RM28 juta diagihkan kepada Kementerian Kesihatan. Bolehkah Yang Berhormat Timbalan Menteri mengatakan apa sebab insurans ini tidak dilangsungkan sebagai dicadangkan dalam tahun 2016? Terima kasih.

Datuk Aaron Ago Dagang: Yang Berhormat, seperti yang saya katakan tadi, pada tahun 2018 apabila kita tukar kerajaan, ia ada dasar yang baharu. Oleh sebab itu, apabila ia tidak lancarkan, mungkin ada sebab yang pada masa itu. Akan tetapi, kita di Kementerian Kesihatan sering cuba untuk berkhidmat untuk rakyat supaya insurans baharu ataupun insurans sedia ada, akan diperketat. Kita memang fahami bahawa ramai rakyat di Malaysia ini tidak mempunyai insurans kesihatan sendiri, cuma dalam 16 atau 22 peratus.

Oleh sebab itu, dalam Rancangan Malaysia Kedua Belas ini dan dalam Bajet 2022, bajet untuk kesihatan daripada segi bantuan adalah masih dipertingkatkan. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya.

6. Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya minta Menteri Wilayah Persekutuan menyatakan, berapa banyak pokok yang telah ditebang dan ditanam semula di Kuala Lumpur untuk memastikan kelestarian kawasan hijau di ibu kota terus terpelihara.

Timbalan Menteri Wilayah Persekutuan [Datuk Seri Jalaluddin bin Alias]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan tahniah dan syabas kepada tiga Ahli Yang Berhormat Senator yang telah diberi lantikan semula dan lantikan baharu pada pagi ini. Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan terima kasih Yang Berhormat Senator Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya atas soalan kepada Kementerian Wilayah Persekutuan pada pagi ini.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, bagi memastikan kelestarian kawasan hijau di ibu kota terus terpelihara sepanjang tahun 2021, pihak DBKL telah menebang pokok sebanyak 8,712 batang pokok. Pokok yang telah ditebang ini adalah berdasarkan pada isu-isu yang berkaitan dengan keselamatan dan aduan daripada rakyat serta masyarakat, penduduk sekitar di ibu kota. Contohnya pokok yang condong, pokok yang boleh mendatangkan risiko dan pokok yang telah sekah dan sebagainya.

Penebangan ini juga melibatkan pokok-pokok yang telah berusia, yang telah dinilai secara terperinci yang melibatkan tahap satu, dua dan tiga berasaskan kepada laporan keselamatan oleh pihak yang berkenaan.

Namun begitu Tuan Yang di-Pertua, bagi mengekalkan kawasan hijau di bandar raya Kuala Lumpur ini, sehingga Oktober 2021, pihak Dewan Bandaraya Kuala Lumpur telah menanam sebanyak 146,582 pokok daripada pelbagai kategori dan spesies.

Untuk makluman Dewan Yang Mulia ini, Wilayah Persekutuan juga telah menyasarkan penanaman satu juta- batang pokok di Wilayah Persekutuan sehingga tahun 2025 bagi menyumbang pada program 100 juta batang pokok oleh Kementerian Tenaga dan Sumber Asli (KeTSA). Bagi melaksanakan Kempen Penanaman 100 Juta Pokok ini, pihak DBKL telah mengenal pasti beberapa buah kawasan penanaman pokok yang bersesuaian di seluruh Kuala Lumpur. Antara kawasan yang terlibat untuk makluman Dewan yang mulia ini adalah:

- (i) kawasan sekitar kawasan 19 taman awam di bawah penyelenggaraan DBKL;
- (ii) kawasan-kawasan lapang yang berpotensi untuk dibangunkan yang telah pun diwartakan;
- (iii) 400 lokasi taman permainan kanak-kanak di bawah DBKL di seluruh Kuala Lumpur;
- (iv) kawasan bahu jalan bagi tujuan pergantian atau penanaman baharu di seluruh Kuala Lumpur;
- (v) kawasan rizab sungai atau takungan banjir secara usaha sama agensi terlibat; dan
- (vi) kawasan pembangunan persendirian oleh pemaju di seluruh Kuala Lumpur.

Penanaman di kawasan-kawasan yang dikenal pasti ini akan dibuat melalui beberapa kaedah, Yang Berhormat. Kaedah projek pemindahan secara dalaman, program acara kempen penanaman oleh DBKL dan kementerian, sumbangan oleh pihak swasta dan pelbagai program-program yang melibatkan pihak kementerian dan juga pihak swasta, Tuan Yang di-Pertua.

Lanjutan daripada itu Tuan Yang di-Pertua, Wilayah Persekutuan telah meningkatkan komitmen bagi program penanaman pokok yang telah dinyatakan di dalam Mesyuarat Majlis Perancang Fizikal Negara yang dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada bulan Oktober 2021 yang lalu untuk menambah penanaman pokok sebanyak dua juta dan menjadikan sasaran sehingga tahun 2025 berjumlah tiga juta pokok. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Soalan tambahan.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Soalan tambahan saya.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Datuk.

Tuan Yang di-Pertua: *Alhamdulillah* Yang Berhormat. Silakan Dato' Kesavadas.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Apakah bentuk kolaborasi yang sedang dilaksanakan dengan kesemua Ahli-ahli Parlimen yang mewakili kawasan-kawasan Parlimen di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dalam mengenal pasti taman-taman rekreasi awam di Kuala Lumpur yang memerlukan renovasi bagi tujuan pengindahan semula yang turut melibatkan aspek kebersihan dan alam sekitar? Sekian, terima kasih.

Datuk Seri Jalaluddin bin Alias: Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua, pemahaman saya kepada soalan yang Yang Berhormat Senator adalah apakah sesi libat urus ataupun kerjasama dengan Ahli-ahli Parlimen di dalam kawasan Wilayah Persekutuan ataupun di bawah Kementerian Wilayah Persekutuan tentang projek-projek yang berkaitan dengan pengindahan di taman-taman ataupun di kawasan-kawasan rekreasi dan sebagainya.

Untuk makluman Yang Berhormat, senarai kawasan-kawasan rekreasi dan juga taman-taman riadah ataupun rekreasi, sememangnya berada dalam data, ataupun dalam rekod kementerian ataupun DBKL.

Walau bagaimanapun, pandangan pemimpin-pemimpin tempatan termasuk Ahli-ahli Parlimen, Yang Berhormat Senator dan juga pemimpin-pemimpin NGO bagi kawasan-kawasan Parlimen yang berkenaan, yang disampaikan kepada pihak DBKL untuk memberikan pandangan bagi pengindahan dan penghijauan kawasan yang berkenaan akan diberi perhatian, diambil kira oleh pihak DBKL bagi kepentingan dan kesejahteraan terutamanya bagi mengekalkan kawasan hijau di kawasan yang berkenaan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Datuk Mohd Hisamudin bin Yahaya: Secara keseluruhan di bawah Pelan Pembangunan Kuala Lumpur 2040 berbanding dengan Pelan Pembangunan Kuala Lumpur 2020, adakah terdapat pertambahan atau berkurangan kawasan hijau di ibu kota? Boleh jelaskan kepada Dewan, berapa peratus kawasan hijau berbanding dengan keseluruhan kawasan di ibu kota sekarang?

Tuan Yang di-Pertua: Kawasan hijau berkait dengan pokok jugalah itu.

Datuk Seri Jalaluddin bin Alias: Ya, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Secara kebetulan soalan Yang Berhormat saya ada menyiapkan sedikit data berkenaan dengan Pelan Pembangunan Bandaraya Kuala Lumpur pada tahun 2020, Tuan Yang di-Pertua.

Yang Berhormat, berdasarkan pada Pelan Pembangunan Bandaraya Kuala Lumpur 2020 ya, yang menggunakan data tahun 2018, keluasan kawasan hijau keseluruhan merupakan 2,328.81 hektar yang merangkumi tanah lapang awam dan tanah lapang swasta. Manakala berdasarkan data guna tanah semasa tahun 2021, keluasan kawasan hijau di Kuala Lumpur merupakan sebanyak 2,075.14 hektar yakni terdapat pengurangan sebanyak 235.67 hektar yakni bersamaan dengan 10.9 peratus berbanding dengan tahun 2018.

■1100

Keseluruhan Yang Berhormat bagi kawasan berdasarkan kepada keseluruhan kawasan ibu kota, keseluruhan kawasan hijau sekitar 8.6 peratus bergantung kepada keadaan pembangunan sekarang dan infra pada tahun-tahun yang berkenaan Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Dewan ingin mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, Datuk Seri Jalaluddin bin Alias dan pada masa sama mengucapkan tahniah atas usaha beliau bersama Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kelmarin meringankan beban dan sengsara pihak-pihak yang menjadi mangsa banjir...
[Tepuk]

Datuk Seri Jalaluddin bin Alias: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Saya terus kepada Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin.

7. **Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin** minta Menteri Sumber Manusia menyatakan, tahap pematuhan majikan terhadap Akta Standard Minimum Perumahan dan Kemudahan Pekerja [Akta 446] (Pindaan 2019), dan langkah yang diambil bagi memastikan majikan yang mengajikan pekerja asing khususnya mematuhi Akta 446 tersebut.

Timbalan Menteri Sumber Manusia [Datuk Haji Awang bin Hashim: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Saya juga mengambil kesempatan ini mengucapkan tahniah kepada yang disambung iaitu Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh dan juga mengucapkan tahniah kepada dua orang lagi yang dilantik sebagai Senator dan selamat berkhidmat *insya-Allah*.

Terus kepada perkara yang di sentuh oleh Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin berkenaan dengan Akta 446. Berdasarkan perkara yang dibangkitkan Akta Standard Minimum Perumahan, Penginapan dan Kemudahan Pekerja 1990 [Akta 446], majikan dan penyedia penginapan diwajibkan menyediakan penginapan mengikut spesifikasi serta kewajiban menyelenggarakan kebersihan selari, dengan izin, *Recommendation 115 (Workers Housing Recommendation, 1961)* iaitu Akta Buruh dalam Pertubuhan Buruh Antarabangsa (ILO).

Di bawah Peraturan-peraturan Standard Minimum Perumahan, Penginapan dan Kemudahan Pekerja, pekerja yang dikehendaki untuk disediakan dengan penginapan. Majikan perlu menyediakan penginapan kepada pekerja berdasarkan kepada Akta Pindaan 2021, Perkara 2(1) mana-mana majikan yang mengajikan pekerja asing diwajibkan untuk menyediakan penginapan kepada semua pekerja asing yang digajikan.

Sehingga 30 November 2021 sebanyak 37,662 orang majikan telah diperiksa yang melibatkan 152,652 merupakan tempat penginapan yang didiami oleh 1,030,426 orang pekerja. Daripada jumlah tersebut 957,316 merupakan pekerja asing dan 73,110 orang pekerja tempatan. Susulan pemeriksaan tersebut sebanyak 20,070 ataupun 53.29 peratus majikan yang telah mematuhi Akta 446 dan 17,592 ataupun 46.71 peratus di kesan tidak mematuhi akta ini.

Daripada jumlah yang ketidakpatuhan ini sebanyak 13,085 ataupun 74.38 peratus arahan pematuan telah dikeluarkan oleh Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia. Begitu juga 3,289 ataupun 18.7 peratus arahan baiki tambah baik ataupun penambahbaikan di mana ada lompang-lompang yang masih perlu di perbaiki. Sebanyak 49 kes ataupun 0.28 peratus arahan pindahan kerja telah dikeluarkan iaitu Notis dikeluarkan oleh KSM ke atas majikan dan penyedia penginapan Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya akan menjawab secara bertulis kerana masih ada lagi sedikit kes-kes pendakwaan yang perlu saya jelaskan dalam jawapan ini yang telah dibuat hasil daripada soalan yang dibangkitkan. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Baik.

Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Dipersilakan.

Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Kita berhenti di soalan 10 sebab kita hendak menyegerakan rang undang-undang yang disebutkan sebentar tadi. Dipersilakan.

Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin: Difahami Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri. Seperti yang dimaklumi tadi 46.71 peratus masih lagi majikan-majikan yang tidak mematuhi akta telah dinyatakan oleh Timbalan Menteri sebentar tadi iaitu Akta 446 dan dia memberikan impak yang amat negatif pada negara di peringkat antarabangsa.

Jadi soalan saya apakah langkah-langkah yang akan diambil bagi meningkatkan kepatuhan majikan terhadap peruntukan Akta 446 ini dan adakah kementerian berhasrat meminda dasar bagi mengatasi isu ketidakpatuhan ini. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Dipersilakan.

Datuk Haji Awang bin Hashim: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Ir. Ts. Haji Khairil Nizam bin Khirudin. Sebanyak 46 peratus ini ada dua perkara yang perlu disentuh. Pertamanya berkenaan yang telah dijalankan, yang kedua- perancangan yang akan dijalankan.

Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia juga telah membuka sebanyak 1,169 Kertas Siasatan yang telah dibuat hasil daripada operasi ketika pelanggaran oleh para majikan. Seterusnya sebanyak 817 kompaun telah dikeluarkan pada operasi-operasi tersebut dan 134 pendakwaan telah dibuat ke atas majikan-majikan yang ingkar.

Seterusnya perancangan kita. Kegagalan memohon perakuan penginapan iaitu kegagalan memenuhi standard minimum penginapan yang telah ditetapkan oleh kerajaan. Jadi mengadakan pemeriksaan dari semasa ke semasa. Ini perancangan seterusnya kita akan daripada segi pelaksanaan operasi supaya pihak majikan memenuhi peraturan yang telah disediakan bagi memastikan kehendak di bawah Akta 446 dilaksanakan oleh majikan.

Seterusnya kita mewujudkan jawatankuasa induk berasaskan- saya hendak cepatkan jawapan ini sebenarnya ada lagi saya sudah buat persediaan tetapi saya hendak menghormati Tuan Yang di-Pertua telah memberi penerangan nombor 10 untuk kita berhenti.

Tuan Yang di-Pertua: Teruskan sahajalah.

Datuk Haji Awang bin Hashim: Baik. Menggalakkan penubuhan penginapan berpusat bekerja bagi membantu majikan-majikan pada masa hadapan iaitu penginapan berpusat kepada pekerja asing dan juga pekerja tempatan yang perlu menjadi satu kewajipan kepada majikan apabila akta ini dilaksanakan.

Jadi ini lah bagi kita mengawal sekiranya berlaku penyebaran penyakit dan sebagai memudahkan kerajaan untuk mengawal keadaan ini. Jadi sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Dipersilakan Dato' Wira Othman bin Aziz.

8. Dato' Wira Othman bin Aziz minta Perdana Menteri menyatakan, langkah-langkah dan strategi kerajaan bagi memberi penerangan terhadap tanggungjawab pengundi berdaftar secara automatik untuk menyertai Pilihan Raya Umum yang akan datang.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia (SPR) melalui Akademi Pilihan Raya telah pun melaksanakan program pendidikan pengundi ataupun kita namakan nama pendeknya VE bermula pada tahun 2017 sehingga kini bagi bertujuan untuk sama-sama mendekati pelbagai lapisan masyarakat termasuklah warganegara yang telah pun layak memilih, namun belum ataupun tidak daftar lagi sebagai pemilih.

Objektif program ini adalah untuk sama-sama memberikan kefahaman terhadap peri pentingnya aplikasi demokrasi melalui platform pilihan raya, proses pilihan raya yang dijalankan di Malaysia. Tanggungjawab sebagai seorang pengundi dan implikasinya terhadap negara serta menjelaskan isu serta cabaran yang sering dibangkitkan semasa pilihan raya itu diadakan.

Dalam era pandemik COVID-19, Akademi Pilihan Raya juga telah pun mengoptimalkan pengaplikasian penggunaan teknologi dengan Program Pendidikan Pengundi Secara Maya (VVE) sebagai alternatif ataupun norma baharu dalam melaksanakan program pendidikan pengundi. Pelaksanaan program ini menunjukkan komitmen yang tinggi daripada pihak Akademi Pilihan Raya dalam memastikan masyarakat negara ini sentiasa berinformasi dan juga celik demokrasi khususnya berkaitan dengan pilihan raya di Malaysia.

Susulan pindaan Perlembagaan Persekutuan berkaitan dengan pendaftaran pemilih secara automatik yang telah pun dikuatkuasakan pada 15 Disember 2021, Akademi Pilihan Raya akan menggandakan usaha bagi menyantuni golongan ini melalui Program Pendidikan Pengundi secara intensif menyedari cabaran dan juga kompleksiti impak daripada pendaftaran secara automatik ini.

Kerjasama yang erat harus dilaksanakan dengan agensi kerajaan, institusi pendidikan, pihak NGO, persatuan penduduk dan pelbagai lagi. Kita akan dipertingkatkan demi memastikan capaian informasi dan juga mereka ini sama-sama dapat keluar mengundi dan kesedaran kepentingan suara memilih kepada setiap lapisan masyarakat ini dapat dilaksanakan. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Baik.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Wira Othman bin Aziz: Kita sedar bahawa pengundi automatik ini saya kira lebih kurang enam juta orang yang baru. Kemudian kita tahu kekangan dipihak Akademi Pilihan Raya dan SPR ini adalah daripada segi sudut tenaga kerja dan juga kewangan.

Jadi macam mana kita hendak atasi masalah ini sebab tanggungjawab untuk mengundi ini kepada mereka yang baru ini adalah penting sebagai warganegara. Terima kasih.

■1110

Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin: Terima kasih Yang Berhormat. Saya rasa sangat bertuah dapat soalan macam ini daripada Yang Berhormat kerana menunjukkan Yang Berhormat sangat prihatin tentang cabaran yang terpaksa kami hadapi ya.

Akademi Pilihan Raya contohnya, kami walaupun dengan tugas yang sangat besar, sangat banyak terutama dalam melibatkan pengundi baharu, pengundi 18 tahun dan juga pengundi secara automatik yang baharu pun didaftarkan dengan komitmen yang sangat hebat daripada kakitangan kerana mereka di bawah Akademi Pilihan Raya ini kakitangan yang ada cukup *limited*, cukup terhad, dengan izin. Hari ini kita hanya ada seramai 11 orang pegawai dan 20 orang kakitangan sokongan. Ini tidak mampu untuk mengadakan dalam sebanyak 199 program secara bersemuka atas talian dan sebagainya.

Jadi, sebab itulah kita memerlukan penglibatan dan juga pemahaman dan juga sokongan daripada pihak semua. Sebab itulah kita mengadakan sesi libat urus dan juga supaya dapat dijalankan dengan pelbagai pihak yang sama-sama memberikan komitmen, sama-sama memahami dan juga sama-sama memainkan peranan dalam usaha kita menyantuni terutama memberikan pendidikan kepada pengundi muda dan juga pengundi automatik ini supaya dapat diterjemahkan nanti sewaktu pilihan raya nanti. Terima kasih.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Puan Fadhlina binti Dato' Sidek.

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: Tuan Yang di-Pertua, soalan saya nombor 9.

9. Puan Fadhlina binti Dato' Sidek minta Menteri Kanan Perdagangan Antarabangsa dan Industri menyatakan partisipasi dan komitmen Malaysia dalam Persidangan Menteri-menteri Organisasi Perdagangan Dunia Ke-12 (MC12) khususnya berkaitan pengaturan subsidi perikanan dan dampaknya bagi kestabilan ekonomi Malaysia.

Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri [Datuk Lim Ban Hong]: Tuan Yang di-Pertua, Persidangan Peringkat Menteri ke-12 Pertubuhan Perdagangan Sedunia (MC12) yang dijadualkan pada 30 November hingga 3 Disember 2021 di Geneva Switzerland telah ditangguhkan berikutan penularan pandemik COVID-19.

Tuan Yang di-Pertua, pada masa ini negara-negara anggota WTO masih merundingkan peraturan berkaitan subsidi perikanan ke arah mewujudkan peraturan di peringkat antarabangsa yang mendisiplinkan pemberian subsidi kepada aktiviti perikanan yang mendatangkan impak negatif terhadap kelestarian ekosistem marin seperti berikut:

- (i) penangkapan ikan secara haram, tidak dilaporkan dan tidak terkawal atau, dengan izin, *Illegal Unreported and Unreligated Fishing* (IUU);
- (ii) kapasiti tangkapan melampau dan kegiatan penangkapan ikan secara berlebihan- *Overcapacity and Overfishing* (OCOF); dan
- (iii) penangkapan ikan berlebihan yang melangkaui paras stok mapan maksimum- *Over Fish Stock* (OFS).

Rundingan peraturan berkaitan subsidi perikanan ini dibuat berdasarkan kepada mandat yang telah dipersetujui oleh semua Menteri Perdagangan WTO pada tahun 2017 semasa Persidangan Peringkat Menteri Ke-11 serta selaras dengan sasaran 14.6 Matlamat Pembangunan Lestari (SDG) di bawah Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu yang menetapkan agar diwujudkan peraturan-peraturan bagi melarang subsidi perikanan tertentu yang menyumbang kepada OCOF dan menghapuskan subsidi perikanan yang mengumbang kepada penangkapan ikan secara IUU menjelang tahun 2020.

Mandat tersebut juga telah menetapkan supaya semua negara anggota mengiktiraf layanan istimewa dan berbeza (SNDT) yang efektif dan bersesuaian untuk negara membangun seperti Malaysia dan juga negara kurang membangun sebagai salah satu elemen penting dalam rundingan peraturan berkaitan subsidi perikanan di bawah WTO.

Pendirian Malaysia dalam rundingan ini yang meliputi perkara-perkara yang melibatkan tempoh peralihan, pelaksanaan peraturan, notifikasi dan ketelusan serta peruntukan SNDT perlu dipertahankan. Ini bagi memastikan kepentingan negara terpelihara terutamanya dalam menjamin wang dasar untuk memajukan sektor perikanan dan memastikan bekalan makanan yang mencukupi serta membolehkan kerajaan melaksanakan tanggungjawab sosial terhadap para nelayan yang berpendapatan rendah.

Walaupun rundingan peraturan ini semakin rancak diadakan, namun masih wujud jurang pendirian yang luas di kalangan negara anggota khususnya bagi mengenal pasti aspek pelaksanaan obligasi disiplin-disiplin tertentu dan perbincangan berhubung layanan SNDT antara negara maju dengan negara membangun dan juga negara kurang membangun.

Sehubungan dengan itu, Malaysia komited menghadiri MC12 dan membincangkan mandat untuk mendorong usaha ke arah mencapai kata sepakat serta memuktamadkan rundingan peraturan berkaitan subsidi perikanan ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Jawapan yang Yang Berhormat Timbalan Menteri itu membawa kita kepada imej ikan kita dilarikan *dek* orang, banyak. Kita diam sahaja. Walau bagaimanapun, ada soalan berkaitan dengan ini?

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Datuk Dr. Dominic Lau Hoe Chai: Difahamkan bahawa kementerian menyentuh perkara berhubung subsidi kerajaan yang membawa kepada penangkapan ikan berlebihan sebagai sebahagian daripada agenda MC12 dalam memastikan kelestarian hidupan marin. Kita hendak mohon Timbalan Menteri nyatakan apakah pendirian kementerian dalam isu ini.

Adakah pendapatan atau pengurangan subsidi untuk industri perikanan merupakan satu langkah pragmatik kerana mereka masih dalam kategori terkesan akibat kemelesetan ekonomi? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Berlinggek-lenggek soalan itu. Cubalah jawab.

Datuk Lim Ban Hong: Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya pemberian subsidi kepada nelayan itu adalah terletak di bawah Kementerian Pertanian dan Industri Makanan (MAFI). Apa yang saya sentuh tadi ialah sebenarnya peranan yang dimainkan oleh Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI) bersama dengan Kementerian Pertanian dan juga Jabatan Peguam Negara dalam mempertahankan pendirian kita dalam mesyuarat MC12. Saya fikir yang tentang pemberian subsidi dan elaun itu tidak disebut dalam jawapan saya bahawa kita kurangkan dan saya fikir soalan itu perlu diajukan kepada Kementerian Pertanian. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Benar itu. Dalam pada itu Yang Berhormat mungkin hendak fikirkan lain kali bagaimana Vietnam curi kita punya ikan. Baik, ada apa-apa lagi tentang ini? Kalau tidak, saya pergi kepada Puan Fadhlina binti Dato' Sidek telah memberi soalnya.

Terus kepada Tuan Ir. Md. Nasir bin Hashim.

10. Tuan Ir. Md. Nasir bin Hashim minta Menteri Kanan Pendidikan menyatakan, penjelasan mengenai peluang kenaikan pangkat guru cemerlang yang telah mencapai tahap maksimum.

Timbalan Menteri Pendidikan I [Dato' Dr. Mah Hang Soon]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) sentiasa komited dalam menyediakan peluang kenaikan pangkat kepada Pegawai Perkhidmatan Pendidikan (PPP). KPM melaksanakan urusan kenaikan pangkat PPP secara tempoh perkhidmatan berasaskan kecemerlangan atau *Time Base Berasaskan Kecemerlangan* (TBBK). Laluan TBBK memperuntukkan kenaikan pangkat kepada PPP berdasarkan pada tempoh perkhidmatan pegawai.

Kenaikan pangkat dan laluan ini bermula daripada Gred DG32 hingga DG38 bagi PPP yang memiliki kelulusan Diploma. Manakala kenaikan pangkat daripada Gred DG44 hingga Gred DG54 bagi PPP yang memiliki pencapaian akademik di peringkat Ijazah dan ke atas. Bagi PPP yang berprestasi cemerlang yang telah mencapai gred maksimum secara TBBK, PPP masih berpeluang untuk dipertimbangkan kenaikan ke gred yang lebih tinggi melalui laluan kenaikan pangkat yang lain bersesuaian dengan tahap kompetensi dan potensi pegawai seperti laluan guru cemerlang. KPM sentiasa meneliti usaha untuk menambah baik peluang kenaikan pangkat sedia ada agar sejajar dengan kecemerlangan yang dimiliki oleh PPP dari semasa ke semasa. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Baik.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Tambahan boleh? Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan tambahan saya ialah apakah bentuk pembaharuan yang akan dilaksanakan dalam sistem pengambilan guru-guru baharu daripada kalangan graduan institusi perguruan atau mana-mana IPT, agar kewujudan mereka sebagai tenaga pengajar benar-benar mendatangkan manfaat jangka panjang buat pembangunan akademik khususnya di sekolah-sekolah luar bandar dan pedalaman. Sekian, terima kasih.

Dato' Dr. Mah Hang Soon: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator, Tuan Yang di-Pertua. Soalan tersebut adalah tersasar kepada soalan induk. Jawapannya akan saya sediakan secara bertulis. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Kalau sudah tersasar itu, tidak payahlah jawab.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Soalan tambahan, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Sila, Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: Terima kasih kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri. Saya ingin bertanya adakah kementerian bercadang untuk menggubal balik gred bagi guru-guru yang sudah mempunyai *Master* dan PHD kerana kebanyakan sekarang mereka telah menaik taraf diri mereka dalam bidang akademik. Terima kasih.

Dato' Dr. Mah Hang Soon: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator yang amat prihatin dalam perkara ini. Tuan Yang di-Pertua, memang kita ada mengeluarkan Nota Makluman dalam hal ini dan agak panjang kalau hendak disebutkan satu muka surat Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ringkasan.

Dato' Dr. Mah Hang Soon: Jadi, sebagai ringkasan pengiktirafan kelayakan Sarjana ataupun syarat kelayakan Ijazah yang ditetapkan bagi urusan pemangkuan dan kenaikan pangkat ke gred-gred tertentu mengikut ketetapan yang telah dibuat.

■1120

Jadi, untuk itu akan saya juga salurkan secara bertulis. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Baiklah. Diumumkan bahawa sesi kita bersoal jawab selesai lantaran alasan yang telah diberikan terlebih dahulu. Silakan, Setiausaha.

[Masa Pertanyaan-pertanyaan Jawab Lisan tamat]

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDANG-UNDANG HARTA PUSAKA KECIL (PEMBAHAGIAN) (PINDAAN) 2021

Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga

Tuan Yang di-Pertua: Dipersilakan Yang Berhormat Menteri atau Timbalan Menteri. Dekat mana tersepit tadi Yang Berhormat... *[Ketawa]*

11.21 pg.

Timbalan Menteri Tenaga dan Sumber Asli [Datuk Ali anak Biju]: Tuan Yang di-Pertua, memohon mencadangkan iaitu rang undang-undang bernama suatu akta untuk meminda Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955 dibacakan kali yang kedua sekarang.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Datuk Ali anak Biju: Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Dewan yang dihormati, Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) telah digubal pada tahun 1955 melalui Ordinan Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) No. 34/1955 dikenali sebagai Akta No. 98/1972, dan mula berkuat kuasa di Semenanjung Malaysia pada 1 November 1972.

Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955, atau Akta 98 merupakan undang-undang yang digubal berdasarkan Senarai Satu, Jadual Kesembilan, Perkara 4(e)(i) Perlembagaan Persekutuan untuk memastikan keseragaman undang-undang dan dasar mengenai pengurusan harta pusaka negara.

Akta 98 ini merupakan undang-undang yang utama kepada perundangan dan pentadbiran harta pusaka yang melibatkan kebanyakan rakyat di negara ini.

Melalui statistik yang dikeluarkan oleh Bahagian Kuasa Mati, Bahagian Mahkamah Tinggi, purata hampir 70 peratus urusan harta pusaka si mati di Malaysia direkodkan setiap tahun, dilaksanakan di bawah Akta 98 oleh Bahagian Pembahagian Pusaka, Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian (JKPTG) berbanding dengan agensi lain seperti mahkamah tinggi dan Perbadanan Amanah Raya Berhad (ARB).

Selama lebih 50 tahun pelaksanaan Akta 98 ini, pengurusan pembahagian harta pusaka di Malaysia berfokus kepada pemberian kepada kemudahan kepada rakyat dalam urusan perundangan, pertukaran hak milik harta serta harta si mati kepada waris dan orang berkepentingan dengan mudah dan murah. Sejak penguatkuasaannya juga, ia telah mengalami beberapa siri pindaan iaitu pada tahun 1972 [Akta A127], 1977 [Akta A399], 1979 [Akta A533], 1989 [Akta A702] dan yang terakhir pada tahun 2009 [Akta A1331].

Dalam tempoh itu juga telah banyak perubahan yang berlaku dan ada di antaranya tidak dapat ditangani melalui undang-undang yang sedang berkuat kuasa sekarang. Justeru, terdapat keperluan bagi membuat pindaan untuk memastikannya kekal relevan dan dapat meneruskan perkhidmatan yang lebih optimum kepada rakyat. Tuan Yang di-Pertua harta pusaka merupakan satu isu yang hangat, yang sangat dekat di hati rakyat dan pada masa ini ia dikendalikan beberapa buah agensi mengikut peruntukan undang-undang dengan bidang kuasa masing-masing. Kesannya terdapat pelbagai isu yang dibangkitkan, pelbagai peringkat dalam pengurusan harta pusaka di Malaysia.

Oleh itu, satu usaha untuk menambah baik kerangka perundangan dalam sistem penyampaian perkhidmatan pembahagian pusaka telah dilaksanakan melalui Kajian Transformasi Pentadbiran dan Pengurusan Harta Pusaka di Malaysia oleh Unit Pemodenan Tadbiran dan Perancangan Pengurusan Malaysia (MAMPU) pada tahun 2015 hingga 2016 yang turut melibatkan JKPTG.

Seterusnya, bahagian pembahagian pusaka JKPTG juga telah terlibat secara aktif dalam kajian pembaharuan undang-undang di bawah seliaan Bahagian Hal Ehwal Undang-undang, Jabatan Perdana Menteri melalui geran yang diberikan kepada perundangan *International Islamic University Malaysia*, *Entrepreneurship* dan *Consultancies* pada tahun 2016.

Lain-lain *stakeholders* yang telah terlibat dalam urus cadangan pindaan Akta 78 ini adalah seperti ARB, Majlis Agama Islam, Baitulmal Negeri-negeri, Jabatan Peguam Negara, Kementerian Kewangan, MAMPU, BHEUU, Jabatan Penilaian dan Perkhidmatan Harta (JPPH), Majlis Peguam (*Bar Council*), Pejabat-pejabat Tanah dan Galian Negeri-negeri, Syarikat Amanah dan Institusi Kewangan dan Perbankan serta ahli akademik universiti tempatan dan swasta.

Pindaan ini juga dibentangkan dan dipersetujui dalam Mesyuarat Majlis Tanah Negara Ke-74 dan Ke-75 dan seterusnya, Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021 ini telah dipersetujui dalam Jemaah Menteri pada 24 September 2021 yang lalu.

Tuan Yang di-Pertua, saya akan menerangkan RUU ini dengan lebih terperinci. Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021 merangkumi pindaan ke atas 23 seksyen sedia ada termasuk pewujudan satu bahagian baharu, pindaan ke atas 18 seksyen sedia ada, penggantian ke atas satu seksyen dan satu jadual serta pengenalan tiga seksyen baharu. Pindaan yang dilaksanakan ke atas Akta 98 ini merangkumi empat skop seperti berikut.

Skop pertama, skop satu iaitu mewujudkan tafsiran dan perundangan baharu yang lebih meliputi bidang kuasa bagi penyelesaian harta pusaka kecil lebih meluas serta menyediakan pelbagai alternatif untuk lebih memberi kemudahan kepada rakyat dalam pengurusan permohonan pembahagian harta pusaka kecil. Pindaan utama kepada Akta 98 bagi tujuan skop ini adalah seperti berikut.

Satu, pertukaran penggunaan nama perjawatan daripada Pentadbir Tanah kepada Pegawai Pembahagian Pusaka. Pemakaian gelaran perjawatan yang baharu akan mengoptimumkan peranan Pegawai Pembahagian Pusaka setakat yang dibenarkan dalam menjalankan fungsi Akta 98 sahaja.

Pemakaian gelaran jawatan yang baharu juga tidak memerlukan pewartaan setiap pegawai yang dilantik sebagai pegawai tadbir tanah, selain bertujuan untuk mengelakkan kekeliruan yang kerap berlaku pada masa kini dalam menentukan sesuatu tindakan dalam perintah yang dikeluarkan merujuk kepada isu berhubung dengan pusaka atau sebaliknya.

Perkara ini kerap berbangkit memandangkan berlakunya hal keadaan di mana pegawai yang membuat keputusan dalam pembahagian harta pusaka si mati turut di saman sebagai pentadbir tanah yang turut merujuk kepada pegawai yang melaksanakan urusan pendaftaran hak milik iaitu dua pihak yang menggunakan gelaran yang sama, namun tindakan pelaksanaannya urusan yang berbeza.

Kedua, pewujudan peruntukan pelantikan bagi Presiden Pembahagian Harta Pusaka, Timbalan Presiden Pembahagian Harta Pusaka dan pegawai-pegawai pembahagian harta pusaka. Bagi tujuan ini, peruntukan Bahagian 1A diperkenalkan dengan pelantikan dibuat oleh Menteri yang bertanggungjawab terhadap akta ini bagi menjalankan fungsi dan kuasa yang diberikan di bawah Akta 98 dalam membuat pembahagian pusaka si mati.

Pada masa kini, fungsi dan kuasa tersebut dilaksanakan oleh pegawai lantikan Persekutuan yang diwartakan sebagai Pentadbir Tanah. Pindaan ini diperlukan bagi memastikan pegawai yang dilantik mempunyai pengetahuan dan kemahiran yang sepatutnya dalam pentadbiran harta pusaka yang memerlukan keupayaan teknikal dalam membuat penyelesaian pembahagian pusaka yang sempurna agar hak yang telah dipelihara dalam undang-undang ini diri si mati dapat dipastikan keadilannya.

Perluasan bidang kuasa harta pusaka kecil meliputi semua jenis harta dan peningkatan nilai keseluruhan harta pusaka si mati daripada RM2 juta kepada RM5 juta. Bidang kuasa harta pusaka kecil diperlukan bagi meliputi semua jenis harta dan tidak lagi tertakluk kepada harta tak alih melalui pindaan subseksyen 3(2).

Pindaan ini akan memberi kemudahan kepada rakyat yang tidak memiliki harta tak alih seperti rumah tanah. Sebagai contoh si mati hanya mempunyai kenderaan dan wang simpanan sahaja. Cadangan pindaan dalam peningkatan nilai adalah bersesuaian dengan tuntutan kenaikan nilai hartanah semasa untuk memenuhi keperluan rakyat dalam urusan pembahagian harta pusaka si mati. Kali terakhir peningkatan bidang kuasa kepada nilai harta pusaka kecil adalah pada tahun 2009 iaitu daripada nilai RM600 ribu kepada RM2 juta.

Oleh itu, peningkatan nilai setelah lebih 10 tahun dilaksanakan wajar dipertingkatkan dengan kadar semasa yang lebih bersesuaian iaitu kepada RM5 juta. Cadangan peningkatan ini juga dapat memberikan lebih kemudahan kepada rakyat apabila tidak perlu menguruskan pembahagian harta pusaka di mahkamah yang memerlukan mereka mendapatkan khidmat guaman dan jumlah lebih tinggi.

■1130

Pindaan turut memberi peluang kepada waris si mati yang meninggalkan harta alih yang masih mempunyai liabiliti untuk mendapatkan autoriti perundangan bagi menguruskannya. Dalam situasi sedia ada, terdapat golongan lacuna perundangan apabila waris yang terkesan ini dinafikan untuk mendapatkan penyelesaian perundangan atas alasan harta berkenaan masih mempunyai hutang dan belum dimiliki si mati sepenuhnya sekiranya hanya harta itu sahaja yang ditinggalkan si mati sebagai pusakanya.

Perkara ini mendorong kepada peningkatan pengeluaran perintah palsu apabila rakyat dalam kelompok ini tidak mempunyai penyelesaian untuk mendapatkan autoriti bagi menyelesaikan harta peninggalan si mati yang masih mempunyai hutang.

Keempat, kuasa untuk mendengar petisyen oleh Pegawai Pembahagian Pusaka walau di mana-mana jua ia dikemukakan dalam negeri tersebut. Peruntukan seksyen 4, Akta 98 dipinda bagi membolehkan Pegawai Pembahagian Pusaka mempunyai kuasa untuk mendengar petisyen yang dikemukakan di hadapannya walau di mana-mana jua petisyen tersebut difailkan dalam negeri yang sama. Pada masa ini pentadbiran tanah hanya boleh mendengar petisyen di daerah harta tersebut berada.

Pindaan membolehkan rakyat mendapat kemudahan untuk memfailkan petisyen di mana-mana daerah dalam negeri yang mempunyai harta pusaka si mati dan negeri yang petisyen paling awal difailkan akan mempunyai bidang kuasa eksklusif untuk mendengar petisyen pembahagian harta pusaka si mati bagi semua senarai harta si mati di mana-mana jua berada.

Ini membolehkan waris untuk membuat pilihan lebih awal dalam memfailkan petisyennya akan memudahkan akses baginya dan ahli keluarga yang lain untuk hadir bagi pendengaran pembahagian harta pusaka si mati kelak.

Kelima, memasukkan peranan baharu bagi Majlis Agama Islam Negeri sebagai pempetisyen atau pemohon. Perkara ini adalah melalui pindaan peruntukan subseksyen 8(1) yang memberi peluang kepada Majlis Agama Islam Negeri untuk memainkan peranan sebagai pempetisyen atau pemohon dengan mengambil kira peranan Majlis Agama Islam yang aktif dalam pentadbiran harta pusaka orang Islam sebagai penguasa wasiat, wasi, pemegang amanah atau pentadbir harta pusaka yang diperuntukkan mengikut enakmen negeri yang berkaitan di peringkat negeri.

Pindaan ini membolehkan golongan asnaf atau mualaf yang tidak berkemampuan juga dapat diwakili pihak Majlis Agama Islam dalam urusan pentadbiran harta pusaka yang berkaitan dengannya. Memasukkan lantikan sahabat wakil- *next friends*, sebagai pihak yang boleh menjadi pempetisyen pemohon sebagai wakil waris. Pindaan peruntukan subseksyen 8(1) membolehkan wakil waris tunggal yang tidak mempunyai keupayaan di sisi undang-undang atau dalam keadaan berpenyakit yang serius dan terlantar sakit- *bedridden*, mempunyai lantikan sahabat wakil sebagai pempetisyen atau pemohon untuk membuat permohonan pembahagian harta pusaka si mati.

Pindaan peruntukan seksyen 10 pula merupakan penambahan dalam konteks pelantikan penjaga seperti wakil diri mereka yang tidak berkeupayaan daripada segi undang-undang dalam membolehkan prosiding perbicaraan yang diteruskan tanpa memprejudis hak atau bahagian yang layak diwarisi daripada pembahagian harta si mati yang akan diterima memandangkan pelantikan ini adalah bertujuan untuk menghadiri prosiding perbicaraan pembahagian harta pusaka si mati.

Pelantikan pentadbir sementara. Peruntukan baharu iaitu seksyen 8C diperkenalkan bagi pelantikan pentadbir sementara- *Letter of Administrator Pendente Lite*, dengan tujuan untuk mendapat maklumat berkenaan harta alih si mati seperti penyata kewangan si mati yang terkini di institusi kewangan yang berkaitan. Pindaan ini dapat membantu waris untuk memperoleh maklumat harta si mati dengan lengkap dan dapat mengelakkan harta si mati daripada terbiar yang tidak boleh dimanfaatkan pihak-pihak yang berkepentingan.

Penjualan harta si mati mengikut konsep majoriti bahagian- *majority share*. Pegawai Pembahagian Pusaka akan mempunyai budi bicara untuk menjual harta yang dipertikaikan berdasarkan kehendak majoriti bahagian- *majority share* yang akan diwarisi waris-waris dan mengikut ketetapan harga pasaran atau yang lebih menguntungkan melalui pengenalan pertukaran seksyen 15(4)(a), dan (4)(b) baharu.

Dalam keadaan ini, hasil penjualan harta tersebut tetap akan dibahagikan mengikut bahagian yang telah ditetapkan dalam undang-undang pewarisan sama ada secara faraid bagi orang Islam dan mengikut Akta Pembahagian 1958 [Akta 300] bagi orang bukan Islam. Perkara ini turut telah direnungi dan mendapat kelulusan Bahagian Syariah dan Pengharmonian Undang-undang, Jabatan Peguam Negara termasuk pihak pentadbiran Majlis Agama Islam Negeri-negeri.

Skop kedua pula adalah untuk memperbaiki struktur tadbir urus pengurusan permohonan harta pusaka kecil melalui kaedah perundangan bagi meningkatkan keberkesanan sistem penyampaian perkhidmatan yang optimum. Pindaan utama kepada Akta 98 bagi tujuan skop dua ini adalah seperti berikut.

Tanggungjawab pempetisyen dan pemohon bagi memastikan penyampaian Notis pendengaran kepada benefisiari atau pihak berkepentingan yang terlibat. Pindaan peruntukan seksyen 9, Akta 98 dibuat bagi mengadakan peruntukan yang jelas mengenai tanggungjawab bagi pihak yang menjadi pempetisyen atau pemohon dalam penerimaan notis panggilan perbicaraan yang menyatakan tarikh, masa dan tempat perbicaraan pembahagian harta pusaka kecil si mati akan diadakan untuk menyerahkan notis berkenaan kepada waris lain yang dinyatakan dalam senarai benefisiari dalam petisyen permohonan.

Kehadiran perbicaraan. Pengenalan peruntukan subseksyen 11(2A) baharu yang memberi kuasa budi bicara kepada Pegawai Pembahagian Pusaka sekiranya dirasakan perlu untuk membatasi kehadiran bagi mengelakkan petisyen atau permohonan pembahagian harta pusaka tidak dapat diteruskan prosiding pendengarannya apabila terdapat pihak-pihak yang tidak berkaitan mencampuri urusan waris.

Pengenalan peruntukan subseksyen 12(11) pula adalah bagi membolehkan Pegawai Pembahagian Pusaka memberikan arahan kepada pempetisyen atau pemohon untuk mendapatkan surat persetujuan daripada waris yang tidak hadir namun layak untuk mewarisi mengenai cara mana bahagian waris yang tidak hadir tersebut hendak dibagikan dalam tempoh masa yang difikirkan wajar.

Peruntukan subseksyen 12(12) baharu adalah bagi membolehkan Pegawai Pembahagian Pusaka membuat keputusan perbicaraan dan seterusnya mengeluarkan Perintah Pembahagian Harta Pusaka Si Mati walaupun dalam keadaan pempetisyen atau pemohon dan waris yang tidak dapat hadir pada hari perbicaraan gagal mengemukakan surat persetujuan. Ini bagi mengelakkan petisyen atau permohonan dibiarkan bergantung tanpa penyelesaian.

Penetapan tempoh dan prosedur rayuan ke Mahkamah Tinggi. Pindaan ini membolehkan penyelarasan tempoh masa serta prosedur rayuan ke Mahkamah Tinggi menggunakan kaedah-kaedah mahkamah.

Skop 3 pula adalah bagi memberi pilihan kepada rakyat dan mengemukakan petisyen pembahagian dan memperkenalkan peruntukan-peruntukan baharu yang dapat memendekkan tempoh masa penyelesaian harta pusaka kecil dengan pindaan utama adalah seperti berikut.

Pertama, pilihan perkhidmatan penilaian swasta dan penilaian pengutamaan oleh Pegawai Pembahagian Pusaka sekiranya terdapat lebih daripada satu nilai terendah terhadap harta yang sama. Pindaan kepada peruntukan subseksyen 8(6)(a) memberikan pilihan kepada waris untuk menggunakan perkhidmatan penilaian pihak swasta ke atas harta si mati sebelum memfailkan permohonan berbanding dalam situasi semasa hanya penilaian dari Jabatan Penilaian dan Perkhidmatan Harta (JPPH) digunakan. Dengan ini ia dapat menjimatkan masa dan mempercepatkan proses ke peringkat seterusnya bagi pendengaran sesuatu kes harta pusaka.

Kedua, pengenalan prosedur bagi pembahagian ringkas. Pengenalan peruntukan seksyen 8B baharu untuk mewujudkan prosedur bagi pembahagian ringkas- *summary distribution* dalam penyelesaian harta pusaka si mati yang meninggalkan harta alih di bawah RM600 juta sahaja supaya tempoh penyelesaian dapat diselesaikan dengan lebih cepat dan mudah tanpa perlu melalui prosedur perbicaraan seperti yang sedia ada.

Ketiga, pembetulan atau pindaan kepada perintah pembahagian. Pengenalan peruntukan seksyen 16A baharu bagi mengadakan peruntukan untuk pembetulan perintah pembahagian yang telah dikeluarkan sekiranya melibatkan kesilapan minor perkeranian- *clerical error*, atau ketinggalan- *omission* yang berbeza daripada maklumat yang dikemukakan dalam perbicaraan.

■1140

Cadangan ini akan dapat menjimatkan masa dan kos apabila pihak yang terlibat tidak perlu mendapatkan perintah pindaan dari mahkamah tinggi.

Keempat, penggantian peranan Penghulu dan Pegawai Penempatan kepada perbadanan dan Majlis Agama Islam untuk membuat pelaporan dan menerima bertindak atas arahan Pegawai Pembahagian Pusaka. Peranan Penghulu dan Pegawai Penempatan dalam seksyen 8(1) digugurkan dan digantikan dengan Perbadanan ARB dan Majlis Agama Islam untuk membuat pelaporan kepada Pegawai Pembahagian Pusaka sekiranya terdapat harta pusaka yang masih wujud belum dibuat pembahagian harta pusaka oleh mana-mana waris si mati setelah lebih enam bulan dari tarikh kematiannya.

Seterusnya yang terakhir ialah skop keempat iaitu mengadakan peruntukan pengemukaan petisyen secara elektronik dan menambah baik peruntukan-peruntukan kecil sedia ada bagi memperkemaskan pengurusan harta pusaka kecil dengan pindaan utama berkaitan skop ini adalah seperti berikut.

Menteri mempunyai kuasa dalam menentukan penempatan kuasa Akta 98 Pindaan mengikut tarikh yang bersesuaian bagi peruntukan-peruntukan pindaan yang berbeza. Perkara ini adalah melalui pindaan peruntukan subseksyen 8(10), 16(5) dan 18(3) bagi penetapan tarikh berkuat kuasa yang berbeza di bawah kuasa Menteri bertanggungjawab melibatkan pemakaian peranan Majlis Agama Islam Negeri-negeri dalam pindaan enakmen negeri masing-masing;

Pemindahan bidang kuasa eksklusif bagi mengurangkan kerenah birokrasi dan masalah komunikasi. Peranan Ketua Pengarah Tanah dan Galian atau Pengarah Tanah dan Galian dipinda kepada Presiden Pembahagian Pusaka untuk pemindahan bidang kuasa eksklusif melangkaui negeri atau daerah melalui pindaan peruntukan seksyen 4. Ini adalah bagi pelaksanaan secara dalam talian tanpa perlu merujuk kepada autoriti yang tidak terlibat secara langsung dalam prosiding pembahagian harta pusaka.

Kebenaran untuk membuka semula pendengaran kes yang masih belum dikeluarkan perintah pembahagian. Melalui pindaan peruntukan subseksyen 12(9), Presiden Pembahagian Pusaka pula boleh memberikan kebenaran untuk membuka semula kes bagi pendengaran semula sekiranya terdapat bukti baharu yang kukuh bagi membolehkan kes tersebut didengar semula.

Cadangan pindaan bukan sahaja dapat menjimatkan masa pihak-pihak yang terlibat dalam kelewatan yang tidak sewajarnya- *unnecessary delay*, dengan izin, malahan mengurangkan kerenah birokrasi dan masalah komunikasi untuk mewajarkan permohonan daripada pihak yang tidak terlibat secara tidak langsung operasi dalaman pembahagian harta pusaka si mati; dan

Arahan kemasukan kaveat pendaftar oleh Pegawai Pembahagian Pusaka kepada Pentadbir Tanah atau Pendaftar Hak Milik. Pindaan penukaran subseksyen 16(2) membolehkan kaveat pendaftar dimasukkan bagi bahagian waris minor atau tidak sempurna akal untuk melindungi kepentingan waris berkenaan.

Pindaan ini juga diperlukan memandangkan pegawai tidak lagi diwartakan sebagai Pentadbir Tanah untuk memasukkan kaveat pendaftar dengan sendirinya susulan pertukaran gelaran nama perjawatan yang digunakan dalam cadangan pindaan Akta 98. Apabila waris yang dinyahkan telah sempurna akal atau dewasa, kaveat pendaftar atau bahagian tersebut boleh ditarik semula atau dibatalkan atas arahan Pegawai Pembahagian Pusaka pada Pentadbir Tanah.

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Dewan yang dihormati, hasrat utama pindaan ini adalah untuk memberi pilihan kepada rakyat dalam pengurusan harta pusaka untuk mendapatkan perkhidmatan pengurusan pusaka yang ditawarkan oleh pihak kerajaan. Oleh itu, menjadi obligasi dan tanggungjawab kerajaan dalam membantu dan memudahkan urusan rakyat khususnya bagi rakyat yang memerlukan dengan kadar yang begitu rendah dan tidak membebankan.

Kesimpulannya, saya yakin rang undang-undang yang dikemukakan ini akan dapat memenuhi kekangan undang-undang sedia ada dalam mengisi kelompangan lakuna dalam melengkapkan peruntukan perundangan yang telah berkuat kuasa bagi memastikan pengurusan harta pusaka kecil negara dapat dikawal selia secara menyeluruh dengan cekap dan berkesan di samping memenuhi aspirasi rakyat secara langsung. Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Ali Anak Biju atas rang undang-undang yang telah dibentangkan. Seterusnya saya minta menyokong?

Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Makanan II [Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih. Ahli-ahli Yang Berhormat, masalah di hadapan Majlis ialah suatu akta untuk meminda Akta Harta Pusaka Kecil Pembahagian 1955 dibacakan kali kedua sekarang dan terbuka untuk dibahaskan.

Ahli-ahli Yang Berhormat, saya memberi masa selama lapan minit untuk setiap pembahas membahaskan rang undang-undang ini.

Oleh itu saya menjemput Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad untuk berbahas. Dipersilakan.

11.46 pg.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera Tuan Yang di-Pertua dan rakan-rakan Senator sekalian. *Alhamdulillah* satu rang undang-undang pindaan yang sangat perlu dibuat memandangkan isu yang tertunggak sangat berat dan melibatkan berbilion-bilion Ringgit yang tersangkut dan banyak berlaku kematian beberapa siri generasi dalam menyelesaikan isu pembahagian pusaka kecil.

Saya pada pagi ini turut serta dalam membahaskan pindaan rang undang-undang Akta Harta Pusaka Kecil Pembahagian 1955 ini, sebagai seorang Islam. Saya perhatikan bahawa dalam al-Quran dan juga hadis Nabi SAW tentang pembahagian yang cukup kemas dan mendapat pengiktirafan daripada pemikir-pemikir dunia. Betapa lengkapnya sistem pembahagian pusaka yang dikemukakan oleh Islam lebih daripada 1438 tahun yang dahulu.

Cuma saya mohon bertanya kepada pihak kerajaan, apa kerajaan telah pun mengadakan libat urus secara '*hadhamah*', dengan izin, secara menyeluruh dan secara lengkap dengan kerajaan-kerajaan negeri? Ini kerana lebih besar kepada peranan yang dimainkan oleh kerajaan-kerajaan negeri.

Mungkin ia lebih selesa dengan kerajaan-kerajaan yang dipimpin, yang diketuai oleh Yang di-Pertuan-Yang di-Pertuan Negeri. Mungkin Pulau Pinang, Melaka, Sarawak dan Sabah. Akan tetapi, bagi kerajaan-kerajaan negeri yang dipimpin oleh Ke bawah Duli Tuanku-tuanku, ada sedikit perbezaan kerana kuasa yang ada pada pegawai-pegawai tadbir negeri khususnya negeri-negeri yang tidak menandatangani perjanjian semasa pindaan Perlembagaan 20 tahun yang dahulu seperti Kelantan, Kedah, Johor dan Terengganu.

Jadi, kuasa pegawai-pegawai tadbir negeri ini besar. Jadi, saya bimbang kita bentangkan di sini tetapi penglibatan sebenarnya nanti merupakan pegawai-pegawai tadbir negeri. Oleh sebab itu, kita mengucapkan terima kasih walaupun macam mana pun atas usaha kerajaan ini untuk cuba mempercepatkan proses-proses penyelesaian pusaka ini.

Memandangkan rakyat-rakyat di bawah khususnya rakyat-rakyat miskin banyak kes mereka tidak dapat diselesaikan sehinggakan bapa meninggal, anak meninggal, cucu meninggal pun kes ini belum dapat diselesaikan. Itu merupakan perkara-perkara yang pihak kerajaan semasa membentangkan pindaan ini mesti memikirkan setakat mana campur tangan yang boleh dibuat oleh Kerajaan Persekutuan supaya kes ini dapat diselesaikan secepat mungkin. Ini kerana harta yang tidak dapat diselesaikan secara mudah melebihi RM10 bilion yang masih tertakluk kepada sama ada dikembalikan kepada kerajaan, sama ada dikembalikan kepada Majlis-majlis Agama.

■1150

Sebab itu saya dok tengok, saya ucap terima kasih kerana ada usaha daripada Kerajaan Persekutuan di Putrajaya, yang mana telah membahagi-bahagikan untuk memudahkan kes-kes ini dipetak-petakkan.

Umpamanya daripada segi harta mudah alih, kurang daripada jumlah RM600 ribu, okey Amanah Raya yang mudah alih, Amanah Raya yang selesaikan dengan bayaran-bayaran yang tertentu, yang juga memakan tidak kurang daripada RM2,500 tiap-tiap kes, kecil dan besar. Ini *insya-Allah*, orang yang ada duit *insya-Allah* dapat selesaikan. Akan tetapi, orang miskin kita sangsi dapat mengeluarkan wang sejumlah itu untuk menyelesaikan isu-isu kes harta yang mudah alih.

Alhamdulillah, di bawah penguasaan Pejabat Tanah dinaikkan silingnya daripada sebanyak RM2 juta kepada RM5 juta supaya dapat diselesaikan di Pejabat Tanah. Hal yang ini dahulunya Pentadbir Tanah yang menguruskan perjumpaan mesyuarat dengan pewaris-pewaris. Sekarang ini, kepada Pegawai Pembahagian Pusaka yang ini saya rasa kalau Pentadbir Tanah dia ada beberapa orang Penolong Pentadbir Tanah dalam satu-satu daerah. Kalau ada satu Pegawai Daerah, kemudian Pentadbir Tanah, kemudian dia ada Penolong-penolong Pentadbir Tanah.

Akan tetapi, dalam kes kalau Pegawai Pembahagian Pusaka ini, angka pegawainya sangat *limited*. Sangat terhad. Mungkin satu orang. Tadi mungkin ramai yang boleh dilibatkan. Jadi, saya bimbang. Kita cuba mempercepatkan tetapi kerana bilangan pegawai itu kecil, maka ia bukan melicinkan dan mempercepatkan. Saya takut tidak sebegitu rupa.

Bahkan juga kita tidak boleh nafi. Kita juga mesti melibatkan pegawai dari Jabatan Agama, wakilnya. Inilah yang selalu merumitkan kerja-kerja untuk penyelesaian kerana kita perhatikan bahawa untuk mendapatkan kehadiran pegawai-pegawai ini bukan benda yang mudah. Ini pengalaman kita yang berurusan, yang membuat transaksi dengan pejabat-pejabat yang saya sebutkan tadi.

Sebab itu saya rasa kuasa sebenarnya dalam kes ini tidak duduk di Kerajaan Putrajaya. Kuasa sebenarnya berada di kerajaan-kerajaan negeri. Sebab itu saya minta kerajaan apakah sudah berpuas hati? Dengan melibatkan libat urus yang '*hadhamah*', yang lengkap dari Pejabat Pengarah Tanah di tiap-tiap negeri. Hal ini kerana saya bimbang kalau ada lagi enakmen-enakmen yang dahulu diluluskan oleh kerajaan-kerajaan negeri yang tidak sealiran, yang bertembung dengan apa yang kita bentangkan ini. Maka pada hari ini kita hanya maknanya perbahasan akademik sahaja, sedangkan kita hendak penyelesaian sebenar supaya harta-harta yang tidak dapat diselesaikan, yang berjumlah berpuluh-puluh bilion sekarang ini dapat diselesaikan walaupun tidak sepenuhnya.

Rakyat miskin, rakyat di bawah hendak tengok setidak-tidaknya sebanyak 25 peratus diselesaikan. Sebanyak 30 peratus diselesaikan. Itu apa yang rakyat hendak tengok. Kita kena tengok. Kita kena tengok tanda-tanda aras ia dapat diselesaikan. Itu tujuan pindaan tiap-tiap akta dan undang-undang.

Sebab itu selagi saya tengok, antara perkara-perkara yang saya fikir perlu diberi titik berat. Umpamanya sekarang ini, *alhamdulillah* Pentadbir-pentadbir Tanah secara jelas, secara saling faham memahami, telah bersetuju antara negeri Kedah, Kelantan, Johor dan seluruh Malaysia. Mana-mana isu seumpamanya, daripada segi *transfer* atau pindahan hak milik maka borang-borang tersebut boleh ditandatangani oleh mana-mana Pentadbir Tanah dari mana-mana daerah, dalam mana-mana negeri. Itu kalau boleh dilakukan hal yang sama dalam kes ini, *insya-Allah* banyak memudahkan kerana ramai orang miskin ini mereka tidak mampu.

Walaupun dia pindah dari Kelantan ke Kuala Lumpur miskin, tambahan lagi banjir ini. Banjirnya kasihan. Rakyat saya dari Jeli berpuluh-puluh sudah hantar ini... [*Membuat isyarat menerima mesej di telefon*] Ada yang habis, hilang. Akan tetapi, *alhamdulillah* di Kelantan semasa banjir pada tahun 2014, tidak ada satu pun kematian. Walaupun orang tuduh Kelantan dengan pembalakan haram. *Alhamdulillah*, banjir besar pada tahun 2014, *alhamdulillah* Kelantan tidak ada satu pun kematian. Inilah kepujian yang harus diberi kepada Kerajaan Negeri Kelantan kerana persiapan mereka menghadapi banjir besar, sudah lama kita hadapi.

Akan tetapi, malang dan sedih, saya rasa hendak menangis pada pagi ini apabila mendengar berita di Selangor, negeri maju betapa tidak bersedianya Kerajaan Negeri dan Persekutuan di Putrajaya, apabila mana banyak berlaku kematian yang melebihi daripada 10 orang. Sedih dan mendukacitakan. Betapa malangnya kita, betapa tidak bersedianya kita dalam menghadapi segala kemungkinan yang berlaku seperti itu. Ini saya mendapat maklumat dan berita, bacaan-bacaan daripada internet dan sebagainya.

Gelombang selepas ini lagi besar. Maka kita Parlimen, kerajaan di Putrajaya, Kerajaan Selangor, Kerajaan Negeri Sembilan, Kerajaan Melaka, tolong. Sekarang ini, ambil perhatian serius, jangan tuding menuding. Kita masalah bencana ini, masalah bersama. Rakyat yang hadapi, rakyat kita bersama. Termasuk rakyat saya dari Jeli, yang juga ramai tinggal di sini. Ramai daripada mereka yang miskin-miskin belaka. *Wallahuallah. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad atas perbahasan yang diberikan.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Dr. Ahmad Azam bin Hamzah. Dipersilakan.

11.56 pg.

Dr. Ahmad Azam bin Hamzah: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, Tuan Yang di-Pertua.

Akta Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) 1955 yang asalnya, telah melalui beberapa siri pindaan. Terbaharu ialah 2009. Pembahagian pusaka kecil ini merupakan undang-undang utama yang dipakai dalam pengurusan pusaka kecil sejak dahulu lagi. Kewibawaan sistem pentadbiran harta pusaka di Malaysia yang dikatakan kurang berkesan sehingga mengakibatkan tunggakan harta pusaka yang berjumlah puluhan bilion ringgit.

Hal ini berpunca daripada kelemahan pentadbiran pembahagian pusaka kecil di bawah Pejabat Tanah dan Galian. Pentadbiran bahagian yang menyelesaikan isu ini mengambil masa terlalu lama sehingga bertahun-tahun untuk memanggil waris bagi urusan pembahagian harta menyebabkan nasib isteri dan anak-anak terabai. Atas kelemahan ini, ia mendatangkan kerugian besar kepada waris yang tidak dapat pembahagian daripada pembelaan yang adil. Malah mengambil masa terlalu lama. Ada waris yang terpaksa menanggung hutang-piutang bayaran kenderaan sehingga ditarik oleh pihak bank. Tidak dapat menghidupkan cukai dan insurans kenderaan.

Semua ini berlaku atas kelemahan pentadbiran. Ditambah pula dengan proses tuntutan harta pusaka mengambil masa yang lama bagi mereka yang tidak membuat wasiat semasa hidup. Jadi, banyak proses yang perlu dilalui bagi membolehkan harta pusaka dapat dibahagikan secara adil dan mengikut faraid.

Sangat jelas pindaan perlu dilakukan kerana pengurusan dan pentadbiran harta pusaka di Malaysia sebelum ini telah dipengaruhi oleh adat dan perundangan yang terbahagi kepada dua peringkat. Peringkat pertama bermula sebelum Perang Dunia Kedua yang mana pentadbiran harta pusaka orang Islam di Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu seperti Kelantan, Terengganu, Johor, Kedah dan Perlis diletakkan di bawah tanggungjawab Jabatan Agama Islam atau Mahkamah Syariah Negeri masing-masing. Sementelahan lagi kewujudan berbagai-bagai bidang kuasa ini secara tidak langsung telah menyebabkan berlaku atau telah timbulnya masalah yang menyulitkan dan mengelirukan orang awam terutamanya apabila berurusan.

Masalah semakin ketara apabila melibatkan mereka yang tinggal di pedalaman dan mempunyai pengetahuan serta maklumat yang terbatas oleh sebab kurang pendedahan terutamanya melalui media massa dan media elektronik. Oleh yang demikian, sistem pengurusan dan permohonan harta pusaka menjadi kurang berkesan kerana orang ramai kadangkala terkeliru mengenai tempat di mana mereka harus memulakan permohonan. Kesukaran ini boleh mengakibatkan hilang motivasi untuk membuat pengagihan harta pusaka.

Justeru itu, pindaan Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil 2021 memberi pilihan kepada rakyat dalam menguruskan harta pusaka untuk mendapatkan perkhidmatan pengurusan pusaka yang ditawarkan oleh kerajaan. Pindaan ini juga melibatkan struktur cara pembahagian pusaka kecil. Dalam struktur sekarang, agensi yang terlibat dengan pembahagian harta pusaka adalah Mahkamah Tinggi Sivil, Pejabat Pembahagian Pusaka Kecil jika ada harta tidak alih dan nilai di bawah RM2 juta dan Amanah Raya Berhad jika harta alih sahaja dan nilai di bawah RM600 ribu.

Dengan pindaan pada fasal 10 ini, kes pusaka ringkas di bawah Amanah Raya Berhad akan dipindahkan ke Pejabat Pembahagian Pusaka Kecil. Jawatan *Estate Distribution Officer* atau *President of Estate Distribution Officer*, dengan izin, diwujudkan dalam pindaan di fasal 3 seksyen 2. Satu pindaan yang penting.

■1200

Dengan pindaan ini, kuasa sedia ada pentadbiran tanah untuk menjadi pegawai yang mendengar perbicaraan pusaka kecil akan dipindahkan kepada pegawai pembahagian harta pusaka yang akan diketuai oleh seorang yang digelar Presiden Pembahagian Harta Pusaka. Presiden ini akan menentukan bidang kuasa kawasan yang boleh ditadbir oleh seseorang Pegawai Pembahagian Harta Pusaka.

Begitu juga jawatan Timbalan Presiden Pembahagian Harta Pusaka juga telah diwujudkan. Sebelum ini, bidang kuasa sedemikian ditentukan di mana harta alih itu berada. Contohnya, jika harta tak alih berada di Alor Gajah, maka bidang kuasa bicara harta pusaka akan dibuat di Pejabat Pembahagian Harta Pusaka di Pejabat Tanah Alor Gajah. Kuasa berkaitan ini menyatakan dalam pindaan seksyen baharu Bahagian IA dengan pengenalan seksyen 2A, 2B dan 2C. Pindaan rang undang-undang itu antara lain mewujudkan tafsiran dan peruntukan baharu meliputi bidang kuasa penyelesaian harta pusaka kecil yang lebih meluas serta menyediakan pelbagai alternatif untuk memberikan kemudahan kepada rakyat dalam pengurusan permohonan pembahagian harta pusaka kecil.

Pindaan itu juga mencadangkan agar diwujudkan struktur tadbir urus pengurusan permohonan harta pusaka kecil melalui kaedah perundangan bagi meningkatkan keberkesanan sistem penyampaian perkhidmatan yang optimum. Manakala pindaan pada fasal 5 seksyen 2 ini pula akan membolehkan Pegawai Pembahagian Harta Pusaka untuk mendengar kes sama ada melibatkan harta alih atau harta tak alih atau kedua-duanya. Sebelum ini Pejabat Pembahagian Harta Pusaka hanya boleh mendengar kes yang melibatkan harta tak alih sahaja. Jika tiada langsung harta tak alih, maka Pejabat Pembahagian Harta Pusaka tidak boleh mendengar kes berkenaan.

Selain itu, pindaan fasal 8 seksyen 8 juga memberikan pilihan kepada rakyat dalam mengemukakan petisyen pembahagian dan memperkenalkan peruntukan baharu yang boleh memendekkan tempoh masa penyelesaian harta pusaka kecil. Secara umumnya, wujud perubahan struktur pentadbiran harta pusaka dalam pindaan ini yang mana satu entiti khusus diwujudkan bagi tujuan pembahagian harta pusaka. Langkah ini adalah baik kerana ia akan lebih terfokus apabila ada sebuah jabatan khas berbanding sebelum ini yang lebih bersifat menumpang di pejabat tanah.

Secara keseluruhannya, akta ini menerangkan takrif pusaka kecil di samping menjelaskan bidang kuasa proses kerja yang bermula daripada permohonan pusaka, perbicaraan, pengeluaran perintah sehinggalah proses rayuan ke mahkamah tinggi. Di samping akta mendapat peraturan pembahagian pusaka yang menggaris tatacara pelaksanaan dan pemakaian borang-borang dalam urusan penyelesaian pusaka kecil. Begitu juga dengan Amanah Raya Berhad dan majlis agama diberikan peranan untuk lebih proaktif bertindak bagi mengenal pasti harta pusaka yang tidak ditadbir dan yang diberikan kuasa untuk memfailkan petisyen.

Maka, saya dengan ini menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dr. Ahmad Azam bin Hamzah atas perbahasan yang telah diberikan.

Seterusnya saya mempersilakan Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek.

12.03 tgh.

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakatuh.* Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Ruang perbahasan untuk membahaskan rang undang-undang ini bagi saya cukup signifikan kerana buat pertama kalinya ada satu pindaan yang melibatkan keluasan bidang kuasa yang diberikan dalam pindaan rang undang-undang ini.

Jadi soalan saya kepada Yang Berhormat Menteri, apakah impak terhadap mekanisme pengurusan dan pendaftaran tuntutan harta pusaka ini? Serta, apakah jaminan yang boleh diberikan oleh kerajaan bagi tempoh penyelesaian kes tuntutan akan lebih singkat dengan peluasan bidang kuasa dalam rang undang-undang ini?

Naratif bagi kes tuntutan harta pusaka ini Yang Berhormat Menteri, pertamanya tempoh masa. Keduanya adalah sebagaimana yang diterangkan oleh rakan saya sebentar tadi iaitu kematian berlapis dan ketiga merupakan masalah-masalah yang melibatkan kerenah birokrasi.

Satu lagi pindaan yang perlu di sorot dalam pindaan peruntukan subseksyen 8(1) yang membolehkan antara lain ARB, Majlis Agama Islam Negeri, Baitulmal, penjaga atau sahabat wakil bagi membolehkan pewaris tunggal yang tidak mempunyai keupayaan di sisi undang-undang atau dalam keadaan berpenyakit yang serius dan terlantar sakit menggunakan lantikan sahabat wakil.

Soalan saya kepada Yang Berhormat Menteri, apakah mekanisme dan instrumen yang digunakan dalam memastikan kehadiran sahabat wakil ini sebagai pempetisyen tidak memprejudiskan hak atau bahagian yang layak diwarisi daripada pembahagian harta si mati? Memandangkan sahabat wakil ini kita beri hak dia untuk hadir seluruh prosiding perbicaraan pembahagian harta pusaka ini. Jadi, apakah mekanisme untuk memastikan tidak ada prejudis dalam sepanjang kes perbicaraan itu berlangsung yang diwakili oleh sahabat wakil ini?

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mengambil perhatian Dewan bahawa antara pindaan yang terpenting iaitu memasukkan Majlis Agama Islam Negeri ataupun Baitulmal dalam konteks pengurusan pentadbiran harta pusaka Islam. Inilah pindaan yang cukup signifikan kerana isunya sudah terlalu lama dan sering menimbulkan konflik bidang kuasa dan tangguhan-tangguhan prosiding akibat silang ataupun konflik bidang kuasa khususnya yang melibatkan pengesahan waris, pengesahan bahagian faraid serta pengisian hibah dan wasiat.

Saya teruskan soalan saya kepada Yang Berhormat Menteri, khususnya pindaan yang memasukkan Majlis Agama Islam khususnya fasal 21, atau seksyen 21 untuk meminda seksyen 18 untuk membenarkan ARB dan Majlis Agama Islam Negeri untuk mengemukakan petisyen pembahagian jika dalam pengetahuan mereka tiada petisyen dikemukakan dalam masa enam bulan daripada tarikh kematian seseorang.

Soalan saya, apakah kemungkinan terdapat pertindanan permohonan yang dibuat oleh ARB dan majlis agama Islam dalam permohonan ini? Jika ada, apakah mekanisme yang diperuntukkan di bawah rang undang-undang ini?

Kedua, apakah justifikasi tempoh enam bulan yang diperuntukkan? Sedangkan isu pengurusan harta pusaka ini merupakan urusan yang harus disegerakan untuk mengelakkan kelewatan, konflik bidang kuasa dan kerenah birokrasi.

Saya ada sedikit keprihatinan isu tempoh enam bulan ini kerana biasanya urusan harta pusaka ini kita kena segerakan dalam tempoh tertentu supaya pengesahan waris dapat disegerakan dan pembahagian faraid khususnya sijil faraid dapat disegerakan untuk urusan-urusan yang melibatkan harta pusaka si mati.

Ketiga, sekiranya berlaku isu konflik bidang kuasa antara bidang kuasa mahkamah syariah dan rang undang-undang ini, apakah sikap kerajaan dalam isu pertembungan konflik bidang kuasa ini?

Tuan Yang di-Pertua, isu pengurusan harta pusaka ini memang isu yang besar, di *ranah* awam apabila ia melibatkan isu kekeluargaan, pembahagian dan penjualan aset bagi penyelesaian-penyelesaian bahagian waris. Sebagai peguam, saya cukup terkesan dengan isu-isu pengurusan dan pentadbiran harta pusaka ini khususnya yang melibatkan penanguhan dan tiadanya literasi undang-undang yang khusus apabila bercakap tentang pengurusan harta pusaka ini.

Saya juga mohon Tuan Yang di-Pertua bahawa persoalan-persoalan dan kritikan-kritikan kami terhadap rang undang-undang ini dijawab oleh Timbalan Menteri atau Menteri dalam Dewan ini. Kita banyak persolkan kritikan-kritikan dan pandangan-pandangan kita supaya dijawab, supaya kita boleh sokong rang undang-undang ini.

Akan tetapi sekiranya soalan-soalan kami ini tidak dijawab sebagaimana semalam misalnya, jadi ada perkara-perkara yang tidak jelas dalam konteks bagaimana rang undang-undang ini harus dibawa dalam konteks masyarakat. Kita bukan *rubber stamp* Tuan Yang di-Pertua. Jadi kita pun berhak untuk membawa suara-suara...

Timbalan Yang di-Pertua: Ya lah, nanti Yang Berhormat Menteri akan buat penggulangan.

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: Ya. Saya mohon beliau untuk menjawab semua persoalan tersebut. Jadi rang undang-undang ini antara mekanisme pilihan dan obligasi penting kerajaan dalam memberikan pilihan dan juga memudahkan urusan tuntutan oleh rakyat khususnya dalam pengurusan harta pusaka.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya pohon untuk menyokong rang undang-undang ini dengan pesanan-pesanan yang saya sebutkan tadi. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek atas hujah yang diberikan bagi perbahasan.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan.

12.09 tgh.

Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, terima kasih kerana memberi ruang untuk saya membahaskan pindaan bagi Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil ini.

Pindaan ini dijangka akan membantu dan memudahkan terutamanya bagi rakyat yang tidak mempunyai harta tak alih seperti rumah atau tanah dan hanya memiliki harta seperti kenderaan serta wang simpanan. Pengendalian harta pusaka kecil pada masa ini melibatkan beberapa buah agensi seperti Amanah Raya Berhad, Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian mengikut peruntukan undang-undang dengan bidang kuasa masing-masing.

■1210

Harta beku merupakan harta yang tidak dituntut oleh waris dan masih berdaftar atas nama pemilik yang sudah meninggal dunia. Menurut rekod, dianggarkan kira-kira RM90 bilion jumlah harta beku dan tidak dituntut pada tahun 2020 yang mana melibatkan 90 peratus daripadanya milik orang Melayu.

Antara faktor yang menyumbang kepada harta tidak dituntut ini adalah seperti melibatkan kesukaran dalam pengumpulan waris dalam pengurusan harta kematian dan tiada perancangan berkenaan harta yang ditinggalkan oleh pemilik selepas meninggal dunia sehingga menyebabkan harta tersebut beku dan tidak dapat dicairkan oleh waris.

Selain itu, kos yang tinggi dan berlakunya perselisihan faham sesama waris sehingga sukar mendapatkan kata sepakat juga menyebabkan suatu tuntutan ini mengambil masa yang lebih lama. Pindaan dalam akta ini dijangkakan akan memudahkan lagi sistem pengurusan dan penyelesaian kes-kes harta pusaka dan dengan peningkatan nilai keseluruhan harta pusaka si mati kepada RM5 juta daripada RM2 juta dijangka ia akan membantu lebih ramai waris dalam pengurusan harta pusaka.

Namun begitu, dalam masa yang sama, ia juga menimbulkan beberapa persoalan dan isu. Antaranya melibatkan pertambahan beban tugas oleh pegawai-pegawai dan kakitangan di Unit Pengurusan Pusaka Kecil. Ini seterusnya berpotensi mengakibatkan berlakunya kelewatan dalam hal ehwal pengurusan harta pusaka. Apa yang diketahui pada masa ini, Seksyen Pembahagian Pusaka Kecil mempunyai kira-kira 36 buah unit di seluruh negara dan setiap unit tersebut juga bertanggungjawab menerima permohonan, membicarakan serta mengeluarkan perintah pembahagian terhadap dua atau tiga buah daerah jajaan.

Ini memperlihatkan bebanan tugas yang ditanggung mereka sekali gus boleh menyebabkan kelewatan dalam penyelesaian hal ehwal pengurusan harta pusaka. Melihat kepada isu ini, tidak hairanlah jika pada masa akan datang kes yang terpaksa dikendalikan semakin bertambah dan mengambil masa yang lebih lama. Apatah lagi dengan pindaan nilai harta pusaka yang semakin tinggi.

Selain itu, satu lagi isu yang boleh lagi dikemukakan adalah berkaitan kempen atau perkongsian *info* yang lebih meluas berkenaan dengan pengurusan harta pusaka terutamanya pada medium-medium tertentu seperti di media sosial, televisyen mahupun di *billboard* di lebuhraya.

Tuan Yang di-Pertua, kita akui rakyat Malaysia tidak ramai yang mempunyai pengetahuan berkaitan pengurusan hal ehwal pusaka sekali gus menimbulkan polemik tertentu disebabkan kegagalan dan kekeliruan memahami sistem dan prosedur. Pendedahan yang jelas dan meluas dirasakan perlu dalam mendidik rakyat Malaysia supaya dapat memahami isu dan prosedur berkaitan hal ini. Ramai yang ketinggalan dan tidak mempunyai pengetahuan berkaitan bab ini menyebabkan mereka tertinggal dan tidak mengetahui hak mereka yang sepatutnya.

Sebagai contoh, ada ahli keluarga mereka yang mempunyai harta pusaka yang mereka boleh tuntutan dan warisi. Akan tetapi, disebabkan tiada pengetahuan yang sepatutnya, harta tersebut terbiar dan beku begitu sahaja. Ini jugalah yang mendorong kepada berlakunya peningkatan nilai harta pusaka dan harta beku saban tahun. Ada yang waris gagal dikesan dan ada yang tidak mengetahui ada harta si mati yang perlu dituntut.

Justeru itu, beberapa persoalan ingin saya bangkitkan iaitu apakah inisiatif dan pembaharuan kerajaan dalam mempermudah lagi urusan berkaitan pengurusan harta pusaka. Antaranya melibatkan penggunaan sistem elektronik yang jauh lebih mudah dan mengikut arus semasa. Adakah kerajaan akan mempertimbangkan untuk menambah jumlah pegawai dan kakitangan yang terlibat dalam pengurusan hal ehwal pusaka supaya pengendalian kes dapat dijalankan dengan lebih cepat dan berkesan?

Ketiga, nyatakan jumlah kes tertunggak berkaitan hal ehwal pusaka kecil sejak permulaan pandemik COVID-19 pada tahun 2020 sehingga November 2021 dan penyelesaian yang dirangka dalam mempermudah setiap kes supaya dapat diselesaikan dengan lebih cepat. Apakah penyelesaian kerajaan dalam pengurusan hal ehwal pusaka kecil yang melibatkan pertukaran agama seseorang sekali gus menyebabkan terbatal hak pusaka terhadap waris yang tertentu?

Tuan Yang di-Pertua, kalau kita lihat tentang pegawai pembahagian harta pusaka yang dilantik, seharusnya mestilah mempunyai latar belakang undang-undang. Ini akan memudahkan penyelesaian isu-isu pewaris. Sebelum ini, ada masalah yang kena tunggu pegawai undang-undang pejabat tanah. Walaupun sistem *online* di dalam menyelesaikan permohonan pusaka kecil telah diwujudkan tetapi pemprosesan masih memakan masa sehingga enam bulan.

Apakah yang berlaku terhadap kes-kes yang tidak selesai? Apakah cara dan kalau boleh dimanfaatkan platform *online* seperti *Zoom* untuk menjalankan bicara seperti mana yang dijalankan oleh mahkamah sekarang? Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Senator Datuk Teo Eng Tee @ Teo Kok Chee. Dipersilakan.

12.16 tgh.

Datuk Teo Eng Tee @ Teo Kok Chee: Selamat sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya ingin mengambil peluang untuk mengucapkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi saya peluang untuk menyertai perbahasan Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021 di bawah Parlimen yang mulia ini.

Saya mengalu-alukan pembentangan Belanjawan 2022 buat kali pertama oleh kerajaan di bawah kepimpinan Yang Amat Berhormat Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob. Saya ingin mengucapkan syabas dan tahniah kepada kerajaan selepas membentangkan Belanjawan 2022 yang pada keseluruhannya nampak agak bertanggungjawab dalam mengendalikan kewangan kerajaan dengan kekangan yang sedia ada.

Saya mengalu-alukan pembentangan Belanjawan 2022 yang akan memasukkan Cukai Keuntungan Harta Tanah ke atas rumah yang dilupuskan pada tahun keenam dan seterusnya oleh rakyat dan penduduk tetap di negara ini. Langkah kerajaan ini akan dapat membantu menggiatkan pasaran hartanah Malaysia dan akhirnya memberi kesan yang positif kepada ekonomi negara kita.

Semasa pemerintahan Kerajaan Pakatan Harapan yang membuat pindaan atas Cukai Keuntungan Harta Tanah pada tahun 2018 dan dilaksanakan pada tahun 2019, semua penjualan harta tanah dan rumah akan dikenakan cukai walaupun penjual harta tanah memegang harta tersebut melebihi lima tahun. Akibat daripada pindaan ini, pasaran hartanah tempatan jatuh menjunam dan transaksi pasaran rumah dan tanah menjadi agak rendah.

Ramai rakyat yang menderita akibat pindaan tersebut. Nasib baik, kini kerajaan yang berprihatin dan rakyat telah membetulkan akta tersebut demi rakyat. Saya berharap agar kerajaan dapat merasakan kemampuan rakyat semasa membuat sebarang pindaan Akta Cukai. Jangan membebankan rakyat dengan cukai yang sangat tinggi dan seterusnya mengakibatkan inflasi.

■1220

Tuan Yang di-Pertua, seperti yang dimaklumkan, bermula 1 Januari 2022 pengecualian cukai ke atas pendapatan sumber asing yang diterima di Malaysia di bawah perenggan 28 Jadual 6, Akta Cukai Pendapatan (ACP) 1967 akan dimansuhkan. Ini bermakna pendapatan sumber asing daripada peniaga atau pekerja atau dalam bentuk dividen, royalti, faedah atau sewa dan dihantar pulang ke negara ini akan dikenakan cukai Malaysia. Kiriman, perbelanjaan dan cara hidup daripada mereka yang bekerja di luar negara kepada ibu bapa sendiri di Malaysia juga makin akan kena cukai.

Saya ingin menentang pemansuhan Pengecualian Cukai Pendapatan Ke Atas Sumber Asing (FSIE) ini. Pemansuhan FSIE ini adalah tidak kompetitif, tidak adil dan membahayakan kepada daya tarikan pelaburan jangka panjang dan kepentingan kewangan Malaysia.

Di samping semua kesan negatif ini, terdapat daya tarikan kewangan negara. Kementerian Kewangan menganggarkan bahawa hanya RM1.2 bilion hasil yang boleh dikutip dengan mengenakan cukai terhadap pendapatan sumber asing pada tahun 2022.

Adakah lebih RM1.2 bilion hasil ini mempengaruhi berbanding kerugian kepada negara jiran dengan- kad cukai yang lebih menarik?

Kebimbangan sebenarnya iaitu sebuah syarikat telah menghantar pulang purata tahunan sebanyak RM27.8 bilion dalam pendapatan pelaburan daripada pelaburan langsung. Portfolio pelaburan kembali ke Malaysia antara tahun 2012 dan tahun 2020 berbanding RM7.5 bilion pada rekod sebelumnya makin tidak lagi akan membuat demikian.

Tambahan pula, rang undang-undang kewangan melainkan terdapat penjelasan bahawa FSIE tidak akan dimansuhkan atau dikaji semula dengan ketara supaya tidak menjejaskan individu dan syarikat yang kerja keras bagi membawa pulang pendapatan asing mereka ke negara ini.

Di sini saya ingin tanya kepada Kementerian Kewangan, adakah kerajaan akan melaksanakan sistem percukaian sempurna baharu atau melaksanakan semua cukai GST bagi menambah pendapatan negara mengatasi dan mengurangkan pengurusan perbelanjaan kerajaan yang terus meningkat dari tahun ke tahun.

Akhir kata, saya setuju dan sokong Rang Undang-undang Kewangan 2021. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih, kepada Yang Berhormat Sentor Datuk Teo Eng Tee @ Teo Kok Chee atas perbahasan yang telah diberikan.

Seterusnya, saya mempersilakan Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff dipersilakan.

12.25 tgh.

Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih Tuan Yang di-Pertua atas ruang yang diberikan kepada saya untuk membahaskan Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021.

Izinkan saya membaca maksud firman Allah SWT dalam Surah An-Nisa ayat 11. *"Allah perintahkan kamu (mengenai pembahagian harta pusaka) untuk anak-anak kamu, iaitu bahagian seorang anak lelaki menyamai bahagian dua orang anak perempuan. Akan tetapi jika anak-anak perempuan itu lebih dari dua, maka bahagian mereka ialah dua pertiga dari harta yang ditinggalkan oleh si mati. Jika anak perempuan itu seorang sahaja, maka bahagiannya ialah seperdua (separuh) harta itu. Bagi ibu bapa (si mati), tiap-tiap seorang dari keduanya, seperenam dari harta yang ditinggalkan oleh si mati, jika si mati mempunyai anak. Akan tetapi, jika si mati tidak mempunyai anak, sedang yang mewarisinya ialah ibu bapanya, maka bahagian ibunya ialah sepertiga. Kalau pula si mati itu mempunyai beberapa orang saudara (adik-beradik), maka bahagian ibunya ialah seperenam. (Pembahagian itu) ialah sesudah diselesaikan wasiat yang telah diwasiatkan oleh si mati dan sesudah dibayar hutangnya. Ibu bapa kamu dan anak-anak kamu, kamu tidak mengetahui siapa di antara mereka yang lebih dekat serta banyak manfaatnya kepada kamu. (Pembahagian harta pusaka dan penentuan bahagian masing-masing seperti yang diterangkan itu ialah) ketetapan dari Allah; sesungguhnya Allah Maha Mengetahui, lagi Maha Bijaksana."* Surah Al-Nisa ayat ke-11.

Dalam menentukan pembahagian hukum faraid dipakai bagi harta pusaka orang-orang Islam. Manakala, Akta Pembahagian 1958 dipakai bagi kematian bukan Islam. Asas hukum faraid adalah berdasarkan Al-Quran dan hadis di antaranya ayat 11 dan ayat 12 dan ayat 176 daripada Surah An-Nisa. Pindaan rang undang-undang ini diharapkan dapat memudahkan pengurusan harta pusaka dan memastikan ia boleh dikawal selia secara menyeluruh, cekap dan berkesan.

Tuan Yang di-Pertua, setiap tahun terdapat 60 ribu permohonan baharu untuk menguruskan harta pusaka tidak termasuk kes-kes yang tertunggak. Saya ingin bertanya apakah kekangan yang menyebabkan tunggakan permohonan berlaku? Adakah dengan pindaan ini kes-kes tertunggak dapat diselesaikan dengan lebih cepat?

Sejauh mana pejabat tanah bersedia membicarakan kes tanpa penangguhan? Sejauh mana rundingan telah dibuat dengan pihak negeri-negeri sebelum pindaan ini dibuat?

Saya difahamkan hanya terdapat 69 orang pegawai sahaja termasuk pengarah yang menguruskan harta pusaka seluruh Malaysia. Adakah kerajaan berhasrat untuk menaik taraf unit pembahagian harta pusaka di pejabat daerah menjadi sebuah jabatan. Bilangan pegawai hendaklah ditambah supaya pengurusan pusaka ini dapat dilaksanakan dengan cepat.

Tuan Yang di-Pertua, dalam dunia teknologi digital ini, apakah kerajaan sudah berusaha untuk membangunkan satu sistem aplikasi yang boleh memudahkan urusan pembahagian harta pusaka? Apakah perancangan kerajaan ke arah itu sekiranya belum ada?

Menurut laporan *Utusan Malaysia* pada 30 Mac 2016, dianggarkan kira-kira RM60 bilion- aset yang terdiri daripada hartanah seperti rumah dan tanah serta wang dari pelbagai institusi kewangan masih tidak dituntut oleh rakyat negara ini. Jumlah sebesar ini sekiranya dapat dicairkan pastinya dapat membantu meningkatkan ekonomi negara.

Adakah harta yang tidak dituntut ini oleh waris ini dalam masa yang lama secara automatik akan ke Baitulmal? Saya juga ingin tahu adakah dengan pindaan ini dapat memudahkan pihak kerajaan dalam pengurusan harta-harta pusaka terbiar dan tidak dituntut dan tidak diuruskan oleh waris? Berapa banyakkah harta terbiar ini yang masih belum diurus atau dituntut oleh pewaris sehingga kini?

Tuan Yang di-Pertua, ilmu faraid merupakan satu- cabang ilmu yang penting dalam Islam. Sabda Rasulullah SAW yang diriwayatkan oleh Abu Hurairah R.A yang bermaksud *"Pelajarilah ilmu faraid dan ajarkanlah ia kepada manusia. Sesungguhnya ia adalah setengah daripada ilmu dan ia merupakan ilmu yang dilupakan dan ia adalah ilmu yang mula-mula akan dicabut daripada umatku."*

■1230

Tuan Yang di-Pertua, dengan itu saya memohon menyokong Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021. Sekian, terima kasih. *Wabillahitaufik walhidayah, wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Timbalan Yang di-Pertua: *Walaikumussalam warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff atas perbahasan tadi.

Ahli-ahli Yang Berhormat, saya menjemput pembahas yang terakhir iaitu Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain Awang. Dipersilakan.

12.31 tgh.

Dato' Haji Husain bin Awang: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. Bismillahi Rahmani Rahim.* Terlebih dahulu saya ucapkan setinggi-tinggi terima kasih kerana diberi peluang untuk berbahas berkenaan dengan Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021.

Saya dimaklumkan bahawa agensi yang terlibat secara langsung dalam pindaan ini Amanah Raya, Amanah Raya Berhad, Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian (JKPTG) serta institusi mahkamah.

Tuan Yang di-Pertua, masalah harta pusaka bukan lagi masalah kecil di negara kita kerana dianggarkan lebih daripada RM10 bilion setahun harta pusaka terbeku atau tidak dituntut. Masalah harta pusaka tidak dituntut sudah membarah dan mungkin akan menjadi lebih parah jika tiada sebarang tindakan dilakukan sama ada daripada pihak kerajaan, pewaris dan juga waris.

Namun begitu, saya telah dimaklumkan bahawa pihak JKPTG telah melakukan beberapa usaha seperti program lapangan, promosi di media arus perdana dan sebagainya untuk memberikan kesedaran kepada masyarakat berkenaan pentingnya urusan harta pusaka ini.

Persoalan saya, adakah pihak kementerian merasakan bahawa usaha tersebut sudah mencukupi dalam memberikan kesedaran sebaiknya kepada masyarakat terutama kepada generasi muda? Apakah rancangan jangka masa sederhana dan jangka masa panjang pihak kementerian untuk terus mendidik masyarakat berkenaan perkara ini? Dimaklumi bahawa bagi tempoh tahun 2007 sehingga tahun 2020, sejumlah RM580 bilion- harta pusaka telah berjaya diselesaikan. Ia bersamaan dengan RM34bilion setahun. Persoalan saya, berapakah jumlah sebenar keseluruhan harta pusaka yang telah dibekukan?

Selain itu juga, saya mendapat maklumat bahawa pada waktu ini terdapat Unit Pengurusan Pusaka Kecil yang perlu menjaga dua atau tiga buah daerah dan menerima lebih daripada 60 ribu permohonan baharu setahun ataupun setiap tahun. Itu tidak termasuk lagi dengan tunggakan kes lama. Apatah lagi hanya 68 orang sahaja pegawai Unit Pengurusan Pusaka Kecil yang ditugaskan di seluruh Semenanjung Malaysia. Malah antara maklumat yang saya terima, Unit Pengurusan Pusaka Kecil ini hanya menumpang pejabat tanah yang mana di bawah pentadbiran kerajaan negeri.

Situasi ini sangat kritikal kerana ia menyebabkan kes-kes pengurusan pusaka akan mengambil masa sehingga bertahun-tahun. Justeru, saya mohon pihak Menteri memberi penjelasan atau maklum balas berkenaan dengan pertama, adakah kementerian merancang untuk menambah perjawatan pegawai secara besar-besaran dalam usaha menyelesaikan timbunan kes yang banyak dalam masa terdekat ini? Kedua, adakah kementerian merancang untuk menambah Unit Pengurusan Pusaka Kecil di setiap daerah dan mempunyai fasiliti tersendiri bagi memastikan segala gerak kerja berjalan lancar?

Seterusnya yang ingin saya bangkitkan mengenai persediaan awal yang sepatutnya dibuat oleh para pemilik harta supaya harta mereka tidak beku begitu sahaja. Saya memahami bahawa akta berkaitan wasiat terletak di bawah bidang kuasa negeri dan apa yang kita bincangkan sekarang adalah berkenaan isu pewarisan harta pusaka seperti di dalam Perlembagaan Persekutuan.

Namun begitu, saya merasakan dua perkara ini saling berkaitan antara satu sama lain. Persoalan saya, apakah usaha pihak kementerian dalam mengharmonikan perkara ini dan menjalin hubungan antara Enakmen Wasiat Kerajaan Negeri dengan isu pewarisan harta pusaka di peringkat nasional? Dalam pengurusan harta pusaka, terdapat tiga buah agensi yang terlibat iaitu Mahkamah Tinggi, Amanah Raya Berhad dan Bahagian Pusaka.

Soalan saya, bagaimana ketiga-tiga agensi ini dikelola dan dipantau dalam memastikan prosedur yang standard dapat dilaksanakan, seterusnya memudahkan masyarakat? Bagaimanakah dengan pengumpulan Data Raya dapat dilakukan dalam mendapatkan maklumat secara khusus dan komprehensif berkenaan isu harta pusaka ini?

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang.

Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Menteri untuk menjawab dan masa yang diberikan 15 minit. Dipersilakan.

12.37 tgh.

Timbalan Menteri Tenaga dan Sumber Asli [Datuk Ali anak Biju]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Selamat tengah hari dan salam sejahtera.

Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu izinkan saya merakamkan setinggi-tinggi terima kasih ke atas keprihatinan semua Ahli Yang Berhormat yang telah membahaskan isu-isu berkenaan Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil (Pembahagian) (Pindaan) 2021 sepanjang tempoh perbahasan rang undang-undang tersebut pada hari ini.

Saya juga ingin merakamkan penghargaan pada Jabatan Peguam Negara yang telah sama membantu dalam menggubal rang undang-undang tersebut.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, tujuh orang Ahli Yang Berhormat telah membahaskan pelbagai isu yang berkaitan rang undang-undang ini dan perkara berkaitan Kementerian Tenaga dan Sumber Asli (KeTSA). Sebelum saya menjawab soalan-soalan yang dikemukakan, saya ingin mengucapkan jutaan terima kasih kepada Ahli Yang Berhormat yang telah mengambil bahagian.

Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad telah mengutarakan satu soalan mengenai apakah kerajaan telah mengadakan libat urus secara menyeluruh dan lengkap dengan kerajaan-kerajaan negeri. Untuk pengetahuan Yang Berhormat, kementerian sememangnya sesungguhnya telah pun membuat dan melalui pelbagai rundingan dengan pihak negeri, agensi yang berkaitan termasuk juga Baitulmal. Keseluruhan agensi ini menyambut baik akan pindaan rang undang-undang ini. Konsultansi dengan pihak negeri melibatkan wakil majlis Baitulmal dan jabatan negeri telah diadakan sebelum pindaan ini diluluskan di peringkat Jabatan Peguam Negara.

Yang Berhormat Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff pula dan beberapa Yang Berhormat Senator yang lain juga telah membangkitkan isu-isu yang berkaitan yang berkenaan dengan satu, apa kekangan yang menyebabkan tunggakan permohonan harta pusaka berlaku. Kedua, adakah pindaan ini dapat menyelesaikan tunggakan dengan cepat.

Ketiga, sejauh mana pejabat tanah bersedia membicarakan kes-kes tanpa penangguhan. Keempat, sejauh mana rundingan dengan negeri telah dibuat. Kelima, adakah kerajaan berhasrat untuk menaik taraf Unit Pembahagian Harta Pusaka di pejabat daerah menjadi sebuah jabatan. Keenam, sistem aplikasi urusan pusaka, adakah kerajaan sudah ada perancangan ke arah ini. Ketujuh, adakah dengan pindaan ini dapat memudahkan pihak kerajaan dalam pengurusan harta pusaka terbiar dan tidak dituntut yang tidak diuruskan oleh waris.

■1240

Berapa banyakkah harta terbiar ini yang masih belum diruskan atau dituntut oleh pewaris sehingga kini. Untuk pengetahuan Ahli-ahli Yang Berhormat yang telah terlibat dalam perbahasan pada pagi ini, kementerian sesungguhnya mengambil maklum keperluan menangani isu tunggakan dan peningkatan penerimaan kes semasa yang tinggi. Tambahan lagi dengan keadaan pandemik yang melanda negara, berlaku kekangan untuk perbicaraan kes pembahagian harta pusaka diadakan yang mengakibatkan secara purata di JKPTG, anggaran lebih 68 ribu kes tertunggak sehingga Oktober 2021. Ia masih menunggu giliran diselesaikan.

Terdapat pelbagai pilihan cara bagi menyelesaikan pembahagian harta pusaka telah diwujudkan dalam pindaan bagi mengatasi kekangan tunggakan kes pada masa kini. Antaranya ialah pelantikan pentadbir sementara, pembahagian ringkas, penggunaan penilai swasta dan sebagainya. Selain itu, bagi mengatasi perkara ini serta untuk menunjukkan komitmen pihak kementerian, antara langkah-langkah proaktif yang akan diambil oleh pihak kementerian bagi mengatasi kekangan tunggakan kes pada masa kini adalah dengan mewujudkan pelbagai cara atau medium dalam pindaan rang undang-undang ini seperti pelantikan pentadbir sementara, pembahagian ringkas, penggunaan penilai swasta dan sebagainya.

Keperluan penstrukturan semula bahagian JKPTG sebagai sebuah jabatan khusus menyelesaikan harta pusaka di Malaysia di bawah salah sebuah jabatan seliaan kementerian berbanding hanya sebagai satu bahagian sahaja pada masa ini. Pewujudan jabatan ini diperlukan bagi mengelakkan berlakunya kekeliruan di kalangan rakyat untuk menguruskan harta pusaka.

Rakyat akan tertumpu kepada sebuah agensi sahaja di bawah perkhidmatan kerajaan berbanding pada masa ini terdapat pelbagai agensi lain yang juga menguruskan pembahagian harta pusaka dengan bidang kuasa yang berbeza.

Dalam perkara ini, kementerian akan memastikan pihak Jabatan Perkhidmatan Awam dapat memperhalus isu rakyat ini dan memberikan keutamaan yang tinggi mengenal pasti alternatif ini sebagai antara langkah agar ia tidak bertentangan dengan perundangan sedia ada. Pihak kementerian juga akan meminta jasa baik dari Jabatan Peguam Negara untuk membuat kajian lanjut isu ini serta perenggan yang berkaitan sama ada ia boleh dilaksanakan ataupun tidak.

Tambahan kepada Yang Berhormat, harta yang tidak dituntut lama tidaklah akan ke Baitulmal. Namun, tertakluk kepada jenis harta si mati. Jika melibatkan harta alih, ia akan disatukan kepada Kumpulan Wang Tak Dituntut di bawah Akta Wang Tak Dituntut 1965 Manakala harta tidak alih, ia akan...

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Yang Berhormat Menteri, minta penjelasan. Dia ada tempoh tidak berapa lama? Kalau misal kata tidak dituntut dalam tempoh berapa lama, maka ia menjadi hak milik badan yang- Kumpulan Wang Disatukan? Berapa lama? Fasal sudah banyak mati silih berganti ini, saya rasa maklumat kerajaan kena semak juga fasal saya boleh bawa banyak kes yang sudah tiga buah- generasi mati, tidak selesai-selesai pun. Minta pihak kerajaan semak betul-betul benda ini. Terima kasih.

Datuk Ali anak Biju: Terima kasih. Satu cadangan yang baik dan saya akan jawab kemudian sama ada lisan atau bertulis kemudian. Satu cadangan yang baik ya.

Manakala harta tak alih, ia akan kembali kepada pihak kerajaan jika didapati si mati tidak mempunyai waris untuk hartanya. Bagi mengatasi isu tunggakan kes yang tinggi sebelum dikuatkuasakan pindaan Akta 98 yang telah diluluskan, kementerian komited untuk menubuhkan jawatankuasa khas bagi pengambilan pegawai secara kontrak bagi setiap negeri agar isu semasa rakyat ini dapat diselesaikan.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Pegawai-pegawai pengambilan yang tidak tetap ini, siapakah yang bayar gaji nanti? Negeri atau Pusat yang bayar gaji? Nama yang sebut pegawai tadi?

Datuk Ali anak Biju: Ini akan dibuat oleh Pusat, di bawah JKPTG. Adalah diakui pada masa kini, JKPTG hanya mempunyai 69 orang pegawai pembahagian pusaka yang perlu mendengar dan menyelesaikan kes harta pusaka kecil seluruh Semenanjung Malaysia.

Secara logiknya, bilangan pegawai ini berbanding bebanan kerja sedia ada adalah tidak berpadanan sehingga berlakunya kes tunggakan yang tinggi. Pihak kementerian akan memperhalus perkara ini dan akan mengemukakan permohonan pertambahan perjawatan melibatkan pegawai pembahagian pusaka bersama kakitangan sokongan supaya kes tunggakan dan pertambahan kes semasa dapat diselesaikan agar tidak membebankan rakyat.

Selain itu, untuk makluman Yang Berhormat, tindakan pindaan ini telah pun melalui pelbagai rundingan dengan pihak negeri, agensi yang berkaitan termasuk juga Baitulmal. Keseluruhan agensi ini menyambut baik akan pindaan rang undang-undang ini. Konsultasi dengan pihak negeri melibatkan wakil majlis Baitulmal dan Pejabat Tanah Negeri telah diadakan sebelum pindaan ini diluluskan di peringkat Jabatan Peguam Negara.

Di samping itu, pihak kementerian juga sedar akan keperluan menaik taraf sistem operasi sedia ada dan membangunkan sistem aplikasi urusan pusaka yang baharu yang lebih mesra pengguna dan terkini. Tindakan menaik taraf sistem adalah penting selari bagi kelancaran prosedur kerja semasa agar perbicaraan harta kes pusaka dapat berjalan dengan lancar dan sistematik.

Satu sistem yang terkini akan diusahakan oleh pihak kementerian agar dapat memberikan kemudahan yang boleh diakses rakyat di mana-mana dan pada bila-bila masa sahaja.

Kementerian juga mengambil maklum akan usaha bagi mewujudkan pelbagai alternatif lain sebagai melancarkan penyampaian perkhidmatan kerajaan yang diberikan kepada rakyat adalah secara optimum terutama dalam keadaan pandemik ini.

Tindakan ini secara tidak langsung akan membantu mengurangkan kes tunggakan yang berlaku kini. Pendengaran kes harta pusaka di JKPTG secara atas talian atau hibrid terutamanya sekali bagi mana-mana kes yang mudah tanpa melibatkan pertelingkahan di kalangan waris merupakan antara satu alternatif yang sedang dikaji oleh pihak kementerian. Pihak kementerian akan memperhalus perkara ini bagi menangani kes-kes tunggakan sedia ada JKPTG di masa yang akan datang.

Yang Berhormat Senator Dato' Haji Jefridin bin Haji Atan telah mengemukakan empat soalan mengenai apakah inisiatif kerajaan bagi memudahkan tuntutan sama ada dengan penggunaan sistem elektronik. Adakah kerajaan mempunyai perancangan untuk menambah perjawatan sedia ada untuk mengendalikan pusaka dan jumlah kes tertunggak semenjak pandemik bermula pada tahun 2020 dan penyelesaian yang dirancang. Apa tindakan kerajaan dalam pengurusan pusaka yang melibatkan pertukaran agama.

Pihak kementerian sedang membuat penggunaan sistem terhadap perkara ini agar pindaan rang undang-undang ini dapat direalisasikan dan penyampaian kepada rakyat dapat diberikan secara optimum. Di samping itu, sistem yang akan dibangunkan akan mengetengahkan kegunaan sistem yang lebih mesra rakyat dan terkini. Kerajaan mempunyai perancangan mengenai pertambahan perjawatan. Perkara ini akan diperhalusi di peringkat kementerian dan juga perlu perbincangan bersama pihak Jabatan Perkhidmatan Awam akan diadakan.

Untuk maklumat Yang Berhormat, dianggarkan jumlah kes seperti yang saya cakap tadi adalah lebih kurang 68,900 kes. Bagi melibatkan isu pertukaran agama pula ia adalah di bawah bidang kuasa Mahkamah Syariah khususnya. Pindaan ini adalah lebih kepada pengurusan harta pusaka yang melibatkan si mati. Apabila perkara berlaku kematian, bidang kuasa dan undang-undang akan dibuat berdasarkan undang-undang diri si mati sama ada melalui faraid atau Akta Pembahagian sahaja.

Seterusnya bagi menjawab persoalan Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek mengenai empat soalan yang dibangkitkan iaitu apakah mekanisme dan instrumen yang digunakan oleh sahabat wakil agar tidak ada prejudis dalam perbincangan. Kedua, pindaan terpenting dalam memasukkan bidang kuasa wakil Majlis Agama Islam Negeri untuk mengemukakan permohonan petisyen daripada enam bulan tarikh kematian. Ketiga, adakah terdapat pertindihan fungsi Majlis Agama Islam dan Amanah Raya dalam mengemukakan tuntutan. Keempat, sekiranya berlaku konflik dengan pertembungan bidang kuasa di antara Mahkamah Syariah dengan rang undang-undang ini, apa tindakan kerajaan.

Untuk pengetahuan Yang Berhormat Senator, kementerian sesungguhnya menyatakan sahabat wakil yang dilantik hanyalah bagi tujuan perbincangan sahaja, tidak membabitkan agihan atau pembahagian harta pusaka si mati. Agihan dan pembahagian harta pusaka si mati masih akan diturun milik kepada waris-warisi si mati yang layak.

■1250

Fungsi sahabat wakil ini adalah bagi membantu waris-warisi si mati yang tidak berkeupayaan daripada segi fizikal akibat mengalami sakit kronik seperti strok atau *bedridden* serta bagi mana-mana waris yang merupakan pewaris tunggal bagi harta pusaka si mati.

Untuk makluman Yang Berhormat, pindaan terpenting dalam RUU ini bagi peranan Baitulmal adalah sebagai pempetisyen dan juga sebagai pemegang amanah khususnya bagi melibatkan harta pusaka orang Islam. Dalam sesi konsultasi bersama pihak Baitulmal dan Majlis Agama Islam, perkara ini adalah yang menjadi hasrat bagi mereka dalam membantu harta pusaka orang Islam. Pindaan ini disambut baik oleh mereka khususnya bagi menjadi wakil atau wasi dalam bertindak terhadap pengurusan harta pusaka si mati.

Fungsi dan peranan Majlis Agama Islam adalah sama seperti Amanah Raya Berhad. Pindaan ini adalah bagi memberi pelbagai pilihan kepada rakyat bagi memilih siapakah agensi yang bertanggungjawab dalam menguruskan harta pusaka mereka. Tempoh enam bulan yang dinyatakan dalam akta ini merupakan peruntukan sedia ada yang mana ia dirasakan bersesuaian bagi sesuatu kematian untuk diuruskan oleh waris si mati.

Sesungguhnya seperti mana yang saya nyatakan tadi, tiada pertindihan kuasa di antara Majlis Agama Islam dengan Amanah Raya Berhad. Ia lebih kepada pilihan yang diwujudkan kepada rakyat dalam menguruskan harta pusaka mereka. Sekiranya juga terdapat dua permohonan yang dimasukkan oleh Majlis Agama Islam dan Amanah Raya Berhad pada masa yang sama, maka permohonan yang pertama dimasukkan kepada pihak jabatan akan dianggap mempunyai hak secara eksklusif khususnya.

Untuk makluman Yang Berhormat, sesungguhnya tiada sebarang konflik pertembungan bidang kuasa di antara Mahkamah Syariah dengan pihak pusaka. Lanjutan bidang kuasa Mahkamah Syariah adalah tertakluk kepada bidang kuasa negeri dan juga enakmen yang sedia ada pada negeri-negeri. Manakala perundangan RUU ini merupakan agihan harta pewarisan di bawah Perlembagaan Persekutuan. Bidang kuasa di antara agensi-agensi adalah jelas dan telah dipraktikkan dari sekian dahulu lagi.

Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang telah mengutarakan empat isu mengenai harta pusaka iaitu apakah rancangan jangka masa sederhana dan jangka masa panjang pihak kementerian untuk terus mendidik rakyat? Berapakah jumlah sebenar keseluruhan harta pusaka yang diperlukan?

Ketiga, adakah kementerian merancang untuk menambah perjawatan pegawai secara besar-besaran dalam usaha menyelesaikan timbunan kes yang banyak dalam masa yang terdekat?

Keempat, apakah usaha pihak kerajaan atau kementerian dalam mengharmonikan antara perundangan di bawah negeri dan agensi-agensi yang mempunyai bidang kuasa masing-masing bagi memastikan prosedur standard dapat dilaksanakan termasuk kumpulan data raya secara khusus dan komprehensif?

Untuk pengetahuan Yang Berhormat, pihak kementerian sentiasa berusaha ke arah mewujudkan pelbagai program dan aktiviti bagi memberi kesedaran mengenai kepentingan kesegeraan membuat permohonan pembahagian pusaka apabila berlaku kematian kepada pemilik harta. Malahan, program-program *outreach* kepada komuniti masyarakat sering digerakkan sama ada secara langsung atau melalui *webinar* media elektronik.

Pada tahun 2019, awal tahun 2020 sebanyak 92 program telah dilaksanakan termasuk ceramah kepada penduduk kampung, komuniti FELDA, taklimat kepada agensi kerajaan dan swasta serta program promosi melalui radio dan televisyen di seluruh Semenanjung Malaysia. Bagi tahun ini hanya 14 program dapat dijalankan lanjutan kekangan yang kita sedia maklum berlaku pada negara ini seperti pandemik dan sebagainya.

Namun pihak kementerian akan merencanakan lagi program-program kesedaran ini pada masa yang akan datang. Kementerian juga akan mengusahakan supaya Bahagian Pembahagian Pusaka Kecil ini menjadi sebuah jabatan dengan menambahkan perjawatan dan penstrukturan semula sebagaimana yang saya nyatakan sebelum ini.

Seterusnya untuk makluman pihak Yang Berhormat, pihak jabatan yang menguruskan permohonan pembahagian pusaka mengikut permohonan yang dikemukakan. Sehingga kini, terdapat RM58 bilion- harta pusaka yang telah diselesaikan mengikut statistik penyelesaian Bahagian Pembahagian Pusaka bagi tahun 2017 hingga tahun 2020.

Selanjutnya, pindaan RUU ini juga telah melalui pelbagai rundingan melibatkan perundangan di negeri-negeri untuk merealisasikan pindaan ini akan ia turut melibatkan agensi dan institusi berkaitan dalam pelaksanaan pembahagian harta pusaka. Pengumpulan data raya yang komprehensif amat dialu-alukan jika bidang kuasa di bawah agensi-agensi yang berkaitan dapat disatukan.

Justeru hasrat untuk menjadikan Bahagian Pembahagian Pusaka dinaiktarafkan sebagai jabatan perlu dilaksanakan oleh Pentadbiran Awam Persekutuan khususnya.

Tuan Yang di-Pertua, setakat ini sahajalah penjelasan yang dapat saya berikan berkaitan isu yang telah dibangkitkan sepanjang tempoh perbahasan Rang Undang-undang Harta Pusaka Kecil Pembahagian (Pindaan) 2021. Saya berharap agar penjelasan tersebut dapat menjawab semua soalan yang dibangkitkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat.

Sekali lagi saya mengucapkan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua dan semua Ahli Yang Berhormat yang telah mengemukakan pertanyaan dan membangkitkan isu yang berkaitan dengan pindaan kepada perlindungan utama pengurusan harta pusaka di negara ini. Kementerian akan mengambil perhatian dan tindakan ke atas perkara yang dibangkitkan demi memastikan pengurusan harta pusaka di negara ini adalah gemilang demi memastikan pengurusannya adalah gemilang dan kelasnya tersendiri.

Penglibatan aktif Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian melambangkan bahawa pengurusan harta pusaka kecil melibatkan orang Islam dan bukan orang Islam di negara ini adalah penting dalam pembangunan negara dan ia menunjukkan keprihatinan Yang Berhormat kepada memantapkan pengurusan harta pusaka kepada penyampaian optimum kepada rakyat Malaysia.

Ahli-ahli Yang Berhormat, sekiranya terdapat mana-mana pertanyaan yang tidak dapat saya jawab kali ini, saya mohon untuk menjawab secara bertulis dan kementerian saya akan mengambil tindakan susulan. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Ali anak Biju bagi jawapan yang telah diberikan. Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah bahawa rang undang-undang ini dibacakan kali yang kedua sekarang.

[Masalah dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

[Majlis bersidang dalam Jawatankuasa]

[Timbalan Yang di-Pertua mempengerusikan Jawatankuasa]

[Fasal-fasal 1 hingga 25 diperintahkan jadi sebahagian daripada rang undang-undang]

[Rang undang-undang dimaklumkan kepada Majlis sekarang]

[Majlis Mesyuarat bersidang semula]

[Rang undang-undang dilaporkan dengan tidak ada pindaan; dibacakan kali yang ketiga, disokong oleh Timbalan Menteri Sumber Manusia (Datuk Haji Awang bin Hashim) dan diluluskan]

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, oleh sebab masa sudah menunjukkan jam 1, jadi saya tempohkan Mesyuarat sehingga jam 2.30 petang. Terima kasih.

[Mesyuarat dtempohkan pada pukul 1.01 petang]

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 2.32 petang]

■1430

[Tuan Yang di-Pertua mempengerusikan Mesyuarat]

Tuan Yang di-Pertua: Syukur *alhamdulillah*, kita sambung persidangan. Sila.

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDANG-UNDANG LANGKAH-LANGKAH SEMENTARA BAGI MENGURANGKAN KESAN PENYAKIT KORONAVIRUS 2019 (COVID-19) (PINDAAN) 2021

Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga

2.33 ptg.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan rang undang-undang bernama suatu akta untuk meminda Akta. Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) 2020 dibacakan kali kedua sekarang.

Tuan Yang di-Pertua, rang undang-undang yang akan saya bentangkan bertujuan untuk meminda Akta Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) 2020 [Akta 829] yang telah diwartakan pada 23 Oktober 2020 bagi tempoh dua tahun daripada tarikh penyiaran dalam warta kerajaan.

Sebagaimana semua Ahli Yang Berhormat sedia maklum, Akta 829 ini merupakan komitmen kerajaan untuk mengurangkan impak perundangan COVID-19 dan juga merupakan satu *temporary relief* daripada tanggungjawab perjanjian bagi suatu tempoh yang ditetapkan. Penggubalan akta ini melibatkan pengubahsuaian 14 akta dan dua ordinan di peringkat Persekutuan di bawah kawal selia kementerian atau jabatan berkaitan. Keputusan kerajaan pada tahun 2020 berkaitan penggubalan akta ini didorong oleh krisis penularan pandemik COVID-19 yang bukan sahaja memberi impak negatif kepada kesihatan awam malah turut memberi kesan kepada ekonomi dan sosial penduduk dunia termasuklah rakyat di negara kita ini.

Pada masa yang sama, kerajaan turut melaksanakan penguatkuasaan Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 [Akta 342] termasuk mewartakan Perintah Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit dan Peraturan-peraturan Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit dari semasa ke semasa. Fokus kerajaan untuk melindungi tahap kesihatan dan juga keselamatan rakyat turut melibatkan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP), Perintah Kawalan Pergerakan Bersyarat (PKPB), Perintah Kawalan Pergerakan Pemulihan (PKPP) di bawah Akta 342, dan Akta Polis 1967 [Akta 344] mulai 18 Mac 2020 sehingga 31 Ogos 2020 sehingga pelaksanaan Pelan Pemulihan Negara Berfasa mulai Julai 2021 sehingga kini.

Dalam konteks ini, kesan penularan COVID-19 dirasai oleh semua pihak apabila satu pihak terkesan bermakna seluruh rantaian ekonomi akan turut terkesan termasuk akibat daripada pelaksanaan pelbagai Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) dan Pelan Pemulihan Negara Berfasa.

Semenjak 23 Oktober 2020, Akta 829 telah dipinda sebanyak empat kali di bawah kuasa Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) dan sekali pindaan di bawah kuasa Menteri Kewangan Malaysia melalui perintah yang diwartakan. Pindaan-pindaan tersebut melibatkan yang pertama perlanjutan tempoh kuat kuasa Bahagian II – Ketidakupayaan Melaksanakan Obligasi Kontraktual.

Pindaan Jadual seksyen 7, Bahagian II, Ketidakupayaan Melaksanakan Obligasi Kontraktual melibatkan penambahan senarai jenis kontrak sewa beli, kontrak pajakan dan kontrak jualan kredit yang dihadkan kepada golongan sasaran B40, M40 dan perusahaan kecil dan sederhana (PKS) berskala mikro.

Ketiganya perlanjutan tempoh kuat kuasa mana-mana kewajipan ataupun obligasi statutori yang tidak mungkin dilaksanakan di dalam mana-mana akta ataupun jadual akta di bawah kawal selia Kementerian Kewangan Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, penggubalan suatu undang-undang harus memberi keutamaan kepada sifatnya yang dinamik dan progresif agar ia terus kekal relevan mengikut peredaran masa.

Undang-undang yang dinamik dan progresif amat penting dalam menyokong pembangunan dasar negara kita yang mampan. Dalam konteks ini, Akta 829 pelaksanaannya sentiasa terbuka kepada sebarang penambahbaikan yang diperlukan setiap lapisan masyarakat dari semasa ke semasa selama tempoh kuat kuasa akta untuk mengurangkan impak ekonomi COVID-19 ke atas individu dan perniagaan yang terkesan daripada aspek perundangan.

Justeru, selain daripada pindaan kepada Akta 829 di bawah kuasa Menteri melalui perintah yang disiarkan dalam Warta Kerajaan Persekutuan, pindaan-pindaan substantif dalam bahagian-bahagian tertentu di bawah Akta 829 juga dicadangkan melalui rang undang-undang ini yang mana cadangan pindaan-pindaan ini diperoleh daripada kementerian ataupun jabatan seperti Jabatan Perdana Menteri, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan (KPKT), Kementerian Sumber Manusia dan Kementerian Kewangan.

Secara umumnya, Rang Undang-undang Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) (Pindaan) 2021 ini merangkumi pindaan-pindaan yang diperuntukkan dalam 10 fasal keseluruhannya seperti berikut.

Fasal 1 merujuk kepada tajuk ringkas dan peruntukan mengenai kuat kuasa akta.

Fasal 2 dan 3 bertujuan untuk memasukkan Ordinan Buruh Sabah dan Ordinan Buruh Sarawak sebagai sebahagian daripada undang-undang yang diubahsuai di bawah Akta 829.

Fasal 4 merujuk kepada subseksyen 9(1) Bahagian II – Ketidakupayaan Melaksanakan Obligasi Kontraktual, Akta Ibu dipinda dengan menggantikan subseksyen 9(1) yang baharu. Pindaan tersebut berkenaan klausa pengantaraan di mana h Menteri Di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) diberi kuasa untuk mempertimbangkan jenis kontrak lain selain daripada senarai dalam Jadual Bahagian II, Akta Ibu.

Tujuan pindaan adalah untuk membantu lebih ramai rakyat yang terkesan dan gagal memenuhi obligasi kontraktual mereka dan pada masa yang sama memperluaskan lagi ruang lingkup pelaksanaan pengantaraan di bawah Pusat Mediasi COVID-19 (PMC-19) kepada pihak-pihak yang mempunyai pertikaian kontraktual selain daripada jenis kontrak yang disenaraikan di bawah Jadual Bahagian II.

Berdasarkan statistik sehingga 7 Disember 2021, PMC-19 telah menerima sebanyak 171 permohonan untuk mendapatkan perkhidmatan pengantaraan ini. Daripada jumlah tersebut, sebanyak 13 peratus iaitu sebanyak 22 kes pengantaraan telah selesai menjalani proses pengantaraan, manakala empat kes sedang dalam proses pengantaraan ataupun sedang menunggu sidang pengantaraan untuk berjalan.

■1440

Manakala baki sebanyak 145 kes lagi merupakan permohonan yang separa lengkap dan sukar diteruskan proses pengantaraan disebabkan faktor-faktor seperti kegagalan untuk mendapatkan persetujuan kedua-dua pihak yang bertikai, permohonan yang menukar fikiran serta permohonan di luar kategori. Justeru, situasi ini juga mendorong pindaan kepada subseksyen 9(1), Bahagian II, dilaksanakan, di mana lebih ramai pihak yang terkesan daripada pelbagai obligasi kontraktual akibat PKP dan COVID-19 dapat menggunakan perkhidmatan PMC19 ini.

Manakala di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan (KPKT), fasal 5 merujuk kepada pindaan untuk memasukkan bahagian baharu iaitu Bahagian XIA yang mengandungi seksyen 38A sehingga seksyen 38F, selepas Bahagian XI, pengubahsuaian Akta Pemaju Perumahan (Kawalan dan Pelesenan) 1966 [Akta 118]. Perincian seksyen-seksyen tersebut adalah seperti berikut.

Seksyen 38A berkaitan peruntukan tafsiran perjanjian dan perjanjian pertama.

Seksyen 38B berkaitan apa-apa caj bayaran lewat yang dikecualikan ke atas pembeli yang gagal membayar ansuran bagi tempoh 1 Januari 2021 sehingga 31 Disember 2021.

Seksyen 38C pula bertujuan untuk membenarkan pemaju memohon kepada Menteri bagi pengecualian bagi tempoh 1 Januari 2021 hingga 31 Disember 2021 untuk pengiraan masa bagi penyerahan pemilikan kosong dan penyediaan kemudahan bersama.

Seksyen 38D pula merujuk kepada pembeli tidak boleh disifatkan telah mengambil pemilikan kosong sekiranya pemilik tidak dapat mengambil pemilikan kosong suatu kemudahan perumahan disebabkan oleh langkah-langkah yang diambil di bawah Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 bagi tempoh 1 Jun 2021 sehingga 31 Oktober 2021.

Seksyen 38E seterusnya, dicadangkan untuk mengecualikan tempoh 1 Jun 2021 hingga 31 Oktober 2021 daripada pengiraan tempoh liabiliti kecacatan dan tempoh pemaju melaksanakan kerja-kerja pembaikan.

Seksyen 38F dicadangkan untuk mengadakan peruntukan kecualian.

Di bawah Kementerian Sumber Manusia pula, fasal 6 diadakan bertujuan untuk menggantikan seksyen 39 untuk mengadakan peruntukan bagi permulaan kuat kuasa seksyen baharu iaitu 40A mulai daripada 1 Jun 2021 dan seksyen 40B mulai 10 Jun 2020.

Fasal 7 bercadang untuk memasukkan seksyen baharu iaitu seksyen 40A, dan seksyen 40B yang mengandungi peruntukan pengecualian pengiraan tempoh daripada 1 Jun 2021 hingga 31 Disember 2021 untuk pengiraan tempoh bagi pemberian pengiktirafan atau pemberitahuan secara bertulis kepada Kesatuan Sekerja Pekerja dan pengecualian akibat berada di tempat yang tertakluk kepada Perintah Kawalan Diperketat.

Fasal 8 bertujuan untuk menggantikan seksyen 42, Akta 829.

Fasal 9 bertujuan untuk memasukkan bahagian baharu iaitu Bahagian XIII A dan Bahagian XIII B ke dalam Akta 829 bagi mengadakan peruntukan pengubahsuaian yang perlu masing-masing kepada Ordinan Buruh Sabah dan Ordinan Buruh Sarawak.

Bahagian XIII A mengandungi seksyen baharu 42A, 42B dan 42C, manakala Bahagian XIII B, mengandungi seksyen baharu 42D, 42E dan 42F.

Di bawah Kementerian Kewangan Malaysia, fasal 10 bertujuan untuk meminda subseksyen 59(1) [Akta 829] untuk melanjutkan tempoh yang Yang Berhormat Menteri bertanggungjawab bagi mana-mana akta boleh memperuntukkan perkiraan alternatif untuk mana-mana mesyuarat statutori yang tidak mungkin diadakan mengikut perkiraan dalam akta dilanjutkan bagi mesyuarat dari tempoh 10 Jun 2020 hingga 31 Disember 2021. Peruntukan asal hanya menetapkan bagi tempoh 18 Mac 2020 hingga 9 Jun 2020.

Ahli-ahli Yang Berhormat sekali, secara umumnya sebahagian besar daripada pindaan-pindaan yang dikemukakan melalui rang undang-undang ini merupakan cadangan oleh sektor industri dan perniagaan seperti pemaju perumahan, kesatuan sekerja serta individu-individu yang terkesan daripada aspek ekonomi seperti pembeli rumah yang dikemukakan melalui sesi libat urus bersama dengan kementerian ataupun jabatan termasuk Kerajaan Negeri Sabah dan Sarawak sebelum dimuktamadkan di peringkat dasar kementerian dan dibawa untuk proses penggubalan rang undang-undang ini.

Dalam hal ini, persetujuan Kerajaan Negeri Sarawak dan Kerajaan Negeri Sabah telah pun diperolehi secara rasmi melalui surat bertarikh 30 September 2021. Realitinya, kita tidak dapat dinafikan bahawa kerajaan telah banyak menawarkan insentif kepada rakyat semenjak Februari 2020 sama ada dalam bentuk tunai, subsidi, moratorium dan Pakej Rangsangan Ekonomi untuk meringankan beban akibat COVID-19.

Misalnya, seperti Pakej Bantuan Perlindungan Ekonomi dan Rakyat Malaysia (PERMAI) yang bernilai RM15 bilion dan Program Strategik Memperkasakan Rakyat Ekonomi (PEMERKASA) yang berjumlah lebih kurang RM40 bilion.

Malah insentif-insentif ini terus dikaji daripada aspek keberkesanan dan relevansi terhadap keperluan setiap lapisan rakyat negara ini yang terkesan disebabkan oleh pandemik COVID-19.

Justeru, saya ingin menarik perhatian semua Ahli Yang Berhormat bahawa kelonggaran yang diberikan melalui penggubalan rang undang-undang ini secara tidak langsung akan terus mewujudkan lebih banyak ruang dan peluang bagi proses pemulihan semua individu dan syarikat yang terkesan, sekali gus merangsang ekonomi untuk jangka masa panjang.

Selain itu, peluasan skop khidmat pengantaraan yang dicadangkan merupakan inisiatif untuk membuka lebih peluang kepada pihak-pihak yang bertikai bagi mendapatkan khidmat pengantaraan. Dalam erti kata lain, rang undang-undang ini adalah sebagai penyokong dan juga pelengkap kepada semua insentif serta komitmen kerajaan untuk terus membantu rakyat yang amat memerlukan. Dengan ini Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan.

Tuan Yang di-Pertua: Ada yang menyokong?

Timbalan Menteri Sumber Manusia [Datuk Haji Awang bin Hashim]: Saya menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih. Baiklah, Ahli-ahli Yang Berhormat, masalah di hadapan Majlis iaitu suatu akta untuk meminda Akta Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) (Pindaan) 2021 dibacakan kali kedua sekarang dan terbuka untuk di bahas.

Saya dengan hormatnya menjemput Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris.

2.48 ptg.

Datuk Razali bin Idris: *Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakaatuh* dan salam sejahtera. *Bismillah Rahmani Rahim...* [Membaca sepotong doa]

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana memberi saya peluang untuk membahaskan Rang Undang-undang Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) (Pindaan) 2021 di Dewan Negara yang mulia ini. Saya berharap menerusi rang undang-undang ini adalah sebagai pelengkap kepada inisiatif dan bantuan kerajaan kepada rakyat yang sangat terkesan disebabkan oleh pandemik COVID-19 ini.

Tuan Yang di-Pertua, sebelum saya pergi jauh untuk berbahas, ingin saya tegaskan sekali lagi bahawa rakyat memerlukan wang ringgit untuk menyelesaikan banyak masalah dalam jangka pendek sebagai salah satu usaha pemulihan untuk diri mereka dan juga keluarga mereka. Jadi, saya pohon sebahagian daripada tabung di bawah rang undang-undang ini boleh dijadikan sebagai pengganti kepada pengeluaran wang KWSP. Rakyat mengharapkan sangat apatah lagi mereka yang terjejas akibat banjir yang melanda di negara kita pada kali ini.

Saya juga hendak cadangkan supaya kerajaan menyumbangkan lagi moratorium kepada rakyat. Ini perkara yang sangat diperlukan kepada rakyat kita sekarang. Rakyat masih bertungkus-lumus. Saya tegaskan supaya kerajaan mendengar, ini bukan perkara yang perlu difikirkan kerana pengeluaran wang seperti KWSP dan moratorium sangat membantu sebenarnya, Tuan Yang di-Pertua.

■1450

Tuan Yang di-Pertua, kita berbalik kepada rang undang-undang ini. Seperti yang saya katakan tadi bahawa dengan kelulusan rang undang-undang ini, ia mewujudkan lebih banyak ruang dan peluang kepada proses pemulihan semula individu dan syarikat yang terkesan terutamanya berkaitan aspek ekonomi dalam tempoh pandemik ini.

Jadi, pohon kerajaan bertindak segera walaupun ia memberi kelegaan sementara, rakyat hendak hidup. Ramai yang sengsara, masih tidak berpekerjaan. Gaji dipotong, syarikat ditutup, gulung tikar, hutang piutang, rumah tergadai, kereta dijual, anak-anak terabai dan akhirnya sistem kekeluargaan itu boleh runtuh.

Tuan Yang di-Pertua, saya nak tahu setakat mana kerajaan membantu mereka daripada segi obligasi pembiayaan kepada mereka yang mempunyai masalah membayar pinjaman perumahan, perniagaan dan pinjaman peribadi atau kereta lebih-lebih lagi syarikat yang terjejas daripada banjir besar yang melanda Sabtu lalu. Setakat manakah di bawah rang undang-undang ini akan membantu mereka? Jadi, pohon kerajaan menilai setiap langkah yang membantu rakyat pada ketika ini yang baharu sahaja untuk keluar daripada belenggu pandemik COVID-19 dan sekarang mendepani masalah banjir yang melanda.

Jadi, saya rasa itulah sahaja. Saya menyokong rang undang-undang ini. Sekian, *wabillahaufik walhidayah. Assalamualaikum warahmatullah.*

Tuan Yang di-Pertua: Penghargaan kepada Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris. Saya jemput sekarang Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang.

Selepas itu bersedia Yang Berhormat Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad.

2.52 ptg.

Dato' Haji Husain bin Awang: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. Bismillahi Rahmani Rahim.* Tuan Yang di-Pertua, terima kasih atas peluang yang diberikan kepada saya untuk membahaskan Rang Undang-undang Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) (Pindaan) 2021.

Tuan Yang di-Pertua, saya dimaklumkan bahawa Pusat Mediasi COVID-19 (PMC-19) ditubuhkan oleh kerajaan bagi membantu orang awam dalam menyelesaikan pertikaian yang berbangkit daripada ketidakupayaan untuk melaksanakan apa-apa obligasi kontraktual yang timbul daripada mana-mana kategori kontrak dalam jadual yakni seksyen 7 akta ini yang disebabkan oleh langkah-langkah yang ditetapkan, dibuat atau diambil di bawah Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 [Akta 342] untuk mengawal atau mencegah merebaknya COVID-19.

Berdasarkan statistik sehingga 7 Disember 2021, PMC-19 hanya menerima sebanyak 171 permohonan dari seluruh negara untuk mendapatkan perkhidmatan pengantaraan atau mediasi ini. Saya percaya masih ramai lagi rakyat di luar sana yang belum mengetahui kewujudan pusat ini. Apakah perancangan kerajaan untuk menguar-uarkan kewujudan pusat mediasi ini supaya lebih ramai rakyat dapat dibantu dalam isu pertikaian kontraktual obligasi ini? Sehingga bilakah Pusat Mediasi COVID-19 ini akan beroperasi?

Selain itu, seksyen 7 dalam akta ini menetapkan bahawa terdapat pengiktirafan tentang ketidakupayaan menunaikan obligasi kontraktual atau melaksanakan sesuatu perjanjian kontrak oleh pihak-pihak yang terlibat dalam perjanjian kerana wujudnya langkah-langkah bagi mencegah penyakit COVID-19 seperti pelaksanaan Perintah Kawalan Pergerakan (PKP).

Namun, saya perhatikan bahawa akta ini tidak menetapkan kewajipan oleh pihak yang ingin memaklumkan ketidakupayaan menunaikan obligasi kontraktual tersebut dalam bentuk bertulis kepada pihak lain dalam perjanjian tersebut. Contohnya, dalam akta ini tidak tertera tentang perlunya pihak pemaju perumahan menghantar sebarang notis pemakluman awal secara bertulis kepada pihak pembeli rumah berkenaan penangguhan pembinaan rumah kerana pemaju tidak dapat meneruskan pembinaan kerana PKP sedang berlangsung.

Notis pemakluman awal seperti ini bagi memastikan semua pihak tahu berkenaan status semasa perkembangan perjanjian kontrak dan situasi ini tidak di manipulasi oleh sesiapa bagi memberi alasan untuk sengaja lewat-lewatkan pelaksanaan perjanjian kontrak itu.

Saya mohon pertimbangan kementerian menimbang dan melihat isu yang saya utarakan ini dengan serius bagi menjaga kepentingan semua pihak yang terbabit. Sekadar itu sahaja daripada saya, Tuan Yang di-Pertua. Saya mohon menyokong. *Wabillahitaufik walhidayah. Assalamualaikum warahmatullah.*

Tuan Yang di-Pertua: Penghargaan kepada Yang Berhormat Senator Dato' Husain bin Awang.

Beralih kepada Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad.

2.56 ptg.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua dan sahabat-sahabat Senator sekalian. Saya bangun di sini untuk turut serta membahaskan rang undang-undang untuk meminda Akta Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) 2020. Akta ini akta sementara. Bila mana selesai COVID-19, maka ia sudah tidak terpakai.

Akan tetapi oleh sebab COVID-19 masih bergerak aktif di mana sekarang secara hariannya Tuan Yang di-Pertua, 3,000 orang hingga 4,000 orang dijangkiti COVID-19 dan secara keseluruhannya sudah 2.8 juta orang rakyat Malaysia yang terkena dan terkesan jangkitan COVID-19 dan kematian sudah melebihi 31 ribu orang.

Suatu yang tidak pernah kita duga, tidak pernah kita jangka. Akan tetapi, *alhamdulillah* Tuan Yang di-Pertua, kita melihat dalam suasana COVID-19 ini, kerjasama yang erat di antara jabatan-jabatan kerajaan, yang ini yang rakyat nak tengok. Umpamanya Angkatan Tentera Malaysia, anggotanya berjumlah lebih kurang 110 ribu orang. Jabatan Polis Diraja Malaysia, anggotanya lebih kurang 110 ribu orang dan Kementerian Kesihatan dan juga majlis-majlis bandar raya, perbandaran dan daerah telah memainkan peranan yang penting dan kerjasama yang erat sehingga kita tengok pengawalan berjalan dengan lancar dan kita berjaya membendung ke tahap yang munasabah daripada segi penularan COVID-19 ini.

Ini yang kita hendak tengok. Sebab apa kita minta kalau boleh, apa yang berlaku banjir besar di Selangor pun macam itu juga, melibatkan tentera, polis dan pihak berkuasa negeri. Jangan bermain politik untuk mengatasi masalah yang dihadapi oleh negeri Selangor, rakyat Selangor. Kalau Malaysia COVID-19 tadi, negara Malaysia secara umumnya. Oleh sebab itu dalam kes ini, kita lebih melibatkan kepada kilang-kilang, Tuan Yang di-Pertua. Kalau ditanyakan macam pemaju perumahan, kedai, *mini market*, *hypermarket*, dengan izin, *insya-Allah* dari sudut pengaturan pekerja, jarak pekerja, *insya-Allah* terkawal. Itu kita boleh lihat dengan mata kepala kita sendiri.

Akan tetapi yang menjadi sensitif merupakan sektor-sektor kilang tertentu. Kalau perdagangan, perbankan, saya fikir *insya-Allah*, secara umum kita lihat sebelumnya pun penjarakan sudah berlaku dan ia tidak menjadi satu masalah. Akan tetapi, pengilangan yang selalu memberi masalah kepada kita kerana sebelum COVID-19, kilang-kilang ini telah direka bentuk kedudukan pekerja, reka bentuk mesin dan sebagainya telah direka bentuk sebelum berlaku COVID-19. Jadi, penjarakan antara seorang pekerja dengan seorang pekerja lain telah ditetapkan dalam lukisan reka bentuk tersebut.

■1500

Oleh sebab itu, antara sektor-sektor yang kerajaan kena beri perhatian tentang pematuhan, dengan izin, *standard operating procedure*, prosedur piawaian ini oleh pengilang-pengilang ini. Antara sektor-sektor yang saya bimbang dan saya rasa kurang percaya kepada maklumat yang diberikan kepada kerajaan.

Umpamanya *glove*, sarung tangan getah. Sarung tangan getah mesinnya ada dua jenis, satu- celupan, dua- rantaian. Kedudukan antara seorang pekerja dengan pekerja telah tetap sebelum COVID-19, dia sudah reka bentuk macam itu, lukisannya sudah macam itu. Jadi, saya fikir yang ini sama ada, dengan izin, *wire harnessing*, sistem wayar dalam kereta. Itu pun penjarakan antara seorang pekerja dengan pekerja, rapat.

Ketiga adalah, dengan izin, *semiconductor assembly*, tempat pengumpulan. Dipanggil *semiconductor assembly*, dengan izin. Itu pun memang rapat-rapat. Pekerjaanya berintensif buruh. Kalau tempat reka bentuk itu memang diberi tempat khusus, itu orang pakar-pakar. Akan tetapi yang tempat berintensif buruh, ini kerajaan jangan kira mereka ini syarikat *multinational*, dengan izin, syarikat yang bernilai berbilion-bilion, ini kerajaan tidak boleh takut.

Saya pun tahu helah mereka bilamana kerajaan kata hendak menyerbu, dia punya tapisan sekuriti itu tiga atau empat tapisan. Tiga atau empat tapisan, dengan pelbagai- tiga atau empat tapisan. Dalam masa satu jam itu, penguat kuasa belum lagi sampai ke tempat yang hendak dibuat semakan untuk dibuat penyiasatan. Pada waktu selesai sahaja, kemudahan sekuriti keselamatan diberi kepada pihak berkuasa, pemilik-pemilik ini mereka sudah boleh susun. Pekerja-pekerja itu sudah boleh diselesaikan. Maknanya mereka terlepas daripada, dengan izin, *compliance*, maknanya mematuhi piawaian penjarakan 1.5 meter- tersebut.

Oleh sebab itu kerajaan dari sudut ini, saya memikirkan bahawa walaupun kita tahu mereka memberikan pulangan berbilion-bilion kepada negara tetapi keselamatan pekerja mesti diutamakan. Walaupun kita tahu kebanyakan kilang ini, mungkin sarung tangan dia banyak mengambil pekerja asing, 90 lebih peratus. Kalau buruhnya memang pekerja asing tetapi kalau *semiconductor*, dengan izin, banyak orang tempatan. Kalau *assembly line* mungkin juga banyak orang asing tetapi mereka datang dan bekerja, memberi pulangan kepada ekonomi negara. Kita kena jaga hubungan baik kita dengan negara pemberi pekerja-pekerja tersebut. Ini kerana kalau tidak ada mereka, ekonomi kita pun ada masalah.

Kita pun tidak mahu membiarkan- kita tidak hendak mereka berhenti berniaga kerana mereka menyumbang tetapi biarlah di sebalik mereka menyumbang, mereka mematuhi, dengan izin, *standard operating procedure* seperti mana yang diminta oleh Akta Langkah-langkah Sementara Bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019. Fasal, bilamana ramai yang terkena Tuan Yang di-Pertua, implikasi kewangan kepada negara pun berat.

Oleh sebab itu, kita minta doa dengan Allah SWT supaya COVID-19 ini cepat tamat walaupun sudah ada varian baharu *Omicron*. Didapati daripada kajian-kajian terkini, nampaknya tidak memberi kesan yang menakutkan walaupun di Amerika Syarikat empat orang sudah mati, di *Britain* pun sudah lebih daripada 100 orang yang mati tetapi daripada kajian-kajian nampaknya *mild*, dengan izin, kesannya. Lebih kurang selesama yang berat tetapi- *alhamdulillah*, kalau setakat itu penemuan kajian terbaru, maka *Omicron* ini tidaklah sangat ditakuti. *Insyallah*, kita mengharapkan endemik ini akan dapat diselesaikan secepatnya dan ekonomi kita akan berjalan seperti mana biasa kerana Tuan Yang di-Pertua, tidak semua sektor terlibat.

Ada sektor dapat pulangan yang besar dalam kes ini Tuan Yang di-Pertua, umpamanya yang berniaga secara maya, banyak yang mendapat keuntungan berlipat kali ganda. Bahkan kedai-kedai makanan pun ada yang dapat luar biasa keuntungannya Tuan Yang di-Pertua.

Jadi, *insyallah*, saya minta pihak kerajaan untuk memastikan bahawa pematuhan kepada akta ini menjalankan siasatan kepada syarikat-syarikat walaupun siapa, dengan izin, *multinational company*, mereka ataupun syarikat-syarikat yang bernilai berbilion-bilion. Sekian, terima kasih. *Wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Tuan Yang di-Pertua: Dipersilakan, tiada lagi? Yang Berhormat Menteri.

3.05 ptg.

Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan [Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullaahi wabarakatuh* dan salam sejahtera, salam Keluarga Malaysia.

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya pertamanya untuk mengucapkan tahniah kepada tiga orang Ahli Yang Berhormat Senator baharu yang mengangkat sumpah pagi tadi. Pertama ialah Yang Berhormat Senator Datuk Seri Hajah Zurainah binti Musa.

Kedua, Yang Berhormat Senator Puan Noraini binti Idris dan yang ketiga, ialah Yang Berhormat Senator Puan Hajah Nuridah binti Mohd Salleh sebagai lantikan semula. Tahniah Tuan Yang di-Pertua daripada pihak Menteri Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan.

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak mengucapkan jutaan terima kasih kepada empat orang Ahli Yang Berhormat Senator yang membahaskan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, saya jemput tadi Yang Berhormat Timbalan Menteri. Betul? Bahagian kerja ya?

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin]: Betul Tuan Yang di-Pertua sebab ia di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan juga ada isu.

Tuan Yang di-Pertua: Ada satu masalah prosedur di sini sebab dalam penyampaian Yang Berhormat Timbalan Menteri tadi khusus kepada akta yang disebutkan dan tidak disebutkan bahawa jawapan itu hendaklah dicerakinkan oleh beberapa pihak. Jadi sekarang, masukkan ke dalam rakaman rekod Dewan bahawa penjelasan itu merangkul semua kementerian yang berkaitan. Baik.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua pandang saya, saya terus sahajalah jawab... [Ketawa]

Tuan Yang di-Pertua: Saya pandang semua orang.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Abd Muttalib: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Pencerahan.

Tuan Yang di-Pertua, terima kasih banyak, dan saya mengucapkan terima kasih kepada empat orang Ahli Yang Berhormat Senator yang amat prihatin dalam membela masa depan rakyat di dalam pelbagai bidang termasuk di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan. Daripada mereka ini, dua orang Ahli Yang Berhormat Senator telah membahaskan isu yang berkaitan dengan Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan, berkaitan dengan rang undang-undang yang kita bincangkan pada hari ini Tuan Yang di-Pertua. Pertama ialah Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris yang telah menimbulkan apakah kemudahan yang diberikan oleh kerajaan kepada pembeli rumah dalam membiayai pinjaman perumahan?

Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris menyebutkan berbagai-bagai pinjaman termasuklah pinjaman kenderaan dan sebagainya. Akan tetapi dalam konteks perumahan di bawah kementerian saya, beliau menimbulkan bagaimana kemudahan di bawah kerajaan.

Untuk makluman Yang Berhormat Senator, kerajaan melalui Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan sedang berbincang dengan pembiaya pinjaman seperti Lembaga Pembiayaan Perumahan Sektor Awam (LPPSA) untuk memberikan satu penjadualan semula tempoh munasabah kepada peminjam dalam menghadapi pandemik COVID-19 ini termasuklah bencana banjir.

Jadi, Tuan Yang di-Pertua kita telah meneliti apakah ruang yang boleh diberikan kepada peminjam-peminjam supaya dapat meringankan beban yang dihadapi dalam berdepan dengan COVID-19, dalam menjelaskan hutang atau pembiayaan pinjaman mereka. Begitu juga sekarang kita berhadapan dengan bencana banjir.

Tuan Yang di-Pertua, kedua ialah Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang yang minta penjelasan tentang pemakluman notis kepada pembeli. Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Yang Berhormat, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan telah menetapkan setiap permohonan yang dikemukakan untuk mendapatkan kebenaran atau kelulusan pengecualian daripada Yang Berhormat Menteri KPKT. Pemaju hendaklah memaklumkan kepada pembeli niat mereka memohon kepada KPKT serta keputusan yang diperoleh dari Yang Berhormat Menteri.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, kalau tidak silap saya inilah dua isu yang dibangkitkan khusus oleh dua orang Ahli Yang Berhormat iaitu Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris dan Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang yang berkaitan dengan Kementerian Perumahan dan Kerajaan tempatan.

Saya mengucapkan terima kasih banyak kepada Ahli-ahli Yang Berhormat dan Tuan Yang di-Pertua. Andai kata ada lagi penjelasan yang ingin diperoleh, maka boleh lah rujuk pada kami di Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan. Terima kasi Tuan Yang di-Pertua.

■1510

Tuan Yang di-Pertua: Baik. Ada lagi jawapan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri yang berkaitan.

3.10 ptg.

Timbalan Menteri Sumber Manusia [Datuk Haji Awang bin Hashim]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua berkenaan dengan yang disentuh tadi oleh empat orang pembahas, yang lebih khusus kepada Kementerian Sumber Manusia iaitu Yang Berhormat Senator Mohd Apandi bin Mohamad berkenaan dengan kekhawatiran Yang Berhormat tentang sektor industri perkilangan iaitu mengenai penjagaan penjarakan antara pekerja ataupun prosedur ataupun peraturan yang disediakan oleh pihak MKN, hendaklah dipatuhi oleh para majikan dan pekerja dalam berlaku pelanggaran prosedur ataupun peraturan ini merupakan kesalahan di bawah Akta 342.

Di bawah Kementerian Sumber Manusia (KSM), ada sebuah jabatan yang dinamakan Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerja yang diberi peranan dalam Akta 446, yang terlibat dalam apa yang kita bincang dalam Rang Undang-undang Langkah-langkah Sementara bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019. Akta 446 ini memastikan tempat tinggal keselamatan, kesihatan pekerja ini dipatuhi oleh para majikan.

Jadi kita melihat kepada ini, di bawah akta ini juga Akta 342. Pada ketika Ordinan Darurat dilaksanakan, Kementerian Sumber Manusia diberi peranan untuk mendakwa, memberi kompaun, membuat operasi, membuat semakan, membuat siasatan terhadap majikan-majikan terutamanya dalam sektor perkilangan yang mana sama ada mereka melaksanakan atau tidak peraturan yang telah diputuskan oleh Majlis Keselamatan Negara pada ketika kita sedang menghadapi COVID-19 ini.

Jadi langkah-langkah ini, saya sendiri yang memang kerap kali mengetuai operasi untuk kita membuat pemeriksaan di kilang-kilang yang mana seperti mana yang dibimbangkan oleh Yang Berhormat Senator Mohd Apandi tadi, apabila kita sudah dapat senarai kilang-kilang yang akan kita buat operasi hasil daripada aduan-aduan yang dia buat oleh orang awam ataupun pekerja-pekerja itu sendiri. Jadi kita hanya berbincang.

Saya sendiri akan memanggil Ketua Pengarah Jabatan Tenaga Kerja atau Ketua Pengarah Jabatan Keselamatan Kesihatan Pekerjaan Kebangsaan di bawah KSM ini. Kita akan putuskan pada malam- untuk esok kita sudah putuskan untuk buat operasi pada malam itu, saya akan putuskan. Jadi kita tidak uar-uarkan. Apabila kita buat operasi maknanya operasi terjah, yang mana operasi terjah ini tidak diketahui. Sampai esok pagi kita akan kesan, mereka tidak membuat persiapan untuk melindungi apa-apa dan kita terus memberi kompaun.

Daripada operasi yang telah kita buat, untuk makluman Yang Berhormat Senator yang membangkitkan perkara ini sejumlah 1,169 Kertas Siasatan telah dibuka. Sebanyak 817 kompaun yang telah kita keluarkan dan 134 pendakwaan telah dibawa ke mahkamah untuk mendakwa kerana melanggar peraturan atau, dengan izin, *standard operating procedure* yang telah diputuskan oleh MKN di bawah Akta 342.

Pertama, kita melihat pada kegagalan memohon perakuan penginapan. Majikan perlu memberi kestabilan kepada pekerja untuk tempat penginapan mereka. Kedua, kita melihat kegagalan pihak majikan memenuhi standard minimum penginapan. Itu juga kita melihat pada keperluan semasa COVID-19 ini. Langkah-langkah seterusnya dibagi memastikan majikan mematuhi kehendak akta tersebut dan peraturan berkaitan penginapan pekerja adalah seperti berikut.

Pertama, mengadakan pemeriksaan dari semasa ke semasa ke atas majikan bagi memastikan majikan mematuhi kehendak di bawah akta yang telah diberikan kepada kita. Saya diberi lapan minit kan, Tuan Yang di-Pertua, boleh? Saya teruskan. Seterusnya menyediakan talian telefon bimbit khas bagi tujuan pengaduan dan pertanyaan di bawah akta yang kita beri terutamanya Akta 342, dan Akta 446 di bawah Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan 1994 yang perlu dipatuhi oleh majikan.

Seterusnya, pihak kementerian juga terus mengambil langkah bagi kita memberi perlindungan kepada pekerja ketika menghadapi COVID-19 ini iaitu kita melancarkan sebuah aplikasi pekerjaan untuk pekerja. Mereka boleh buka portal aplikasi ini dan mereka boleh masuk ke dalam itu, membuat aduan...

Tuan Yang di-Pertua: Jawab yang relevan sahaja Yang Berhormat supaya tepat kepada apa yang disoalkan tadi.

Datuk Haji Awang bin Hashim: Ya, kita hendak memudahkan pendakwaan apabila berlaku aduan yang dibuat oleh para pekerja. Okey, terima kasih.

Seterusnya, pada ketika COVID-19 ini yang bersangkutan dengan Akta 342 juga, diwujudkan sebuah jawatankuasa khas berasaskan keselamatan dan kesihatan pekerja untuk melihat tindakan daripada majikan supaya mereka mematuhi peraturan ini.

Jadi, saya ingat kegagalan pihak majikan dalam menjaga keselamatan dan kesihatan pekerja di tempat mereka terutamanya di peringkat industri- kita terus membuat operasi secara berterusan sehingga ke sekarang ini supaya selepas ini, kerajaan telah memutuskan untuk mengawal penyakit dan sebagainya dipanggil satu keputusan iaitu penempatan bersepadu ataupun dipanggil CLQ yang perlu disediakan oleh para majikan apabila mereka akan adakan pekerja-pekerja sama ada di luar atau pekerja dalam negeri supaya apabila berlaku sesuatu penyakit ataupun apa sahaja, mudah kepada kerajaan untuk mengawal dalam sektor-sektor industri ini.

Kita pastikan pada ketika berlaku COVID-19 di sektor perkilangan dikurangkan sehingga 50 peratus. Penjarakan walaupun sebelum dipanggil reka bentuk kilang adalah rapat terutamanya semi konduktor. Semi konduktor yang memang rapat. Kita pun faham sektor perkilangan ini.

Akan tetapi apabila berlaku COVID-19, kita mengarahkan supaya dikurangkan pekerjaan pada ketika itu, produk masih berjalan atau pengeluaran masih berjalan dengan penjarakan dibuat mengikut peraturan yang telah ditetapkan oleh pihak MKN iaitu satu meter dan juga *standard operating procedure* (SOP), dengan izin, dengan memakai *mask* dan sebagainya termasuk perlu disediakan oleh majikan iaitu sanitasi, *chemical* yang perlu disediakan oleh majikan untuk memberi perlindungan kepada pekerja-pekerja terutamanya di sektor perkilangan. Sekian, terima kasih. *Wabillahirtaufiq walhidayah, wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Tuan Yang di-Pertua: Diucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Datuk Haji Awang bin Hashim yang menjawab bagi pihak yang berkenaan. Adakah Yang Berhormat Timbalan Menteri Bahagian Undang-undang ingin menyusul setelah jawapan-jawapan diberi?

3.18 ptg.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Sebelum itu saya ingin memohon maaf kerana atas kesilapan yang berlaku sebentar tadi dan saya ingin memasukkan dalam ucapan saya sebentar tadi untuk jawapan oleh kedua-dua kementerian sebentar tadi.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya ingin mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan ribuan terima kasih kepada Yang Berhormat yang telah pun mengambil bahagian dalam sesi perbincangan. Segala cadangan dan pandangan Ahli Yang Berhormat amat kami hargai dan juga akan diberikan perhatian sewajarnya oleh kementerian dan juga jabatan yang berkepentingan.

Untuk makluman Yang Berhormat sekalian, rang undang-undang pada hari ini adalah merupakan pindaan kepada Akta Langkah-langkah Sementara Bagi Mengurangkan Kesan Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19) 2020 [Akta 829]. Pendekatan pelaksanaan akta ini hendaklah dibezakan dengan isu-isu di bawah pelaksanaan Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 [Akta 342] dan juga Akta Langkah-langkah Sementara bagi Pembiayaan Kerajaan (Penyakit Koronavirus 2019 (COVID-19-19)).

Sekali lagi saya ingin menegaskan bahawa penggubalan dan juga pelaksanaan Akta 829 ini merupakan satu perlepasan sementara daripada tanggungjawab perjanjian bagi tempoh yang ditetapkan dan diperkenalkan oleh kerajaan untuk mengurangkan impak perundangan COVID-19 ke atas individu dan juga perniagaan yang terkesan daripada aspek ekonomi.

Tuan Yang di-Pertua, Ahli Yang Berhormat Senator Datuk Razali Idris telah pun membangkitkan soalan berkenaan dengan Bahagian II. Akta 829- Ketidakupayaan Untuk Melaksanakan Obligasi Kontraktual yang mana di bawah seksyen 7, Bahagian II dalam Akta 829 ini telah menetapkan "*relief*" kepada ketidakupayaan untuk melaksanakan obligasi kontrak yang disebabkan oleh langkah-langkah yang ditetapkan, dibuat atau diambil di bawah Akta 342 untuk mengawal dan mencegah merebaknya COVID-19.

Obligasi-obligasi kontraktual tersebut adalah merujuk kepada sembilan kategori kontrak di dalam jadual di bawah seksyen 7 seperti berikut:

■1520

- (i) pembinaan;
- (ii) bon pelaksanaan projek pembinaan;
- (iii) perkhidmatan profesional;
- (iv) sewaan premis bukan kediaman;
- (v) kontrak acara;
- (vi) kontrak pelancongan;
- (vii) kontrak ziarah keagamaan;
- (viii) kontrak sewa beli kenderaan oleh peniagaan mikro B40, M40; dan
- (ix) kontrak jualan kredit.

Jadi, pada asalnya pengantaraan yang dinyatakan di bawah seksyen 9 juga adalah tertakluk kepada senarai kontrak dalam jadual seksyen 7 tersebut. Jadi, dengan adanya pindaan kepada seksyen 9 ini apa-apa pertikaian yang timbul daripada apa-apa kategori kontrak boleh diselesaikan dengan cara pengantaraan di bawah akta ini.

Oleh yang demikian, skop jenis-jenis kontrak ini diperluaskan termasuklah pinjaman perumahan, pinjaman kereta dan juga pinjaman peribadi.

Jadi, saya juga ingin menjawab kepada pertanyaan oleh Yang Berhormat Senator Dato' Haji Husain bin Awang berkenaan yang pertamanya usaha promosi yang dilaksanakan di bawah PMC-19 itu kerajaan juga komited untuk sama-sama memastikan perkhidmatan pengantaraan melalui PMC-19 ini dihebahkan dan juga dimaklumkan kepada rakyat agar rakyat tahu apa yang sedang dilakukan.

Kempen berterusan melalui saluran rasmi melibatkan stesen radio dan juga televisyen selain daripada medium kempen melalui pengiklanan *rail* di bawah Prasarana Malaysia Berhad juga turut dilakukan dan juga digunakan selain daripada platform sosial media seperti *Facebook*, *Instagram* dan sebagainya.

Soalan kedua juga, PMC akan beroperasi sehingga 31 Disember 2021 tetapi pelanjutan Bahagian II sedang dalam pertimbangan oleh pihak kerajaan dengan melihat kepada situasi-situasi semasa penularan COVID-19 ini.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, setakat ini sahaja jawapan kepada perbahasan daripada Ahli Yang Berhormat Senator sebentar tadi. Terima kasih kepada pihak KPKT dan juga pihak Kementerian Sumber Manusia yang terlibat sama untuk menjawab. Terima kasih kepada semua Senator yang prihatin dan saya mengambil ucapan dan juga tahniah, setinggi-tinggi penghargaan dan juga kepada yang mengangkat sumpah, tiga Yang Berhormat Senator wanita.

Jadi, kita melihat ramai pencinta wanita, semakin ramai Tuan Yang di-Pertua. Kita hendak melihat lebih ramai lagi wanita turut terlibat dan juga dilantik sebagai pembuat polisi dan juga dasar di negara kita ini... *[Tepuk]* Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: *Alhamdulillah*. Terima kasih kepada ketiga-tiga Yang Berhormat Timbalan Menteri khasnya kepada Yang Berhormat Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati yang telah menjelaskan segmen terakhir bagi rang undang-undang tersebut.

Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah bahawa rang undang-undang ini dibacakan kali yang kedua sekarang.

[Masalah dikemukakan bagi diputuskan; dan disetujui]

[Rang undang-undang dibacakan kali yang kedua dan diserahkan kepada Dewan sebagai Jawatankuasa]

[Majlis bersidang dalam Jawatankuasa]

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Jawatankuasa]***

[Fasal-fasal dikemukakan kepada Jawatankuasa]

*[**Fasal-fasal 1 hingga 10** diperintahkan jadi sebahagian daripada rang undang-undang]*

[Rang undang-undang dimaklumkan kepada Majlis sekarang]

[Majlis Mesyuarat bersidang semula]

[Rang undang-undang dilaporkan dengan tidak ada pindaan; dibacakan kali yang ketiga, disokong oleh Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna (Dato' Rosol bin Wahid) dan diluluskan]

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDANG-UNDANG PATEN (PINDAAN) 2021

Bacaan Kali Yang Kedua dan ketiga

3.26 ptg.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan iaitu satu Rang Undang-undang Paten (Pindaan) 2021 dibacakan kali yang kedua sekarang.

Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh dan salam sejahtera. Salam Keluarga Malaysia. Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, sebelum saya meneruskan pembentangan izinkan saya maklumkan pada Dewan yang mulia ini bahawa rang undang-undang ini telah dikemukakan dan diluluskan tanpa pindaan di Dewan Rakyat pada 15 Disember 2021 yang lalu.

Akta Paten 1983 [Akta 291] digubal oleh Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna untuk memberi perlindungan kepada paten dan pembaharuan utiliti melalui pendaftaran. Tempoh sah pendaftaran paten ialah 20 tahun daripada tarikh pemfailan permohonan paten dengan syarat ia diperbaharui setiap tahun. Akta Paten 1983 iaitu Akta 291 diwartakan pada 15 Disember 1983. Dikuatkuasakan pada 1 Oktober 1986 dan pindaan kali terakhir adalah pada tahun 2006 bagi mengemas kini prosedur permohonan paten antarabangsa selaras dengan penyertaan Malaysia dalam perjanjian *Patent Cooperation Treaty* (PCT).

Akta 291 dipinda bagi memastikan perundangan paten lebih efisien, efektif dan selaras dengan perkembangan semasa perlindungan paten di peringkat antarabangsa bagi memenuhi kehendak komuniti paten, perniagaan, pihak berkepentingan dan negara. Pindaan juga mengambil kira penyertaan Malaysia dalam perjanjian TRIPS berkaitan kesihatan awam, perjanjian *Regional Comprehensive Economic Partnership* (RCEP) dan perjanjian *The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership* (CPTPP).

Pindaan juga sebagai persediaan Malaysia menjadi ahli dan mematuhi peruntukan *The Budapest Treaty on the International Recognition of the Deposit of Microorganisms for the Purposes of Patent Procedure* (Budapest Treaty) yang telah dipersetujui dalam mesyuarat Jemaah Menteri pada 11 Ogos 2021. Seterusnya mengemukakan Surat Cara penyertaan *Budapest Treaty* kepada *World Intellectual Property Organization* (WIPO). Pemohon boleh menyimpan mikroorganisma bagi tujuan permohonan paten di tempat simpanan yang diiktiraf sekali sahaja bagi mendapatkan perlindungan paten di beberapa buah negara ahli *Budapest Treaty*.

Akta 291 perlu dipinda terlebih dahulu bagi membolehkan Malaysia mengguna pakai lesen wajib bagi tujuan membuat dan mengeksport produk farmaseutikal ke negara pengimport yang layak bertujuan menangani masalah kesihatan awam sebagaimana diperuntukkan di bawah *Article 31bis* perjanjian TRIPS sejak 2017.

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, Rang Undang-undang Paten (Pindaan) 2021 telah di semak Jabatan Peguam Negara dan telah diluluskan dalam Mesyuarat Jemaah Menteri pada 26 November 2021.

■1530

RUU ini mengandungi 60 fasa yang melibatkan pindaan-pindaan seperti berikut.

Fasal 2 mengenai Pindaan Am yang melibatkan penggantian perkataan “warta” kepada perkataan “Jurnal Rasmi”, dan penggantian perkataan “masa yang ditetapkan” dengan “tempoh yang ditetapkan.”

Fasal 3 melibatkan pindaan taksiran di bawah seksyen 3 memperkenalkan tafsiran kepada “Majlis TRIPS”, “Pihak Berkuasa Depositori Antarabangsa”, “mikroorganisma”, “Jurnal Rasmi”, “keluaran farmaseutikal”, “pemastautin” dan “Perjanjian TRIPS” supaya lebih jelas.

Fasal 8 pindaan seksyen 19 mengenai penyerahhakan kehakiman akan permohonan paten atau paten-paten.

Fasal 49 melibatkan pindaan pada seksyen 59 prosiding pelanggaran.

Fasal 9 melibatkan pindaan seksyen 21 mengenai reka cipta oleh pekerja kerajaan.

Fasa 10 pindaan seksyen 23A mengenai permohonan pemastautin hendaklah difailkan di Malaysia dahulu.

Fasal 14 dan 15 memperkenalkan peruntukan baharu seksyen 79(1)(c) dan subseksyen 78o(1A) mengenai pendepositan mikroorganisma untuk Triti Budapest.

Fasal 25 memperkenalkan peruntukan baharu seksyen 33D mengenai penyiaran permohonan paten dalam Jurnal Rasmi Harta Intelekt.

Fasal 27 memperkenalkan peruntukan baharu seksyen 34A mengenai pemerhatian oleh pihak ketiga.

Fasal 30 pindaan seksyen 36 mengenai hak pemunya paten iaitu menggunakan paten diurus sebagai subjek berkepentingan bercanggah.

Fasal 31 iaitu pindaan seksyen 17 iaitu pindaan seksyen 37 mengenai pembatasan hak bertujuan meluaskan pembatasan hak paten.

Fasal 35 hingga 39 dan 41 meminda seksyen 48 hingga 53 Akta 291.

Fasal 40 memperkenalkan peruntukan baharu seksyen 52A mengenai pembelian lesen wajib yang tidak boleh menimbulkan kemungkiran kontrak.

Fasal 45 memperkenalkan peruntukan baharu seksyen 55A(a) mengenai bangkangan paten.

Fasal 51 memperkenalkan peruntukkan baharu seksyen 76A untuk memperkenalkan pengkompaunan kesalahan.

Fasal 62 pindaan seksyen 84 mengenai hak kerajaan mematuhi kewajipan di bawah Perkara 31*bis* Perjanjian TRIPS.

Fasal 64 memperkenalkan peruntukkan baharu seksyen 86A mengenai Jurnal Rasmi Harta Intelekt menggantikan Warta.

Fasal 65 pindaan seksyen 87 mengenai peraturan-peraturan yang diberi kuasa Menteri membuat peraturan berhubung dengan beberapa perkara.

Tuan Yang di-Pertua, saya pohon mencadangkan.

Tuan Yang di-Pertua: Sesiapa menyokong?

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri (Parlimen dan Undang-undang) [Datuk Wira Hajah Mas Ermieyati binti Samsudin]: Tuan Yang di-Pertua, saya menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Baiklah. Ahli-ahli Yang Berhormat, masalah di hadapan Majlis ialah suatu akta untuk meminda Akta Paten 1983 dibacakan kali kedua sekarang dan terbuka untuk dibahaskan. Di meja saya ada dua Ahli Yang Berhormat yang ingin berdebat mengenai hal ini.

Dipersilakan Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris, pertama. Kemudian, Tuan Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad.

3.34 ptg.

Datuk Razali bin Idris: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. *Bismillahi Rahmani Rahim*. Pertamanya, saya sekali lagi mengucapkan banyak terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi peluang kepada saya untuk berbahas Rang Undang-undang Paten (Pindaan) 2021 di Dewan Negara yang mulia ini. Terima kasih sekali lagi.

Tuan Yang di-Pertua, dalam hal ini segala reka cipta baharu sama ada dalam bentuk produk atau proses perlu dijadikan satu hak eksklusif bagi penciptanya atau pengasasnya dalam mengelakkan daripada buat menggunakan, menawarkan untuk dijual atau diimport oleh pihak ketiga atau tertentu. Seperti mana di bawah fasal 4 yang bertujuan untuk meminda perenggan 13(1)(b) Akta 291 untuk menjelaskan bahawa keluaran proses mikrobiologi merupakan reka cipta yang boleh dipatenkan.

Jadi, saya hendak tahu juga apakah kedudukan-kedudukan proses mikrobiologi yang melibatkan kesihatan awam mencegah pandemik COVID-19 dilihat ke arah itu. Adakah syarikat-syarikat farmasi tempatan yang diberikan peluang untuk membangunkan vaksin COVID-19 dengan kerjasama syarikat farmasi luar negara seperti *Pfizer*, *Sinovac* dan lain-lain akan diberikan hak eksklusif daripada aspek paten demi kebaikan kesihatan domestik negara.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga hendak tahu di bawah fasal 5 hingga fasal 10. Adakah kerajaan juga melihat akan perkara syarat baharu yang merujuk kepada kebaruan penciptaan produk atau proses yang tidak pernah dizahirkan kepada awam sama ada di Malaysia ataupun di mana-mana pelosok negara. Selain itu, saya juga ingin tahu apabila sesuatu jenis vaksin berjaya dipatenkan, sejauh manakan di bawah pindaan paten ini boleh dilesenkan pada pihak lain bagi tujuan komersial.

Umum mengetahui pelesenan paten dibuat atas pelbagai sebab. Antaranya untuk memastikan produk berada dalam pasaran dengan kadar segera atau kapasiti terhad yang tidak membolehkan pemilik paten mengkomersialkan paten yang sedia ada. Maka, tidak hairanlah jika sesuatu produk itu dikeluarkan di beberapa buah negara yang berlainan. Ia berkemungkinan pemilik paten melesenkan patennya kepada beberapa buah kilang di serata dunia bagi tujuan komersial produk di pasaran.

Tuan Yang di-Pertua, jadi saya hendak tahu juga berkaitan pelesenan paten antara cara eksploitasi komersial yang boleh dilakukan pemilik paten selain daripada penyerahan hak. Beza kedua-dua jenis aktiviti ini ialah pelesenan paten tidak menjadikan pemegang lesen pemilik paten, ini satu persoalan yang perlu diperjelaskan. Sebagai contoh, seorang pelajar sekolah yang mencipta produk atau sistem yang boleh dikomersialkan. Jadi, kita hendak tahu adakah pelajar ini mendapat faedah atas hak eksklusif paten atau pihak sekolah atau pihak kementerian atau pihak kerajaan yang dapat laba.

Jadi, apakah di bawah fasal-fasal yang dipinda ini akan melebarkan kebenaran pihak yang diberi lesen melakukan perkara yang dipersetujui oleh pemilik paten dalam tempoh tertentu dengan syarat-syarat yang tertentu.

Saya juga hendak tahu apakah penyerahan hak pula menyebabkan pemilik paten menyerahkan semua hak yang ada menurut undang-undang kepada pemilik baharu. Juga minta penjelasan daripada kementerian.

Tuan Yang di-Pertua, pelesenan paten juga wujud dalam pelbagai bentuk iaitu pelesenan eksklusif, tidak eksklusif dan tunggal. Dalam hal ini, kita melihat bahawa pelesenan eksklusif di mana keadaan pemilik paten melesenkan patennya terhadap dua atau tiga buah syarikat dan pemilik lesen juga terhalang daripada mengeluarkan produk berasaskan paten itu di pasaran. Jadi mohon penjelasan.

Berbanding dengan keadaan sebaliknya berlaku bagi pelesenan tidak eksklusif yang mana pemilik paten bebas melesenkan paten kepada beberapa buah syarikat pengeluar tanpa had bilangan. Jadi kita hendak tahu juga implikasi di bawah pindaan ini. Perkara-perkara sebegini perlu dilihat terutama kepada peniaga-peniaga kecil atau berskala sederhana seperti penjual tudung yang mempunyai jenama sendiri yang kadangkala mereka juga terkeliru dengan paten ini.

■1540

Terkeliru kerana apa jenama mereka hanya sekadar boleh dijual kepada pemborong tertentu sahaja atau mungkin jenama mereka boleh dijual secara terbuka tanpa ada birokrasi daripada segi undang-undang. Dalam hal ini ramai pihak tertentu cuba menagih keuntungan atas angin. Mengeksploitasi atas jenama-jenama tempatan yang laris dan akhirnya merugikan peniaga tulen disebabkan jenama mereka ditiru. Malahan ada jenama mereka juga di paten pun turut terkena dengan eksploitasi itu.

Jadi apa pun, dalam keadaan di mana terdapat keperluan kecemasan seperti membabitkan kepentingan umum khususnya berkaitan keselamatan negara, pemakanan atau kesihatan. Saya berharap pihak kerajaan boleh tanpa kebenaran pemilik paten mengeksploitasikan paten berkenaan.

Tuan Yang di-Pertua, itu sahaja persoalan yang saya hendak utarakan dalam perbahasan rang undang-undang ini. Saya menyokong. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Diucapkan terima kasih dan penghargaan.

Terus kepada Yang Berhormat Senator Tuan Sr. Haji Mohamad Apandi Mohamad.

3.41 ptg.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Tuan Yang di-Pertua dan sahabat-sahabat Senator sekalian bagi saya turut serta dalam membicarakan, membahaskan Akta Paten 1983. Saya hendak maklumkan pada Tuan Yang di-Pertua, saya merupakan Ahli Parlimen yang pertama yang bercakap tentang bioteknologi dalam Parlimen Malaysia.

Pada tahun 2000, kerajaan kita telah menubuhkan Jabatan Direktorat Bioteknologi Negara dengan peruntukan RM10. Kemudian dua tahun selepas itu hilang. Tidak ada dalam apa-apa bajet, dia tenggelam. Saya bercakap panjang lebar tentang bioteknologi kerana pada masa itu Perdana Menteri Malaysia pada ketika itu Perdana Menteri Malaysia Keempat, Tun Dr. Mahathir Mohamad bercakap tentang IT, dengan izin, *information technology* dengan jalur lebarnya 55 kilometer kali dengan 10 kilometer.

Akan tetapi kita tertinggal daripada aspek bioteknologi. Jadi hari ini *insya-Allah* sedikit sebanyak dia menyentuh bioteknologi walaupun bernama mikrobiologi, dia merupakan *sub set*, dengan izin, Orang Putih kata *sub set* kepada bioteknologi itu sendiri. Jadi saya minta di bawah Akta Paten 1983 ini, peranan penting selain daripada Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna kerana produk ini akan digunakan dalam negara dan juga untuk tujuan eksport. Kita tidak boleh lari bahawa peranan SIRIM, dengan izin, sangat penting kerana saya melihat bahawa orang-orang Melayu, orang-orang Islam kita mungkin keterlibatan mereka dengan besi dan sebagainya, komputer pada ketika itu tidak begitu meluas. Akan tetapi daripada segi aspek mikrobiologi, bioteknologi memang sebatian dengan orang-orang Melayu.

Alhamdulillah dengan cakap panjang lebar saya di Parlimen pada tahun 2000, 2001, ramai orang Melayu yang terlibat dengan produk-produk perubatan farmaseutikal Melayu, farmaseutikal tradisional yang telah menjadi jutawan berlipat kali ganda- *Pamoga* nya, dengan izin, *Terlajak Larisnya*, *Qaseh* nya, *Zandra* nya.

Alhamdulillah kerana yang penting produk-produk ini ialah kita pastikan tidak ada racun. Penerimaan masyarakat sudah cukup tinggi. Sebab itu kita sekarang orang Malaysia ini bila sebut paten ini satu yang menakutkan. Kerajaan harus memainkan peranan yang penting untuk memastikan bahawa seramai mungkin rakyat Malaysia yang terlibat apa jua *biznez*, perniagaan mempatenkan produk-produk mereka.

Ini kerana kalau lah kita ini “*John*” di Amerika Syarikat, kalaulah kita “*Matthew*” di *United Kingdom*, kalau kita ini “*Deutman*” di Jerman, kalau kita ini *Bernard* di Perancis, kalau kita ini “*Ishigawa*” di Jepun, sedikit sahaja kita sudah mempatenkan produk kita.

Kerana kesannya ialah bila kita paten produk kita, maka orang lain tidak boleh mengambil produk kita. Umpamanya misal kata, *alhamdulillah* ramai orang-orang Melayu sekarang ini sudah timbul kesedaran yang mendalam, Islam kita, ramai yang menutup aurat umpamanya. Kita tengok produk Neelofa, produk Khatijah, produk janda Fizo dulu, apa nama- lupa. Orang belakang tahu. Mawar, Mawar. Mereka memperkenalkan berbagai-bagai tudung, paten. Masing-masing paten dan mereka paten. Itu *smart*, cerdik.

Jadi sekarang ini kerajaan- pertama, memudahkanlah kerana saya terlibat perniagaan dalam- juga antarabangsa, sejak muda lagi. Umur 28 tahun itu sudah ada *business* di Tehran, di Lahore. Jadi saya cemburu bila mana saya tengok benda-benda macam ini di luar negara, mereka cepat-cepat. Benda kecil. Kadang-kadang S dengan Y, mereka sudah patenkan S. Makna benda kecil. Kita ini ambil mudah, kita ini macam takut. Orang Melayu, orang Melayu terutama takut kepada paten. Padahal kalau boleh kerajaan memudahkan cara mengiklankan sebanyak mungkin dalam TV-TV kesukaan ramai.

Kena iklan. Kalau dulu saya ingat saya pernah cakap ke Tan Sri Abdul Kadir bin Sheikh Fadzir untuk memperkenalkan pelancongan Malaysia masuk dalam CNN, masuk dalam BBC, *Malaysia Truly Asia*. *Alhamdulillah*, sangat berjaya produk tersebut bila mana kita masuklah BBC dan juga CNN.

Begitu juga dalam kes ini, untuk merencanakan lagi orang Melayu kita, orang Islam kita supaya mempatenkan produk ini masuk dalam *channel-channel* dan siaran-siaran yang popular. TV3, TV1, TV2, radio, *insya-Allah*. Kalau kerajaan menghebahkan sekuat mungkin, lebih ramai lagi orang Melayu dan orang-orang Malaysia yang akan mempatenkan produk mereka walaupun sekecil-kecil benda. Umpamanya kita ada Tokoh Teknologi Malaysia, Saudara Zul dari Rawang. Walaupun dia tidak boleh mengeluarkan dalam bentuk dengan izin *mass production*, tetapi dalam bentuk individu-individu ini dia boleh. Macam kereta *Rolls Royce* itu dalam bentuk bukan *mass production*, dengan izin. Jadi dia boleh produk-produk *niche* ini dia boleh *produce*.

Jadi kita hendak orang macam Zul ini dia cepat-cepat paten produk dia kerana banyak produk paten Zul ini digunakan di ladang-ladang kelapa sawit, digunakan untuk penjaja-penjaja, digunakan untuk orang-orang cacat tapi ada sedikit malang kerana produk dia tidak dalam bentuk, dengan izin, *mass production*. Dia lebih kepada *niche*, dengan izin, produk atas kepakaran peribadi.

Jadi sebab itu kita lihat bahawa dalam kita hendak meningkatkan ekonomi orang Melayu, inilah *business* terutama *business* ubatan-ubatan tradisional menggunakan misal kata Dato’ Isa kita, produk dia itu kalau paten, mereka ini hebat, Dato’ Isa. Dia menggunakan Tongkat Ali. Cuma *packaging* kena cantik sikit Dato’ Isa. *Packaging* cantikkan sikit, produk itu cantik, *insya-Allah* perkara yang memberi kepercayaan kepada orang, orang akan ambil, sambut.

Tuan Yang di-Pertua: Bila sebut Tongkat Ali tadi, ada yang bangkit.

Dato’ Isa bin Ab. Hamid: Ya, terima kasih, boleh mencelah.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Bagus produk dia.

Dato’ Isa bin Ab. Hamid: Okey. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terpanggil apabila bercakap soal Tongkat Ali. Tongkat Ali sebenarnya telah di paten, telah menjadi hak milik Amerika walaupun nama kita di Malaysia ini banyak nama Ali tapi bukan hak milik dia. Saya ingin bertanya dengan Yang Berhormat, kalau sebuah syarikat itu mungkin dia ada kemampuan untuk mengurus, membayar proses paten...

Tuan Yang di-Pertua: Elok soal terus kepada Timbalan Menteri.

Dato’ Isa bin Ab. Hamid: ...Dan isu yang boleh kita lihat ialah kos mengurus paten ini tinggi sedangkan bagi individu ataupun syarikat kecil hendak memulakan *business*, ia menjadi suatu kekangan untuk hendak buat paten sama ada hendak buat *packaging*, hendak buat pemasaran, adakah lebih mengutamakan paten. Bagaimana yang lebih praktikal pandangan Yang Berhormat.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Tuan Yang di-Pertua, Malaysia ini agak malang. Kita ada universiti tertua lima biji. Universiti-universiti baru banyak tapi kita seolah-olahnya ada dengan orang putih ada *gap* antara kementerian dengan universiti-universiti. Padahal kita ada universiti, ramai pakar ini.

■1550

Jadi, sekarang ini macam kita ada Universiti Pertanian Malaysia. Dahulu Pertanian, dia orang tukar kepada Putra, tidak apalah. Negara lain tidak tukar Pertanian ini, Chulalongkorn kah, Bogor kah. Jadi Tuan Yang di-Pertua, kita ambil manfaat. SIRIM terutamanya. Oleh sebab itu kata SIRIM ini sudah diperbadankan. Dia boleh guna dan 'mengecaikan' kos yang murah untuk patenkan melalui dia, melalui SIRIM. SIRIM yang *submit* dengan- Orang Putih kata, *submit*, sekarang dah guna- yang buat permohonan. Akan tetapi melalui SIRIM dan universiti-universiti.

Kita sayang, kita banyak universiti yang hebat-hebat, tiba-tiba produk-produk mereka tidak boleh kita manfaatkan di peringkat antarabangsa. Jadi sebab itu, kita kena kenal pasti universiti-universiti, banyak doktor, pakar-pakarnya. Saya yang penting, ubat-ubat orang Melayu ini, jangan racun sahaja kerana ubat ini secara umumnya racun. Ubat batuk ada racun, ada alkohol. Semua racun ubat ini sebab itu kadar racun....

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tadi tidak dijawab Yang Berhormat. Yang Berhormat...

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: *Insya-Allah*, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tadi tidak berjawab. Masa pun sudah habis.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Okey, tetapi dengan peratus racun yang boleh dibenarkan. Oleh sebab itu, kadar dadah yang dibenarkan. Kadar alkohol dibenarkan. Jadi, dalam kes ini, yang pentingnya produk itu jangan racun atau racun tahap yang dibolehkan. *Insya-Allah* lebih ramai lagi kita tengok orang-orang Melayu dan Malaysia akan menjadi berjaya dan jutawan, berlipat kali ganda, hasil daripada penerusan dan penguatkuasaan, promosi besar-besaran paten, Akta Paten ini. Saya mohon kerajaan ambil perhatian yang serius. Saya menyokong akta ini, sangat-sangat menyokong akta ini. Sekian. *Wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Tuan Yang di-Pertua: Bagus juga impaknya itu tetapi tongkat ali tadi tidak berjawab juga... [Ketawa] Baiklah, selesai Ahli-ahli Yang Berhormat mengambil bahagian. Saya mempersilakan Yang Berhormat Menteri menjawab.

3.52 ptg.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih dua orang sahabat dan dicelah oleh sahabat kita, Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid kerana isunya bersemangat dan menarik. Saya pun ralit dengar. Oleh sebab masa menjadi halangan tetapi *insya-Allah*.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih sekali lagi kepada dua orang Yang Berhormat yang telah membangkitkan isu-isu yang berkaitan dengan RUU Paten pada hari ini. Yang Berhormat Senator sahabat saya, Datuk Razali bin Idris iaitu mempersoalkan beberapa perkara berkaitan dengan produk dan proses-proses eksklusif berkaitan dengan mikrobiologi. Apakah kedudukan mikrobiologi yang dikaitkan dengan COVID-19?

Kemudian, apakah syarikat tempatan diberi ruang untuk bersama-sama dengan paten tersebut? Kemudian, syarat untuk membuat supaya pemunya paten itu tidak dizalimi. Kemudian, vaksin.

Apakah perlu dipatenkan untuk komersial? Kemudian, isu yang dibangkitkan berkaitan dengan pelajar sekolah yang telah mereka cipta produk-produk, bagaimana kedudukannya dan sebagainya.

Tuan Yang di-Pertua, berkaitan dengan adakah pemberi lesen wajib untuk menimbulkan pelanggaran kontrak. MyIPO mencadangkan dalam Rang Undang-undang Paten 2021 supaya pemberi lesen wajib tidak akan menimbulkan sesuatu tindakan pelanggaran lesen kontrak oleh pemegang lesen terhadap pemberi lesen.

Kemudian, apakah fungsi mikrobiologi dengan farmaseutikal tempatan? Sesuatu mikroorganisma boleh dipatenkan jika ia menepati kriteria di bawah seksyen 11 Akta Paten 1983 iaitu mikroorganisma hidup buatan manusia. Triti Budapest menggariskan tentang kaedah penyimpanan mikroorganisma. Walau bagaimanapun, ia tidak mentakrifkan istilah mikroorganisma sekali gus menggunakan tafsiran yang luas terhadap istilah tersebut.

Berdasarkan polisi tersebut, MyIPO tidak menyekat tafsiran mikroorganisma dan mencadangkan istilah mikroorganisma adalah sebagai apa-apa organisma yang bersaiz mikroskopik dan bahagian organisma yang bersaiz mikroskopik termasuk organisma virus, *viroid* dan yang steril.

Kemudian, reka cipta yang tidak pernah dizahirkan seperti mana yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris. Pegawai pemeriksa MyIPO akan menjalankan semakan dan carian terhadap semua dokumen seni terdahulu dan yang telah disiarkan yang berkemungkinan mempunyai kesamaan seni-seni terdahulu.

Seterusnya, berkaitan dengan sejauh manakah paten boleh dilesenkan. Terdapat peruntukan dalam RUU Paten 2021 ini yang membenarkan mana-mana orang pada bila-bila masa selepas pemberian paten untuk membuat permohonan lesen wajib bagi tujuan membuat dan mengeluarkan produk paten tersebut di Malaysia tanpa perlu mendapat kebenaran pemunya paten. Pembuatan dan pengeluaran tersebut bukanlah suatu pelanggaran hak pemunya paten sekiranya paten pemunya tersebut dijual dengan harga yang tinggi di Malaysia.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, saya hendak minta penjelasan sedikit berkenaan tadi. Yang Berhormat Timbalan Menteri, boleh?

Dato' Rosol bin Wahid: Okey, sila.

Datuk Razali bin Idris: Maksudnya kalau pihak berkuasa tidak menghalang sesiapa sahaja untuk mempatenkan produk, contoh yang saya sebutkan produk lokal, produk tempatan, yang mana tuannya tidak tahu. So, dia tengok produk itu laku, produk itu boleh jual, dia senyap-senyap pergi buat paten dengan MyIPO. Apakah pihak kerajaan boleh meluluskan ataupun ada syarat-syarat yang ketat untuk memastikan apabila hendak paten itu mesti kena ada awak kena buat sendiri ataupun awak dah beli barang itu daripada pembuat asal atau macam mana?

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih. Sepanjang saya tahu berhubung RUU ini, ialah pendaftar ataupun tuan iaitu mereka yang ingin mendaftar paten ini mereka perlu ikut kriteria-kriterianya. Kemudian kita akan siarkan atau hebahkan dalam masa enam bulan sebelum ia diberi lesen. Ertinya dalam masa tersebut, jika ada bangkangan maka kita akan tarik balik ataupun kita akan panggil pendaftar paten itu untuk memberi penerangan agar tidak berlaku pertindihan ataupun dicuri ataupun dirompak idea orang lain itu diletak atas nama dia. Saya rasa menjawab soalan.

Tuan Yang di-Pertua: Sila.

Dato' Rosol bin Wahid: Tambahan lagi, setiap permohonan paten akan melalui proses pemeriksaan dan mematuhi prosedur yang ketat sebelum diluluskan. Jadi, terima kasih kerana soalan itu merupakan soalan-soalan yang baik kerana kita bimbang ada mereka yang mengambil kesempatan oleh sebab produknya bagus, contohnya macam tongkat ali, produknya bagus tiba-tiba dijadikan hak dia, sedangkan bukan hak dia.

Tuan Yang di-Pertua, selain daripada itu faedah yang boleh diperoleh oleh pemunya paten ialah pemunya paten berhak untuk mengeksploitasi paten mereka sebagaimana aset yang lain iaitu sama ada menjual atau menyerahkan hak atau melesenkan hak paten mereka. Pencipta reka cipta muda sekolah, sebagaimana yang dibangkitkan tadi perlu mendaftar hak paten mereka bagi membolehkan eksploitasi paten boleh dilaksanakan untuk tujuan pengkomersialan. Jadi, kita menyeru kepada anak-anak sekolah supaya membudayakan paten ini di peringkat sekolah.

Kemudian, saya sambung dengan apa yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad. Saya amat setuju dengan apa yang dikatakan tadi bahawa kita sebenarnya mendapat peruntukan dalam RMKe-12 ini sebanyak RM1 juta setahun selama empat tahun, RM4 juta. Jadi, kita ingin mempromosikan budaya ini supaya ia menjadi suatu budaya yang diterima ataupun yang dikehendaki oleh pelajar-pelajar. Ini kerana saya tahu di peringkat sekolah, kita ada Kelab Rekacipta, kita ada pertandingan reka cipta setiap tahun. Jadi, kita akan bekerjasama dengan MOSTI dan juga badan-badan berkait untuk membuat promosi supaya budaya ini terus hidup kerana saya yakin untuk hendak menjadi negara maju, ia merupakan suatu budaya yang cukup perlu disuburkan.

Kemudian, untuk makluman Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid, ada mengatakan bahawa kos. Sebenarnya saya pun beranggapan yang sama dengan Yang Berhormat Senator Dato' Isa bin Ab. Hamid kerana saya dahulu pernah mengajar reka cipta dan budak kita mencipta, tiba-tiba apabila kena daftar dikatakan bahawa kosnya terlalu tinggi.

Untuk makluman, kosnya tidaklah setinggi mana iaitu untuk fail RM290 dan untuk RM1,100 ialah untuk pemeriksaan paten. Cuma lebih kurang dalam RM1,390 sahaja. Jadi, dengan bawah RM1,500- suatu buah produk itu boleh dipatenkan atau dibawa kepada MyIPO untuk dipatenkan. Saya rasa menjawab apa yang ditanya oleh Ahli Yang Berhormat. Mana yang tidak dijawab, saya rasa boleh, *insya-Allah* saya akan jawab secara bertulis. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Baiklah Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah bahawa rang undang-undang ini dibacakan kali yang kedua sekarang.

■1600

[Masalah dikemukakan bagi diputuskan; dan disetujui]

[Rang undang-undang dibacakan kali yang kedua dan diserahkan kepada Dewan sebagai Jawatankuasa]

[Majlis bersidang dalam Jawatankuasa]

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Jawatankuasa**]*

[Fasal-fasal dikemukakan kepada Jawatankuasa]

*[**Fasal-fasal 1 hingga 69** diperintahkan jadi sebahagian daripada rang undang-undang]*

[Rang undang-undang dimaklumkan kepada Majlis sekarang]

*[**Majlis Mesyuarat bersidang semula**]*

[Rang undang-undang dilaporkan dengan tidak ada pindaan; dibacakan kali yang ketiga, disokong oleh Menteri Perpaduan Negara (Datuk Halimah binti Mohamed Sadique) dan diluluskan]

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDANG-UNDANG HAK CIPTA (PINDAAN) 2021

Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga

4.12 ptg.

Tuan Yang di-Pertua: Dipersilakan Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan iaitu suatu Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021 dibacakan kali yang kedua sekarang.

Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh dan salam sejahtera Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian.

*[Timbalan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, sebelum saya meneruskan pembentangan izinkan saya memaklumkan kepada Dewan yang mulia ini bahawa rang undang-undang ini telah dikemukakan dan diluluskan tanpa pindaan di Dewan Rakyat pada 15 Disember 2021 yang lalu. Akta Hak Cipta [Akta 332] digubal oleh Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna untuk memberikan perlindungan kepada hak cipta dan hak-hak berkaitan kepada karya secara automatik sekiranya memenuhi kelayakan yang ditetapkan.

Akta Hak Cipta 1987 telah diwartakan pada 21 Mei 1987 dan dikuatkuasakan pada 1 Disember 1987 dan pindaan kali terakhir pada tahun 2020 bagi memperluaskan bidang kuasa Tribunal Hak Cipta untuk mendengar pertelingkahan berhubungan dengan royalti antara badan pelesenan dan ahli-ahlinya.

Akta 332 ini dipinda bagi memastikan undang-undang hak cipta yang dilaksanakan memberi perlindungan yang lebih efisien, efektif dan selaras dengan keperluan semasa dan bagi memenuhi kehendak komuniti perniagaan dan pihak-pihak yang berkepentingan. Perundangan hak cipta perlu ditambah baik seiring dengan perkembangan landskap perlindungan harta intelek dan bersesuaian dengan peruntukan dalam perjanjian-perjanjian antarabangsa dengan memberi perlindungan sewajarnya termasuk melaksanakan pengecualian hak yang dibenarkan dan diiktiraf di peringkat antarabangsa.

Pindaan ini juga sebagai persediaan bagi Malaysia untuk menyertai *Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works For Person Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disable* bagi mengiktiraf hak orang kurang upaya (OKU) penglihatan untuk mendapatkan karya dalam format boleh akses seperti yang telah dipersetujui oleh Jemaah Menteri pada 29 Oktober 2021. Penyertaan Malaysia sebagai anggota *Marrakesh Treaty* akan menyumbang kepada kemajuan sosioekonomi negara dengan memberikan pengecualian daripada mendapatkan kebenaran pemunya hak cipta untuk membuat dan mendengar ataupun mengedarkan bahan bacaan dalam format boleh akses- *accessible format copy* bagi golongan kurang upaya penglihatan.

Objektif *Marrakesh Treaty* ini adalah untuk meningkatkan akses kepada buku, majalah dan bahan cetakan lain untuk orang buta, OKU penglihatan dan orang yang mempunyai ketidakupayaan cetakan lain. Ia juga bertujuan untuk meningkatkan akses kepada bahan bacaan dalam format boleh akses dari luar negara dan memberi manfaat kepada golongan orang kurang upaya penglihatan khususnya dalam bidang pengajian tinggi dan penyelidikan.

Pindaan Akta 332 dan penyertaan Malaysia dalam *Marrakesh Treaty* akan memberikan akses yang lebih luas kepada kira-kira 51,323 orang kurang upaya penglihatan yang berdaftar dengan JKM terhadap bahan bacaan dalam format boleh akses. Semakan kepada pindaan Akta 332 turut mengambil kira perjanjian-perjanjian perdagangan yang telah ditandatangani oleh Malaysia seperti Perjanjian *Regional Comprehensive Economic Partnership* (RCEP) dan *Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership* (CPTPP).

Tuan Yang di-Pertua, penggubalan RUU Hak Cipta 2021 akan menambah baik dan mengemas kini Sistem Pemberitahuan Sukarela Hak Cipta. Selanjutnya rang undang-undang juga ini mengukuhkan peruntukan berkaitan dengan penguatkuasaan hak cipta khususnya dalam persekitaran digital dengan memperkenalkan kesalahan pelanggaran hak cipta yang melibatkan teknologi penstriman selaras dengan perkembangan penyiaran karya atas talian. Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021 telah disemak oleh Jabatan Peguam Negara dan diluluskan Jemaah Menteri pada 26 November 2021. Ia mengandungi 20 fasal.

Fasal-fasal tersebut adalah, fasal 3 meminda seksyen 3, Akta 332 dengan memasukkan tafsiran bagi perkataan, "*entiti yang diberi kuasa*".

Fasal 4 meminda subseksyen 13(2) Akta 332 bagi memberi pengecualian daripada mendapat kebenaran pemunya hak cipta kepada orang yang tidak keupayaan cetakan.

Fasal 5 meminda seksyen 16A mengenai hak kuasa pelaku.

Fasal 8 meminda seksyen 27A Akta 332 bagi menambah baik prosedur permohonan pengisytiharan bagi menjelaskan bahawa hanya syarikat terhad menurut jaminan (b) keperluan mengemukakan dokumen konstituen, (c) meletakkan pengisytiharan sebagai sebuah organisasi pengurusan kolektif adalah sah bagi tempoh dua tahun.

Fasal 10 meminda seksyen 36A Akta 332.

Fasal 11 meminda seksyen 39 Akta 332 bagi memberi kuasa Penolong Pengawal, pegawai polis yang berpangkat tidak rendah daripada Inspektor atau mana-mana pegawai Kastam.

Fasal 12 meminda subseksyen 41(1).

Fasal 13 menggantikan seksyen 41A.

Fasal 15 memperkenalkan Bahagian VIAA baharu yang memperuntukkan tindakan seperti membuat, mengimport, atau menjual suatu teknologi penstriman bagi maksud melakukan pengarah hak cipta sesuatu karya merupakan suatu kesalahan di bawah akta ini.

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid, Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna atas huraian yang telah diberikan tadi. Ada sesiapa yang menyokong?

Menteri Perpaduan Negara [Datuk Halimah binti Mohamed Sadique]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, masalah di hadapan Majlis ialah suatu akta untuk meminda Akta Hak Cipta 1987 dibacakan kali kedua sekarang dan terbuka untuk dibahas.

Saya menjemput Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas untuk berbahas. Dipersilakan.

■1610

4.10 ptg.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: Terima kasih diucapkan kepada Tuan Yang di-Pertua atas peluang yang diberikan kepada saya untuk menyertai perbahasan Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2001.

Tuan Yang di-Pertua, berbicara mengenai hak cipta, teringat saya pada sebuah filem tempatan yang pernah dihasilkan oleh seorang pengarah filem muda beberapa tahun yang lalu. Selepas didedahkan oleh pengguna media sosial hasil daripada penyiasatan internet yang dilakukan terhadap filem-filem lama yang pernah diterbitkan oleh negara-negara luar, filem yang mempunyai dua versi tayangan tersebut mempunyai jalan cerita yang sama dengan sebuah filem Amerika Syarikat yang ditayangkan pada sekitar tahun 1986.

Perbuatan yang saya boleh gelar sebagai menjiplak karya itu merupakan satu bentuk pelanggaran hak cipta yang tidak beretika dan boleh melunturkan kepercayaan rakyat terhadap kredibiliti penghasilan filem tempatan. Adakah ketiadaan tindakan tegas terhadap perbuatan menjiplak oleh pengarah filem itu disebabkan kerana wujud figura yang berpengaruh di sebalik syarikat penerbitan tersebut? Atau pihak penerbit tidak dikenakan tindakan kerana karya asal yang ditiru itu merupakan karya negara luar yang mungkin difikirkan tidak patut dijadikan isu besar yang boleh mencemarkan imej syarikat penerbitan tersebut.

Sebagai penengah filem menerusi pindaan baharu bagi Akta Hak Cipta ini, saya ingin menegaskan bahawa pihak penguatkuasaan kementerian seharusnya lebih responsif terhadap sebarang bentuk aduan atau laporan yang disuarakan oleh pengguna terhadap mana-mana hasil seni yang telah dikenal pasti meniru atau menjiplak karya asal yang pernah disiarkan, tidak kira karya asal itu diterbitkan oleh penerbit tempatan mahupun luar negara. Tidak adil buat penggiat karya yang tidak mempunyai kemasyhuran serta kemampuan kewangan yang inginkan keadilan terhadap pelanggaran hak cipta yang dilakukan oleh mana-mana penerbit atau pengarah filem yang berpengaruh serta mempunyai kemampuan kewangan yang jauh lebih besar.

Cuba kita bayangkan; apakah perasaan kita apabila menonton sebuah drama bersiri terbitan produksi Amerika Syarikat yang ditayangkan di *Netflix* yang mempunyai persamaan 99.99 peratus dengan siri Gerak Khas yang sekian lama menjadi tontonan kegemaran rakyat Malaysia? Apa perasaan kita apabila diberitahu bahawa sebuah filem aksi yang ditayangkan di pawagam Hong Kong mempunyai jalan cerita, watak serta dialog yang disiarkan sama dengan filem *KL Gangster*?

Jika perkara-perkara sebegitu berlaku, apakah reaksi dan tindakan penguat kuasa kementerian yang kononnya peka dan reaktif terhadap mana-mana perbuatan yang melanggar hak cipta karya tempatan? Lapan minit sahajakah?

Tuan Yang di-Pertua: Lapan minit.

Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair: *Okay, short.* Tuan Yang di-Pertua, selain isu penjualan akaun *Netflix* yang digodam secara haram, pihak kementerian juga perlu peka dengan kewujudan laman-laman web yang boleh diakses oleh umum yang menayangkan filem-filem baharu yang belum ditayangkan di pawagam tempatan. Kewujudan laman-laman web tersebut boleh menjejaskan operasi perniagaan pawagam di negara ini yang baharu sahaja bernafas semula selepas PKP.

Mengambil iktibar daripada peristiwa tersebarnya salinan filem *KL Gangster 2* sebelum tayangan rasmi pawagam yang berlaku pada lapan tahun dahulu, saya ingin menggesa pihak KPDNHEP agar dapat bekerjasama dengan SKMM dalam mengenakan tindakan undang-undang yang tegas terhadap operator-operator laman web tersebut. KPDNHEP seharusnya menjadi kubu pertahanan yang mampu melindungi sektor pawagam tanah air yang merupakan nadi kepada pembangunan industri perfileman tempatan yang turut memperoleh hasil pendapatan daripada tayangan filem-filem luar negara.

Secara peribadi, saya menyokong peruntukan seksyen 43A (a) subseksyen 2 yang menyatakan jumlah denda dan tempoh pemenjaraan bagi pesalah yang melakukan kesalahan yang melibatkan teknologi penstriman. Bagi saya, denda minimum sebanyak RM10 ribu yang dikenakan ke atas pesalah amatlah memadai dengan mengambil kira nilai atau kos penghasilan sebenar setiap filem yang ditayangkan secara haram di laman-laman *web* yang dikendalikan oleh pesalah.

Hukuman pemenjaraan maksimum sehingga 20 tahun yang diperuntukkan dalam seksyen tersebut diharapkan dapat dijadikan pengajaran berguna buat individu-individu yang selama ini mengambil keuntungan atas angin secara haram hasil daripada penyiaran filem serta karya-karya seni yang lain tanpa kebenaran pihak penerbit.

Dalam era digitalisasi ini, apa jua dosa yang melibatkan jenayah hak cipta ini tidak seharusnya dikompromikan dan sewajarnya dihukum dengan hukuman yang boleh memberi kesedaran jangka panjang buat para pesalah.

Tuan Yang di-Pertua, sekian sahaja ucapan perbahasan saya bagi Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021. Saya mohon menyokong. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair atas perbahasan tadi.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad. Dipersilakan.

4.16 ptg.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua dan sahabat-sahabat Ahli-ahli Yang Berhormat Senator sekalian. Sekali lagi saya bangun untuk membicarakan satu topik rang undang-undang Akta Hak Cipta 1987 yang saya fikir dekat di hati saya kerana saya fikir ia agak lambat diperkenalkan oleh kerajaan kerana orang lain telah memanfaatkan hasil orang lain, mungkin sudah melebihi ratusan juta.

Jadi, kita nampaknya akhir-akhir ini, dalam sepuluh tahun kebelakangan ini baru kerajaan melihat nilai-nilai *esthetic*, dengan izin, diberikan keutamaan. Memanglah Akta Hak Cipta 1987 ini, ia memenuhi perjanjian perkongsian ekonomi komprehensif serantau *Marrakesh Treaty*, Maghribi yakni untuk memudahkan akses kepada karya yang diterbitkan oleh orang yang buta, kurang penglihatan, ketidakupayaan cetakan. Juga, kerana perjanjian komprehensif dan progresif bagi perkongsian *Trans-Pacific*.

Jadi, sekarang ini kita tengok kisah benar. Seniman Negara Tan Sri P. Ramlee; walaupun filemnya diulang berpuluh-puluh kali, walaupun lagunya dimainkan beratus-ratus kali seperti *Oh Azizah*, *Madu Tiga*- tengoklah beberapa kali pun, memang tidak pernah puas. Akan tetapi, sayang seribu kali sayang keluarga P. Ramlee tidak mendapat manfaat daripada, dengan izin, *talent* atau anugerah Allah SWT kepada P. Ramlee ini. Dia pernah mendapat Pelakon Terbaik Asia. Filem-filemnya macam-macam jenis genre seperti komedi, kepahlawanan seperti *Sarjan Hassan*, cerita klasik masyarakat seperti *Antara Dua Darjat*, dan cerita-cerita sejarah seperti *Hang Tuah*, *Sultan Mahmud Mangkat Dijulang* dan sebagainya.

Jadi, saya fikir kita terlambat fasal kita ini tidak berapa hendak menilai nilai-nilai sepertinya. Umpamanya, kita tengok misal kata penggubah lagu Melayu. Penggubah lagu Melayu yang paling top seperti lagu-lagu dangdut. Iwan, dia menyanyi, dia menggubah. Lagu dia telah dicuri oleh filem *Bollywood* iaitu *Maan*. Filem *Maan*. Filem *Maan* telah curi lagu Iwan. Saya sempat berbincang dengan Iwan, sudah bertahun-tahun di saman pengeluaran filem tersebut.

■1620

Filem tersebut, *Mann* yang dilakonkan oleh Aamir Khan, Manisha Koirala dan Anil Kapoor... [Ketawa] Tuan Yang di-Pertua, pun seronok dengar. Lagu itu nama dia, *Tinak Tin Tana*. Lagu itu sebiji lagu Iwan. Maka Iwan telah saman berpuluh-puluh tahun tidak selesai. Saya hendak menceritakan kehebatan orang-orang Melayu, orang Malaysia. Ada *rap* bangsa India dari Malaysia, orang Kelantan, *rap* dia, didaftar, hak-hak cipta.

Oleh sebab itu kita sekarang ini kerajaan kena tengok. Sekarang ini dengan izinlah, saya tengok banyak pensyarah telah mengambil kesempatan daripada penyelidikan-penyelidik di bawahnya, mengarahkan supaya dibuat penyelidikan-penyelidikan dengan geran yang diberikan oleh kerajaan tetapi bila produk tersebut berjaya, penyelidikan itu berjaya, diplagiat, dan dia gunakan nama dia. Walhal yang menemukan produk tersebut adalah yang sedang dalam proses hendak membuat sarjana di bawah kelolaan ini. Ini banyak berlaku, ini banyak rungutan.

Jadi kerajaan, saya fikir walaupun tesis-tesis sarjana muda, tesis-tesis sarjana, tesis-tesis PhD ini, kerajaan kena daftarkan sebagai hak cipta. Maknanya produk tersebut oleh penulis-penulis dan pengkaji-pengkaji tersebut. Begitu juga dengan novel-novel, kita tidak mahu novel-novel hebat kita, sama ada ia dikarang oleh Usman Awang kah, A. Samad Said kah dan sebagainya, di ciplak oleh mana-mana tempat di dunia kerana dengan alih bahasa kadang-kadang mereka telah menipu dunia kerana mengatakan itu produk mereka. Padahal ia diasalkan dari negara-negara tertentu.

Saya tengok maknanya dari sudut ini, kita Kerajaan Malaysia mungkin sedikit sebanyak boleh belajar dari Korea di mana bila mana *Hollywood* cuba meniru filem-filem tersebut, mereka cepat-cepat daftar dan saman. Jadi kerana keberanian pengeluar-pengeluar filem dari Korea ini menyebabkan *Bollywood*, pengeluar-pengeluar *Hollywood* agak kecut perut. Maknanya tidak berani semudah itu. Akan tetapi maknanya kita mesti memajukan pasal nilai estetika ini, dengan izin, kita Malaysia banyak.

Antara filem-filem kita yang dahulunya sangat- kalau filem Allahyarham P. Ramlee itu memang, seluruh Asia akui kehebatan filem-filem tersebut. Jadi, kita tidak mahu filem-filem ini walaupun diarahkan pada tahun mungkin lewat 50-an, awal 60-an tetapi di ciplak oleh mana-mana pihak di seluruh dunia. Ini kerana ketokohan orang seperti mana P. Ramlee ini memang Tuhan buat dia mungkin 100 tahun seorang sahaja orang macam dia. Dialah pengubah lagu, dialah penyanyi, dialah pembuat filem, dialah pemain muzik dan sebagainya. Ini sulit dan pelbagai jenis muzik dia boleh main, yang alat-alat muzik tersebut telah kita tidak ketemui sekarang ini.

Oleh sebab itu saya tengok antara benda ini macam berbeza sedikit dengan paten tadi. Akan tetapi ia kena cepat-cepat daftar supaya orang tidak memainkan produk-produk dia ini dengan berulang kali, mengambil keuntungan tanpa dia mendapat hasil. Ini kerana ramai mereka ini yang mungkin pada waktu dia buat itu dia tidak berapa peka ataupun kerajaan pun tidak sedar, semua tidak sedar lagi.

Oleh sebab itu sekarang ini, antara misal kata contoh, evolusi cara penyiaran muzik. Umpamanya kalau dahulu kita tengok piring hitam. Mungkin zaman itu zaman piring hitam. Kemudian ditukar kepada kaset, kemudian ditukar kepada cakera padat, kemudian ditukar kepada MP. Sekarang ini sudah main semua dah. Dalam *TikTok* nya, dalam *Google* nya, dalam *YouTube* nya, dalam macam-macam. Sudah dimainkan. Jadi, peralihan medium-medium muzik tersebut, tidak boleh menafikan hak pencipta asal walaupun mungkin pada masa dia itu, hanya piring hitam. Apakah boleh buat? Masa itu piring hitam. Akan tetapi oleh sebab teknologi, orang lain ambil kesempatan.

Jadi sebab itu saya hendak tanya kerajaan, ada sedikit saya sangsi di sini. Adalah sedikit, sedikit sahaja, satu minit atau dua minit, *Allah*. Kalau 10 minit hendak cakap apa saya ini. Tidak reti juga Tuan Yang di-Pertua. Macam mana? Tidak apalah. Sama-sama kita kongsilah, *insya-Allah*.

Okey, dalam sub fasal 8(a) dan 8(j), bertujuan untuk meminda seksyen 27A(i) Akta 332 untuk memperuntukkan bahawa hanya syarikat berhad menurut jaminan boleh memohon untuk diisytiharkan sebagai suatu- organisasi pengurusan kolektif bagi pemunya hak cipta, pencipta atau pelaku.

Apakah keuntungan yang diberi kepada dia ini? Maknanya syarikat. Maknanya, kena orang kaya kah? Kena syarikat-syarikat besar, syarikat berhad yang boleh ambil, ceduk. Mungkin dia ada duit, dia boleh edarlah.

Saya faham tetapi kenapa tidak boleh dibuka seluas-luas lagi kepada syarikat-syarikat lain kerana bukan hanya memperuntukkan bahawa hanya syarikat berhad sahaja menurut jaminan kerana terhad kepada syarikat berhad. Ini sub fasal 8(a) dan (j). Minta penjelasan itu, *insya-Allah*.

Kemudian satu lagi saya kurang bersetuju ini, fasal 13 ini. Bertujuan untuk meminda seksyen 41A [Akta 332] untuk menjelaskan dengan lanjut tatacara bagi pelaksanaan kuasa pengawal, timbalan pengawal atau mana-mana orang yang diberi kuasa secara bertulis oleh pengawal dengan keizinan bertulis pendakwa raya untuk mengkompaun apa-apa kesalahan yang telah ditetapkan sebagai satu kesalahan yang boleh di kompaun, yang dilakukan oleh mana-mana orang di bawah Akta 332. Amaun yang dikompaunkan tidak boleh melebihi 50 peratus daripada amaun denda maksimum bagi kesalahan itu.

Saya fikir, walaupun 50 peratus, dia merupakan perompak produk estetika orang, kena denda lebih lagi supaya benda ini tidak berlaku lagi. Sekian, terima kasih. Saya mohon menyokong. Walaupun agak terlambat akta ini. Sekian. *Wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad atas perbahasan tadi.

Seterusnya, saya menjemput Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff. Dipersilakan.

4.27 ptg.

Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua atas ruang yang diberikan untuk saya membahaskan Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021.

Bismillahi Rahmani Rahim. "Bacalah wahai Muhammad dengan nama Tuhanmu yang menciptakan sekalian makhluk. Dia menciptakan manusia daripada sebuku darah beku. Bacalah dan Tuhanmu yang Maha Pemurah, yang mengajar manusia melalui pena dan tulisan, yang mengajarkan manusia apa yang tidak diketahuinya" [Surah Al-'Alaq: Ayat 1 hingga 5]

Tuan Yang di-Pertua, rang undang-undang ini bertujuan untuk meminda Akta Hak Cipta 1987 [Akta 332] untuk mematuhi standard dan amalan antarabangsa sebagai mana yang dikehendaki oleh Perjanjian Perkongsian Ekonomi Komprehensif Serantau Triti Marrakesh untuk memudahkan akses kepada karya yang telah diterbitkan bagi orang yang buta, kurang penglihatan atau ketidakupayaan cetakan dan perjanjian komprehensif dan progresif bagi Perkongsian Trans-Pasifik.

Pindaan ini bertujuan antara lain untuk mengadakan peruntukan bagi salinan apa-apa karya dalam salinan format boleh akses bagi kegunaan eksklusif orang dengan tidak keupayaan cetakan untuk menambah baik peruntukan berhubung dengan organisasi pengurusan kolektif dan untuk mengukuhkan kuasa penguatkuasaan di bawah Akta 332. Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021 perlu dibuat supaya Perjanjian Marrakesh ataupun Marrakesh Triti dapat ditandatangani bagi memberikan kemudahan akses kepada pelbagai bahan bacaan untuk Orang Kurang Upaya (OKU) penglihatan.

Tuan Yang di-Pertua, negara-negara yang menandatangani Perjanjian Marrakesh akan menikmati keistimewaan akses maklumat bagi karya seperti Braille, audio, cetakan besar dan format digital tanpa sempadan. Ia boleh memberikan peluang kepada OKU untuk mendapatkan akses kepada pendidikan, memperbanyakkan jumlah koleksi buku di dunia bagi kegunaan OKU penglihatan, menerbitkan bahan bacaan boleh akses tanpa melanggar undang-undang hak cipta.

Negara seperti Kemboja, Indonesia, Thailand, Singapura dan 67 buah negara lain sudah lama menjadi ahli dengan menandatangani perjanjian berkenaan.

■1630

Malaysia terlewat berbanding dengan negara-negara lain dalam menandatangani triti ini. Apakah yang menyebabkan negara kita lewat menandatangani perjanjian ini? Tuan Yang di-Pertua, bagaimanakah pula perancangan untuk menyediakan kemudahan-kemudahan bagi OKU mendapatkan akses kepada maklumat-maklumat ini? Adakah kerajaan menyediakan perkhidmatan dalam talian yang mesra pengguna OKU penglihatan dan pendengaran? Seperti permohonan bantuan, kemasukan ke pusat pengajian, transaksi kewangan, segala bentuk permohonan dan semakan atas talian.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin bertanya, bagaimana akta ini boleh menjaga ataupun memberikan perlindungan kepada karya-karya yang dimuat naik ke aplikasi media sosial seperti *Facebook*, *Instagram*, *Twitter*, *YouTube* atau apa-apa media atas talian? Banyak karya atau tulisan-tulisan yang bagus atas talian diambil oleh pihak yang tidak bertanggungjawab tanpa mendapat kebenaran penulis asal atau pengkarya asal dan menggunakan secara bebas untuk kepentingan diri sendiri.

Justeru itu, saya mohon penjelasan, bagaimanakah dan sejauh manakah penguatkuasaan akta ini dijalankan? Kebanyakan rakyat Malaysia masih tidak faham dan masih tidak tahu akan hak-hak mereka. Oleh itu, apakah program-program yang telah dirancang oleh kerajaan untuk memberikan kesedaran kepada rakyat berkenaan isu hak cipta? Bagaimanakah rakyat boleh melindungi harta intelek ciptaan mereka?

Tuan Yang di-Pertua, dengan itu, saya menyokong Rang Undang-undang Hak Cipta (Pindaan) 2021. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff atas perbincangan tadi.

Dijemput Yang Berhormat Timbalan Menteri untuk menjawab.

4.32 ptg.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada tiga orang Ahli Yang Berhormat Senator yang telah mengambil respons untuk berbincang berkaitan dengan Rang Undang-undang Hak Cipta 1987 ini. Pertama, dimulai oleh Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair yang begitu prihatin berkaitan dengan hal-hal hak cipta yang membangkitkan isu filem-filem yang di ciplak.

Kemudian, apakah tindakan yang perlu dibuat? Kemudian, berkaitan dengan beberapa buah filem yang dinyatakan telah pun diciplak seperti *Gerak Khas*, *KL Gangster* dan sebagainya. Kemudian, hal-hal berkaitan dengan penstriman.

Jadi, Tuan Yang di-Pertua, apa yang ingin saya respons di sini bahawa apa yang telah dibangkitkan itu, semuanya ada relevannya. Di mana jika ia jelas mengandungi pelanggaran hak cipta ini, maka ia boleh dibawa ke mahkamah untuk tindakan sivil ataupun dilaporkan kepada KPDNHEP. Mereka yang melakukan itu ialah mereka yang mempunyai hak cipta tersebut kerana itu hak mereka.

Berkaitan dengan penstriman. Ia benda baharu seperti yang dikatakan oleh Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad tadi. Dahulu kita kaset, kemudian piring hitam, kemudian CD dan sekarang ini penstriman dan ia lebih *complicated*.

Jadi, oleh hal demikian, kita memperuntukkan satu peruntukan khusus dalam rang undang-undang ini untuk sealiran dengan apa berlaku dalam masyarakat sekarang. Lantaran itu, kita berharap supaya ia akan sedikit sebanyak dapat membendung proses mencuri hak cipta orang lain. Kita juga mempunyai kerjasama dengan SKMM untuk menurunkan laman-laman web yang dikaitkan dengan hal-hal tersebut.

Kemudian, pindaan ini juga untuk memperkenalkan perenggan kes baharu bahawa menyediakan ataupun berkongsi akses di lokasi dalam talian mana-mana karya atau salinan karya daripada mana-mana orang lain tanpa kebenaran merupakan satu kesalahan. Jadi, ini banyak berlaku. Dahulu kita dengar cerita di berita mengatakan mereka bawa *handycam* untuk merakam filem dalam pawagam. Akan tetapi hari ini, *handycam* sudah tidak berguna. Jadi, menggunakan kemudahan penstriman, ataupun dengan *online* dan sebagainya untuk hendak menyebarkan cetak rompak ini.

Seterusnya, pindaan itu juga adalah untuk mensabitkan kesalahan bagi mana-mana orang yang membuat, mengimport, mengedar dan menawarkan apa-apa teknologi penstriman bagi maksud melakukan atau memudahkan pelanggaran hak cipta. Jika tujuan adalah bukan melanggar, maka ia tidak menjadi suatu kesalahan hak cipta.

Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Senator Dato' Kesavadas A. Achyuthan Nair juga bertanya, apa penguat kuasa lebih responsif tidak kira hasil itu dibuat di dalam negara ataupun di luar negara, ya Dato'. Jadi, di sini hak cipta merupakan hak persendirian, hak milik persendirian yang mana pemunya hak cipta boleh mengambil tindakan terhadap apa yang telah dicipta tersebut. Jadi, ini benda yang perlu diberikan kesedaran kepada masyarakat bahawa ini hak mereka dan senang sebut perlu disubur luaskan terutamanya dalam kalangan pelajar-pelajar.

Kemudian Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad membangkitkan beberapa isu yang berkaitan dengan karya P. Ramlee dan Iwan Dangdut. Kemudian, pensyarah dan penyelidik. Kemudian, kenapa syarikat jaminan berhad sahaja yang dibenarkan. Jadi, saya juga teruja dan juga selalu memikirkan berkaitan dengan P. Ramlee, satu legenda seni yang mungkin sukar hendak dicari ganti.

Ini kerana saya lihat filem-filemnya *still* relevan daripada dahulu sampai sekarang. Kalau kita ingat, datuk kita tengok cerita beliau lucu, pun boleh ketawa. Hari ini, cucu kita tengok pun boleh ketawa lagi. Jadi, begitu relevan dan *evergreen*-nya karya beliau. Jadi, hal yang berkaitan dengan P. Ramlee sebenarnya untuk makluman bahawa beliau-maklumat yang diberikan kepada saya, beliau dibayar oleh Shaw Brothers sebagai pekerja, dan hasil karya atau filem telah dimiliki oleh Shaw Brothers sepenuhnya.

Akan tetapi, keluarga beliau masih mendapat royalti daripada hasil lagu-lagu daripada filem-filem tersebut. Lagu masih boleh tetapi filem-filem milik Shaw Brothers. Ini malang yang nasib P. Ramlee.

Kemudian, berkaitan dengan isu Iwan. Dibangkitkan isu Iwan, saman terhadap komposer lagu filem *Mann*, Sanjeev-Darshan telah dimenangi oleh Iwan. Lagu itu telah di ciplak dan diubah liriknya oleh komposer *Bollywood*. Jadi, ini untuk makluman. Jadi, maknanya walaupun kita masih belum kemas lagi hak cipta ini tetapi tindakan telah diambil.

Saya bersetuju dengan apa yang dikatakan Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad dan juga Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina binti Wan Yusoff mengatakan kita lambat Tuan Yang di-Pertua. Saya mengakui. Akan tetapi kata Orang Putih, *it is better late than never*. Maknanya lebih baik daripada tidak ada langsung.

Datuk Razali bin Idris: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya hendak minta pencerahan sikit daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri?

Timbalan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Rosol bin Wahid: Hal P. Ramlee kah atau hal Iwan? Sila, sila... [*Ketawa*]

Datuk Razali bin Idris: Saya hendak sentuh fasal royalti seperti mana sahabat-sahabat saya tadilah. Royalti kepada penggiat seni. Kita tahu royalti dikutip oleh syarikat yang telah dilesenkan oleh MyIPO. Contoh, satu lagu itu, ia ada royalti untuk penyanyi, pemuzik, penggubah, pencipta dan sebagainya.

Akan tetapi, yang menyebabkan pemain atau penerima royalti ini papa kedana sebenarnya kerana agihan royalti tidak seperti yang dijanjikan. Perkara ini sudah lama, sebab itu saya tidak hendak bahaskan lagi sudah. Cuma, saya hendak minta sikit saja penjelasan daripada Yang Berhormat Timbalan Menteri, apakah pihak kerajaan tidak bersedia untuk mengutip royalti dan mengagihkan sendiri kepada pemain-pemain yang saya sebutkan tadi?

Daripada kita membiarkan perkara ini berlarutan, ada MACP ada PRISM, ada macam-macam. Akan tetapi, mereka ini memang karut dan dalam industri sudah mengatakan bahawasanya mereka ini merupakan perompak hasil kreatif daripada penyanyi ataupun pemuzik. Jadi soalan saya, apa kerajaan tidak bercadang untuk membuat ataupun mengutip sendiri sama ada badan MyIPO kah, mengutip sendiri royalti dan diagihkan seperti mana negara-negara lain?

Negara Indonesia buat, Amerika Syarikat buat dan mereka sudah mati pun anaknya dapat pusaka hasil daripada nyanyian ataupun filem yang diterbitkan oleh bapa mereka. Terima kasih. Itu sahaja dan mohon penjelasan.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih sahabat saya Yang Berhormat Senator Datuk Razali bin Idris. Sebenarnya, sepanjang saya tahulah, kutipan royalti ini tidak pernah dibuat oleh mana-mana kerajaan di negara di dunia ini sama ada di Amerika Syarikat atau Indonesia kah. Sebenarnya benda ini telah kita bincang apabila ada isu berkaitan dengan PRISM, MACP dan PPM tempoh hari.

■1640

Jadi kita hendak supaya kita ambil alih. Jadi, apabila kita ambil alih kita telah di-saya lupa satu buah organisasi di luar negara membangkang dengan mengatakan kita ini tidak demokratik- untuk kerajaan mengambil alih. Jadi, mereka kata hal-hal sebegini serahkan kepada pemain industri.

Jadi, saya rasa apa maklumat yang dapat oleh Yang Berhormat Datuk Razali mengatakan Indonesia ada- jabatan kerajaan yang mengurus mereka itu tidak betul. Oleh sebab ia dikatakan menyalahi hak pencipta lagu ini.

Jika ada masalah berkaitan dengan masalah royalti ini kita sentiasa terbuka untuk menerima aduan dan sebagai untuk kita mengadakan siasatan. Ini kerana ia berada sepenuhnya di bawah *jurisdiction* kementerian kita.

Jadi kita mengalu-alukanlah... [Disampuk]

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Terima kasih, minta sedikit.

Dato' Rosol bin Wahid: Okey, sila.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Setakat ini apakah hasil kisah P. Ramlee kita ini? Sudah ada penyelesaian atau masih tidak ke mana-mana lagi? Fasal kesian juga ini banyak sangat penggunaan hak-hak dia ini?

Dato' Rosol bin Wahid: Tidak apalah saya ulang lagi. Maklumat yang ada pada saya isu P. Ramlee ini, beliau dibayar oleh Shaw Brothers sebagai pekerja sosial. Pekerja dan hasil karya filem mereka telah- maknanya saya difahamkan Shaw Brothers sudah beli sepenuhnya idea itu. Jadi ini benda yang malang bagi seorang yang sentiasa cukup unik dan cukup berharga tetapi itulah yang terbukti. Akan tetapi, keluarganya masih lagi mendapat royalti hasil-hasil lagu daripada filem-filem tersebut.

Itulah sahaja dapat- saya yakin kalau dapat sepenuhnya mungkin keluarga ini sudah jutawan hari ini. Akan tetapi, itulah nasib yang itu.

Kemudian berkaitan dengan Iwan. Yang Berhormat hendak dengar kah Iwan?

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: Dengar sudah.

Dato' Rosol bin Wahid: Dengar sudah? Hendak dengar pula. Iwan, komposer filem 'Mann' telah didakwa. Dalam kes tersebut Iwan telah menang. Maknanya betapa kreatifnya rakyat Malaysia berkaitan isu-isu seni ini dan kita akui.

Oleh sebab itu, kita hendak perkemaskan hak cipta ini untuk memantapkan lagi gerakan ataupun tindakan-tindakan yang mungkin berbangkit pada zaman era teknologi ini yang penstriman ini merupakan satu ancaman yang baharu kepada pencipta atau mereka yang terlibat dengan hak cipta ini.

Kemudian Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina, terima kasih. Beliau mengatakan negara sudah lama menjadi ahli, apa yang menyebabkan negara kita lambat. Kerajaan hendak memastikan hanya pihak-pihak yang benar-benar layak di bawah JKM yang boleh akses kepada karya-karya yang dikatakan tersebut dan terdapat penglibatan beberapa kementerian- kita ada *cross* kementerian berkaitan dengan akta ini untuk memastikan *market strategy* ditadbir dengan baik.

Saya setuju juga apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat Senator Tuan Haji Apandi bahawa kita terlambat tetapi *is better than never*, daripada tidak ada langsung. Saya rasa menjawablah kesemua sekali apa yang telah dibangkitkan.

Kalau ada apa lagi yang media atas talian- Yang Berhormat Senator Dr. Wan Martina pun ada bangkit. Akses kepada karya-karya ini akan disalurkan kepada OKU penglihatan melalui entiti yang diberi kuasa oleh kerajaan yang akan memastikan karya-karya yang tidak menyalahi undang-undang dapat diedarkan kepada pihak OKU penglihatan.

Saya rasa itu sahajalah apa yang ingin saya ulas dan terima kasih kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang cukup prihatin berkaitan dengan RUU ini. Tuan Yang di-Pertua, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih, kepada Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna atas jawapan yang diberikan.

Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah bahawa rang undang-undang ini dibacakan kali yang kedua sekarang.

[Masalah dikemukakan bagi diputuskan; dan disetujui]

[Rang undang-undang dibacakan kali yang kedua dan diserahkan kepada Dewan sebagai Jawatankuasa]

[Majlis bersidang dalam Jawatankuasa]

*[Timbalan Yang di-Pertua **mempengerusikan Jawatankuasa**]*

[Fasal-fasal dikemukakan kepada Jawatankuasa]

*[**Fasal-fasal 1 hingga 20** diperintahkan jadi sebahagian daripada rang undang-undang]*

[Rang undang-undang dimaklumkan kepada Majlis sekarang]

[Majlis Mesyuarat bersidang semula]

[Rang undang-undang dilaporkan dengan tidak ada pindaan; dibacakan kali yang ketiga, disokong oleh Menteri Perpaduan Negara (Datuk Halimah binti Mohamed Sadique) dan diluluskan]

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN DIBEBAHKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT

4.47 ptg.

Menteri Perpaduan Negara [Datuk Halimah binti Mohamed Sadique]: Tuan Yang di-Pertua,

“Mengikut Peraturan Mesyuarat 11(1), saya mohon mencadangkan bahawa Mesyuarat pada hari ini tidak akan ditangguhkan sehingga selesai diputuskan iaitu DR 16/2021 Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021 seperti yang tertera di Nombor 5, dalam *Aturan Urusan Mesyuarat* pada hari ini dan selepas itu Majlis Mesyuarat akan ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, hari Khamis, 23 Disember 2021.”

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih minta sokongan.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato’ Rosol bin Wahid]: Tuan Yang di-Pertua saya menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis untuk diputuskan. Masalahnya ialah usul seperti yang dikemukakan tadi hendaklah disetujui.

[Usul dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

RANG UNDANG-UNDANG

RANG UNDANG-UNDANG PETUNJUK GEOGRAFI 2021

Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga

4.48 ptg.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato’ Rosol bin Wahid]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian. Sebelum saya meneruskan pembentangan izinkan saya memaklumkan kepada Dewan yang mulia ini bahawa rang undang-undang ini telah dikemukakan dan diluluskan tanpa pindaan di Dewan Rakyat pada 15 Disember 2021.

Petunjuk geografi suatu petunjuk yang mengenal pasti apa-apa barang sebagai berasal dari sebuah negara atau wilayah atau rantau atau lokaliti dalam negara atau wilayah itu. Suatu kualiti reputasi atau ciri-ciri barang itu adalah pada dasarnya boleh dikaitkan dengan tempat asal geografinya dan ditadbir di bawah Akta Petunjuk Geografi 2000 [Akta 602] yang telah dikuatkuasakan pada 15 Ogos 2001. Ia dipinda kali terakhir pada 2002 dan berkuat kuasa pada 2003.

Akta 602 digubal oleh Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna selaras dengan keperluan melindungi petunjuk geografi yang berdaftar dan tidak berdaftar di Malaysia. Sekiranya didaftar tempoh suatu pendaftaran ialah selama 10 tahun dan boleh diperbaharui setiap 10 tahun selaras dengan kehendak perjanjian *Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* (TRIPS) yang telah ditandatangani oleh Malaysia berkuat kuasa 1 Januari 1995.

■1650

Akta 602 memperuntukkan antara lain membenarkan orang-orang berkepentingan mendapatkan induksi atau ganti rugi berikutan pelanggaran haknya di bawah Akta 602. Memperuntukkan berkenaan dengan pendaftaran petunjuk geografi dan perkara lain yang berkaitan dengannya. Akta 602 ini dipinda supaya perundangan petunjuk geografi diselaraskan dengan keperluan semasa, memenuhi kehendak komuniti perniagaan, menyokong perdagangan, pelaburan dan pertumbuhan ekonomi negara selain penyertaan Malaysia dalam perjanjian *Regional Comprehensive Economic Partnership* (RCEP) dan perjanjian komprehensif *Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership* (CPTPP).

Mesyuarat Jemaah Menteri pada 26 November 2021 telah bersetuju dengan pemansuhan Akta 602 dan supaya Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021 dibentangkan dalam Parlimen. Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian, Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021 mengandungi 15 bahagian yang mengandungi 101 fasal dan satu jadual adalah seperti berikut:

- (i) Bahagian 1, fasal 1 hingga 2, "Permulaan";
- (ii) Bahagian IV, pendaftaran petunjuk geografi;
- (iii) Fasal 18 dan 19, petunjuk pendaftaran dan pembaharuan pendaftaran;
- (iv) Fasa 24; pembetulan dan pembatalan;
- (v) Fasal 25 hingga 28, kesan petunjuk geografi berdaftar;
- (vi) Fasal 29 hingga 33, ejen petunjuk geografi;
- (vii) Fasal 34 hingga 38, kesalahan;
- (viii) Fasal 39 hingga 68, penyiasatan dan penguatkuasaan;
- (ix) Fasal 69 hingga 76, prosiding undang-undang di mahkamah, kos dan keterangan;
- (x) Fasal 77 hingga 78, perlindungan bagi petunjuk geografi;
- (xi) Fasal 79 hingga 85, kecualian;
- (xii) Fasal 85 hingga 99, pelbagai dan am;
- (xiii) Fasal 86 dan 87, pemfailan elektronik;
- (xiv) Fasal 88, alamat penyampaian;
- (xv) Fasal 89 dan 90, kuasa pendaftar untuk membenarkan pindaan dokumen dan membenarkan perlanjutan masa;
- (xvi) Fasal 91, penghidupan semula *reinstatement* permohonan atau hak atau benda;
- (xvii) Fasal 92 hingga 94, cara memberi keterangan, kuasa budi bicara pendaftar serta kos yang di *award* kepada atau oleh pendaftar;
- (xviii) Fasal 95, garis panduan dan arahan amalan oleh pendaftar;
- (xix) Fasal 96, rayuan terhadap keputusan pendaftar;
- (xx) Fasal 97, hak di bawah undang-undang lain tidak terjejas;
- (xxi) Fasal 98 dan 99, kuasa Menteri untuk membuat peraturan-peraturan dan meminda jadual; dan
- (xxii) Fasal 100 dan 101, pemansuhan, kecualian dan peralihan.

Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna mohon supaya naskhah sahik Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021 adalah dalam Bahasa Kebangsaan. Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid di atas huraian berkaitan rang undang-undang Bacaan Kali Kedua tadi. Seterusnya, saya minta untuk menyokong.

Menteri Perpaduan Negara [Datuk Halimah binti Mohamed Sadique]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Ahli-ahli Yang Berhormat, masalah di hadapan Majlis ialah suatu akta untuk mengadakan peruntukan bagi perlindungan dan pendaftaran petunjuk geografi berhubung dengan barang dan untuk melaksanakan triti yang berkaitan bagi perkara yang berhubungan dengannya dibacakan kali kedua sekarang, dan terbuka untuk di bahas.

Dijemput Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad. Selepas itu, Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek.

Ketiga, Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook.

Keempat, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai. Diingatkan bahawa kesemua pembahas diberi masa lapan minit sahaja. Sekian, dipersilakan Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad. Dipersilakan.

4.55 ptg.

Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Tuan Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Senator sekalian. Bagi saya terlibat dalam perbahasan Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021 lebih fokus kepada daftar petunjuk geografi dan rekod pendaftaranlah.

Kalau kita lihat antara perkara yang menarik perhatian saya ialah fasal 14 itu yakni mengadakan peruntukan bagi penyiaran, persetujuan terimaan, permohonan bagi pendaftar sesuatu petunjuk geografi dalam Jurnal Rasmi Harta Intelek.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, "geo" ini makna bumi, "grafi" ini makna grafiklah, dalam bentuk simbol. Jadi, maknanya kita sekarang ini lebih fokus menterjemahkan semua benda di atas muka bumi ini supaya boleh di refleksi dalam satu pelan ataupun dalam mana-mana bentuk makalah.

Jadi, kita minta kalau boleh pihak kerajaan, sebenarnya dominan bidang pemetaan peta ini Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia (JUPEM). Kami juruukur mesti belajar dua tahun subjek ini. Kalau dulu, ia menggunakan kartografi. Dalam subjek kartografi ini kartografi inilah yang menyediakan peta-peta Malaysia ini dan ada sebuah jabatan khusus di JUPEM itu. Jadi, seluruh peta Malaysia ini berdasarkan kepada yang dibuat oleh JUPEM, khususnya dikendalikan oleh Jabatan Kartografi itu sendiri.

Cuma, oleh sebab peredaran masa dahulu mungkin peta-peta Malaysia ini, peta-peta yang ada, petunjuk-petunjuk geografi ini hanya kepada peta-peta yang digunakan pada ketika itu. Kemudian, oleh sebab berlakunya peredaran teknologi maka banyak peta baharu dengan memasukkan item-item baharu dalam peta itu.

Maka, sudah barang tentu banyak penamaan, pengenalan, pendaftaran dan data-data geografi perlu di kemukakan. Oleh sebab itu, sekarang ini bila teknologi berkembang, dahulu kita buat secara manual kebanyakan peta-peta, sebelum penggunaan komputer. Komputer meluas sedikit dalam Malaysia ini pun- Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia ini jabatan yang pertama yang menggunakan komputer secara meluas, jabatan pertama. Ini mendapat pengiktirafan daripada MAMPU itu sendiri.

Jadi, kalau dahulu semua menggunakan seni sebab itu kalau kita tengok dulu memang *alhamdulillah* cantik-cantik peta-peta dulu sebab setelah dicetak, dia cantik sebab ia menggunakan seni, adunan, warna, banyak peratus penggunaan warna, memang bukan mudah kartografi dulu. Akan tetapi sekarang *alhamdulillah*, bila mana penggunaan komputer secara meluas dengan *gb- gigabyte* yang bertambah besar maka produksi peta menjadi bertambah mudah kecuali kita selaraskan, kita seragamkan jenis-jenis petunjuk geografi tersebut.

Ini kerana kita bimbang, kerana kita ini Malaysia selalu terpengaruh dengan *England*, dengan izin, *Great Britain*. Oleh sebab ramai pembesar negara ini, orang-orang hebat negara kita ini keluaran produk *Great Britain* sama ada undang-undangnya, juruternya, arkiteknya, lebih berfokus negara-negara Komanwel. Akan tetapi, hakikatnya negara-negara maju bukan lagi negara-negara Komanwel sudah. Amerika Syarikat lebih maju, Jepun lebih maju, China lebih maju, bahkan kuasa ekonomi terbesar daripada negara-negara Komanwel pun *Great Britain* duduk nombor lapan daripada segi *ranking* dalam dunia ini. Oleh sebab itu, kita banyak terpengaruh.

Kalau kita ingat dulu-dulu, misal kata kalau mana-mana orang cerdik pandai kita yang keluar, graduan daripada Amerika Syarikat, kalau dia keluar sarjana muda, kerajaan Malaysia bayar dia diploma sahaja. Kalau dia keluar sarjana baru dibayarkan ijazah, dulu! Kemudian, mana-mana jurutera, arkitek, doktor yang keluar daripada Amerika Syarikat tidak dapat hendak jadi ahli untuk diiktiraf sebagai jurutera profesional, ukur bahan seperti Datuk punya itu... [*Suara kurang jelas*] Profesional sebab semua masa itu pertubuhan-pertubuhan ini dikawal oleh mereka dari lulusan *Great Britain* atau negara-negara Komanwel seperti Australia, New Zealand dan sebagainya.

■1700

Akan tetapi hakikatnya, dari sudut teknologi, memang Amerika Syarikat lebih maju daripada negara-negara tersebut. Oleh sebab itu kita tengok umpamanya daripada ejaan, berbeza ejaan bahasa Inggeris antara *Great Britain* dengan Amerika Syarikat umpamanya "*colour*". *Colour* kalau kita eja "*colour*" dari *Great Britain- C.O.L.O.U.R*. Akan tetapi kalau di Amerika Syarikat, ia akan eja *C.O.L.O.R*. Masa itu tidak *pass* kita periksa zaman dahulu. Kalau *you* eja *color - C.O.L.O.U.R*, *you* tidak *pass* masa itu pengajian bahasa Inggeris di sekolah-sekolah Maktab Rendah Sains MARA, macam tempat saya dan sebagainya. Mesti eja ikut *Great Britain*. Akan tetapi hakikatnya sekarang, Amerika Syarikat sudah mendahului sebagainya.

Begitu juga simbol-simbol peta geografi. Jadi simbol-simbol peta geografi ini kita minta supaya jangan banyak kali bertukar. Jangan, dengan izin, *confuse*-kan publik. Ini fasal peta sekarang ini orang hendak tengok satu- peta boleh ada semua.

Umpamanya sekarang, peta utiliti bawah tanah. Dahulu mana Malaysia kisah peta utiliti itu. Kontraktor datang hentam sahaja, terbakar, pecah. Akan tetapi saya orang pertama dalam Malaysia yang mencadangkan, dan buat kerja ukur utiliti bawah tanah, benda-benda bawah tanah. Kabel elektrik, kabel Telekom, saluran air. Jadi mana-mana jenis besi-besi dan benda yang boleh di-*detect* oleh alat-alat GPR, maka kita akan buat. Jadi sekarang ini, benda itu benda baharu umpamanya. Jadi, kabel elektrik macam mana simbolnya, kabel Telekom macam mana simbolnya.

Oleh sebab itu saya sekarang kalau boleh, negara kita jangan terlalu fokus kepada minta maaf, *Great Britain*. Ini fasal negara itu dari sudut ekonomi, dari sudut sains, teknologi, ia bukan negara rujukan sudah. Bukan sudah. Negara rujukan merupakan negara-negara lain. Jadi, kita kena pakai fasal akhir sekali, negara yang maju, yang paling maju itulah yang akan jadi tempat rujukan bagi simbol-simbol geografi ini.

Oleh sebab itu saya mintak kerajaan, walaupun duduk di bawah Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, saya pun tidak faham- saya pun tidak nampak relevansinya antara produk-produk geografi dengan Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna. Saya tidak berapa nampak sebenarnya.

Kalau duduk di bawah MOSTI itu, nampak sedikit. Bawah SIRIMkah. Akan tetapi mungkin ada hujah-hujah yang kerajaan jelaskanlah selepas ini kepada kita. Cuma itulah, saya fikir kalau boleh kerajaan timbang fasal tempat pusat pembuat peta mesti Jabatan Ukur dan Pemetaan. Itu semua. Simbol-simbol itu biar simbol yang kita buat boleh tahan sampai 50 tahun, jangan sekejap dan kita boleh sedia terima.

Macam di Amerika Syarikat, mungkin ada produk-produk tertentu yang tidak ada di sini. Produk yang Amerika Syarikat tidak ada, kita ada di sini. Mungkin di Amerika Syarikat, di England, ia tidak boleh hendak mengeluarkan produk-produk itu. Macam pucuk paku- macam-macam bendalah. Jadi, kita mungkin kena perkenalkan produk itu sebagai *trademark* kita. Kita perkenalkan dan orang kena ikut simbol itu. Simbol yang kita perkenalkan, jangan terpengaruh simbol-simbol kepada mereka.

Saya rasa *insya-Allah*- saya mintak kerajaan memberi pertimbangan seperti mana yang saya cakapkan tadi, supaya kita tidak *confuse* anak-anak sekolah, pelajar-pelajar dan juga pensyarah-pensyarah supaya masing-masing jangan bertengking, jangan bertengkar benda, "*Aku hendak pakai simbol macam ini*", jangan. Kita selaraskan simbol tersebut. Kita *adopt* yang macam itu, biar orang satu kata, seia sekata dengan simbol-simbol geografi. Saya tidak mahu macam-macam bentuk. Kita hendak cerita benda ini, simbol macam ini, simbol- itu tidak boleh kerana ia akan *confuse public*, dan boleh *confuse* akademik dunia.

Oleh sebab itu saya mohon kerajaan supaya perhatikan. Beri peluang ini pada Jabatan Ukur dan Pemetaan untuk meneliti. *Insya-Allah* dengan bekerjasama JUPEM dengan kementerian, *insya-Allah confusion* ini *insya-Allah* tidak berlaku. Itulah hasrat saya supaya jangan nanti orang awam duduk mengata ikut belakang. Saya tidak suka. Saya hendak Malaysia kita ini buat sekali, betul, boleh pakai 50 tahun. Selepas ini, kita kira kemudian. *Wallahualam*. Saya menyokong akta ini walaupun 10 minit itu tidak cukup bagi saya fasal ini bidang saya, *insya-Allah*. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Sr. Haji Mohd Apani bin Mohamad atas perbahasan tadi.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek.

5.04 ptg.

Puan Fadhlina binti Dato' Sidek: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih Yang Berhormat Timbalan Yang di-Pertua memberikan ruang kepada saya untuk membahaskan satu rang undang-undang yang sangat penting dan sangat relevan ketika ini iaitu Rang Undang-undang Petunjuk Geografi.

Tuan Yang di-Pertua, Rang Undang-undang Petunjuk Geografi definisi yang cukup kuat dan telah pun diperundangan di bawah rang undang-undang ini bagi merujuk kepada ciri-ciri tertentu pada dasarnya boleh dikaitkan dengan tempat asal geografi. Malah rang undang-undang ini menjadi instrumen perlindungan terpenting bagi komuniti-komuniti yang terlibat dalam petunjuk geografi ini. Ia adalah juga sebahagian daripada cabang harta intelek dan petunjuk geografi adalah juga merujuk kepada indikasi di mana produk tersebut dihasilkan dan ciri-ciri yang terkait rapat dengan tempat pengeluarannya.

Tuan Yang di-Pertua, petunjuk geografi ini sebenarnya mewakili sifat, lokaliti, keaslian, ketulenan, ataupun *authenticity*, dengan izin, dan representasi keluaran produk ataupun komuniti pengeluar. Dalam dunia perniagaan, pengeluar akan berganding bahu dalam menghasilkan produk petunjuk geografi yang bermutu.

Ini yang kita harapkan daripada rang undang-undang ini kerana petunjuk geografi yang berkualiti merupakan medium strategi pemasaran yang ulung menyokong ekonomi rakyat lokal dan juga merupakan sokongan tempatan kerana kawalan kualiti dan mutu yang dijamin dan menjaga reputasi produk.

Soalan saya kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, bagaimana kerajaan mahu memastikan rang undang-undang ini dapat memberikan manfaat kepada ranah, usahawan lokal, ekonomi tempatan dan mutu petunjuk geografi bagi pengeluaran sesuatu produk.

Tuan Yang di-Pertua, berdasarkan petunjuk geografi juga, soalan saya seterusnya, adakah kerajaan bercadang untuk menjadikan beberapa buah produk lokal tempatan seperti beg tangan yang dihasilkan oleh wanita Penan ataupun mutiara Sabah, daging salai Kuala Pilah ataupun botok-botok Johor yang Datuk Halimah Mohamed Sadique belanja kita tengah hari tadi... *[Tepuk]* Yang Berhormat Timbalan Menteri, ini bukan soal *better late than never*. Ini soal *now or never*, dengan izin Tuan Yang di-Pertua. Apa komitmen kerajaan dalam memastikan petunjuk geografi ini menuju ke arah memastikan perlindungan dan juga memberikan pengiktirafan kepada produk-produk lokal berdasarkan *locality*, dengan izin, dan juga kemapanan produk-produk tersebut di tempat-tempat tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, soalan saya seterusnya kepada Yang Berhormat Timbalan Menteri, apa juga kerajaan akan membantu untuk mendaftarkan dan juga meningkatkan literasi petunjuk geografi ini bagi membantu dan melindungi produk-produk ini yang lahir daripada keunikan geografi dan juga lokaliti tempatan. Ini penting kerana bagi saya dalam satu lagi komuniti yang cukup penting merupakan komuniti guaman ataupun *legal fraternity* ini yang juga bertanggungjawab dalam soal memberikan pendidikan dan juga *safeguarding* ataupun dengan izin, memastikan perlindungan hak-hak komuniti rentan khususnya hak-hak komuniti yang dilantik ataupun dari tempat asal geografi.

Soalan saya, apa setakat ini dalam konteks perundangan, sudah ada berapakah kes yang direkodkan di mahkamah yang melibatkan kes-kes konflik petunjuk geografi dibawa dan diputuskan di mahkamah di Malaysia?

Tuan Yang di-Pertua, barangkali juga memandangkan Rang Undang-undang Petunjuk Geografi ini merupakan cabang harta intelektual selain daripada perjanjian TRIPS dan juga Konvensyen Paris, adakah Malaysia juga terikat dengan mana-mana perjanjian antarabangsa ataupun triti yang mengikat Malaysia dalam konteks melindungi petunjuk geografi khususnya dalam industri yang kompetitif? Ini bagi saya cukup penting kerana kebanyakan negara sudah pun menunjukkan kemajuan dalam konteks petunjuk geografi bagi melindungi cabang-cabang harta intelektual negara mereka.

Tuan Yang di-Pertua, Rang Undang-undang Petunjuk Geografi ini sangat signifikan kerana ia membawa semangat lokal ataupun semangat tempatan yang saya kira bertepatan dengan kementerian yang membawa rang undang-undang ini pada hari ini. Apa yang paling utama adalah pemberdayaan komuniti tempatan khususnya merujuk kepada produk, lokaliti, dan juga keusahawanan yang mesti diberikan sokongan dalam konteks mempertahankan budaya dan tradisi serta potensi ekonomi yang dinamik.

Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Yang Berhormat Timbalan Menteri, *it's now or never*, dengan izin. Terima kasih.

■1710

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek atas perbahasan tadi.

Seterusnya saya mempersilakan Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook.

5.10 ptg.

Tuan Aknan a/l Ehtook: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Saya tidak ingin mengulangi perkara-perkara akademik yang telah jelas di sini tentang definisi dan sebagainya. Saya beranggapan bahawa kita telah sedikit ada cukup pengetahuan tentang perkara ini. Cuma saya hendak pergi terus kepada isu ini ialah kerana petunjuk geografi ini merujuk kepada lokaliti tertentu ataupun wilayah tertentu.

Jadi berkaitan dengan itu kita ada pelbagai produk tempatan kita yang ada rujukan geografi, contohnya macam kita ada Sate Kajang, kita ada keropok losong di Terengganu. Ada sate baung di Kelantan, kita ada lada Sarawak ataupun dipanggil *Sarawak Pepper* ataupun yang paling mudah ialah nasi air dingin. Nasi Air Dingin ini tempatnya di dekat dengan kampung saya tetapi nama Nasi Air Dingin itu tidak dimiliki oleh sesiapa. Jadi saya dapati ada banyak pihak yang telah menggunakan nama tersebut dan menjual produk Nasi Air Dingin ini di merata tempat.

Jadi saya ingin tanya adakah akta ini ataupun kementerian mengambil tindakan tertentu untuk memastikan bahawa mereka ini, mungkin mereka tidak arif tentang hak mereka. Mungkin nama itu ciptaan mereka tetapi mereka tidak tahu hak. Adakah kementerian berhasrat untuk mendidik ataupun memberi tunjuk ajar kepada mereka agar hak-hak mereka ini dapat dilindungi, jika tidak mereka akan kehilangan hak mereka tersebut.

Contoh satu lagi ialah kita dapati bahawa Nasi Kak Wok digunakan tetapi sekarang ini ada oleh sebab ada tuntutan daripada empunya nama tersebut masing-masing telah menggunakan nama yang berlainan, ejaan yang berlainan tetapi sebutannya sama. Ada yang eja W.O.Q, ada yang eja V.O.K, jadi bunyinya sama tetapi mereka terlepas daripada hak cipta sekiranya ada hak cipta terhadap nama tersebut. Jadi adakah kementerian boleh membantu memberi nasihat kepada empunya ini macam mana untuk melindungi hak mereka.

Satu lagi ialah kita dapati bahawa produk-produk ini oleh sebab ia belum ada hak milik yang mutlak kepada satu-satu pihak, ada sekumpulan orang yang akan menghasilkan produk tersebut. Contoh tadi macam Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina sebut tadi tentang daging salai di Kuala Pilah. Sepanjang jalan di Kuala Pilah itu semua orang jual daging salai ataupun itik salai. Adakah kementerian berhasrat untuk membantu mereka, cari jalan macam mana untuk memastikan mereka ini masih lagi boleh menghasilkan itik salai itu secara bersama bukan milik eksklusif kepada mana-mana satu orang.

Oleh sebab sekiranya ada seorang dua yang lebih ke depan mungkin pergi daftarkan nama itu jadi hak dia dan itik salai itu milik Encik Mamat, katakan. Jadi orang lain tidak boleh gunakan nama itik salai Kuala Pilah tanpa kebenaran ataupun bayaran royalti kepada beliau. Ini tidak dan kalau daripada segi perniagaannya memanglah orang kata itu sepatutnya berlaku sebab hak masing-masing tetapi kita tengok daripada segi keadilan kepada orang lain juga kita perlukan kementerian untuk memberikan sedikit khidmat nasihat dan peranan untuk membantu mereka.

Satu lagi untuk kementerian memikirkan macam mana kita hendak pastikan orang lain tidak merosakkan nama baik produk tersebut ataupun produk daripada lokaliti tersebut. Contoh kita dapati bahawa saya dimaklumkan tentang *Sarawak Pepper*, dengan izin, telah disalahgunakan oleh sesetengah pihak dengan namanya *Sarawak Pepper* dengan harapan bahawa, dengan ingatan bahawa tujuan untuk mengelirukan orang ramai mengatakan bahawa ini produk bahan dari Sarawak tetapi walhal mereka mengimport lada hitam itu daripada negara luar dan menjenamakan sebagai *Sarawak Pepper*.

Ini yang menjadi satu kekeliruan dan kerugian kepada empunya hak di Sarawak ataupun penduduk Sarawak yang menanam lada di Sarawak, produk mereka telah disalah guna nama tersebut dan dijual lebih murah. Jadi mereka sudah hilang daya saing mereka untuk menjualkan lada hitam dengan harga yang berpatutan.

Satu lagi ialah tentang lokaliti penghasilan tersebut. Contohnya produk kembali kepada lokaliti tadi itik salai di Kuala Pilah. Apabila dijenamakan ataupun didapatkan paten berdasarkan petunjuk geografi adakah orang lain ataupun sebelum mendapatkannya orang lain contohnya di negeri Johor katakanlah, mempatenkan itik salai Kuala Pilah tersebut boleh memfailkan paten tersebut untuk menjadi hak milik jenama berdasarkan lokaliti.

Akan tetapi secara logiknya tidak boleh kerana nama tempat tetapi sekiranya kalau di Johor itu ada nama tempat Kuala Pilah juga itu menjadi suatu kekeliruan nanti. Saya harap kementerian dapat meneliti perkara ini kerana tujuan kita membuat undang-undang ini adalah untuk melindungi dan menyelaraskan perniagaan yang ada.

Akan tetapi sekiranya undang-undang ini menyukarkan ataupun tidak memihak kepada orang ramai saya rasa elok Kementerian meneliti semula. Mana-mana pindaan yang perlu dibuat, buatlah sebaik mungkin supaya hasrat untuk mengadakan undang-undang atau peraturan ini dapat dimanfaatkan oleh orang ramai. Saya rasa itu sahaja yang ingin saya sebutkan, dengan ini saya menyokong rang undang-undang ini agar dapat diluluskan pada hari ini. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Tuan Aklan a/l Ehtook atas perbahasan tadi.

Seterusnya dijemput pembahas yang terakhir, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai. Dipersilakan.

5.17 ptg.

Datuk Paul Igai: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua kerana memberi kebenaran kepada saya untuk menyertai dalam perbahasan Rang Undang-undang Petunjuk Geografi 2021. Besar harapan kita pada rang undang-undang ini akan memberi manfaat dalam perlindungan dan bantuan khususnya kepada golongan peniaga tempatan yang sedang dan akan menceburi dalam pelbagai bidang perniagaan secara komersial di pasaran tempatan dan khususnya dalam pasaran antarabangsa. Pentingnya untuk mengelakkan penipuan dan peniruan produk-produk yang dihasilkan daripada tempatan.

Tuan Yang di-Pertua, akta ini merupakan akta yang mempunyai pandangan yang sangat jauh ke hadapan dalam cara perdagangan global terkini. Tuan Yang di-Pertua, saya mohon Yang Berhormat Timbalan Menteri jelaskan sekali lagi kenapa sangat pentingnya pendaftaran dalam akta ini? Kemungkinan ada ramai pengusaha tempatan belum faham tentang perihal ini dan apakah cabaran dihadapi dalam pendaftaran di bawah akta ini. Siapakah boleh mohon mendaftar? Mengikut Perkara 8(5)(a) iaitu yang boleh mendaftar adalah sesiapa yang ada menjalankan aktiviti dalam kawasan geografi dan (b) pihak berkuasa yang berwibawa. Soalannya, siapakah dalam kategori 8(5)(b) ini?

Tuan Yang di-Pertua, sekiranya ramai pengusaha padi umpamanya di Bario akan mendaftar diri dalam akta ini daripada:

- (i) persendirian yang berusaha pengusaha kecil; dan
- (ii) syarikat antarabangsa yang berpengalaman dalam teknikal canggih dan ada wakilnya di kawasan masing-masing.

Dalam keadaan berikut, siapakah akan diberi pertimbangan sewajarnya? Ertinya apa kata kita harus berikan hak permohonan untuk mendaftar kepada pihak berkuasa tempatan sahaja atau Kementerian atau agensi kerajaan berkenaan.

Akhir sekali, berapakah produk yang sudah didaftar mengikut nama pendaftar dan kawasan? Di mana, dan adakah saya bertanya kepada Yang Berhormat Menteri, adakah Dabai Kapit sudah didaftar? Kemungkinan jawapan saya ini akan panjang. Saya minta diberi secara bertulis. Sekian, terima kasih saya menyokong.

■1720

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai atas perbahasaan yang diberikan.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid untuk menjawab.

5.20 ptg.

Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna [Dato' Rosol bin Wahid]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih kepada sahabat-sahabat yang begitu aktif dan hari ini saya kena buat *hat-trick*, tiga RUU sekali gus dibawa. Terima kasihlah peluang yang diberi, kepercayaan yang diberi, keyakinan yang diberi.

Terima kasih kepada sahabat saya Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad yang bercerita panjang lebar berkaitan dengan kajian ukur dan sebagainya.

Untuk makluman Dewan yang mulia, GI ataupun petunjuk geografi ini merupakan perlindungan harta intelek yang berkait dengan hak cipta dan paten tadi yang sama lebih kurang kepada produk petunjuk geografi yang merujuk kepada reputasi dan kualiti ataupun muka bumi sesuatu kawasan dari mana produk tersebut dikeluarkan ataupun dilahirkan. Contohnya diberi di sini sebagai *Sabah Tea*, lada hitam Sarawak, keropok losong banyak lagi produk-produk.

Cuma untuk makluman Dewan yang mulia ini, setakat ini hanya 91 produk sahaja daripada lokal yang telah didaftarkan di bawah GI ini dan sebanyak 13 dari luar negara. Untuk makluman juga, 13 jenis produk luar negara ini semuanya adalah *wine* ataupun arak yang didaftarkan dengan GI ini.

Dengan adanya GI ini, maka tuan punya produk tersebut boleh mendakwa ataupun boleh membawa tuntutan ke mahkamah untuk mendapat hak mereka. Ertinya kalau keropok losong telah didaftarkan sebagai GI di Losong, tiba-tiba terjumpa keropok losong di Kuala Kedah. Jadi kita kena *check*, betul tidak apa yang dibuat itu Losong itu sama di Kuala Kedah. Kalau salah, maka boleh diambil tindakan. Akan tetapi sebelumnya perlu membuat aduan kepada kita.

Dato' Wira Othman bin Aziz: Tuan Yang di-Pertua, mohon pencerahan.

Dato' Rosol bin Wahid: Sila, sila. Sudah pasti, sila.

Dato' Wira Othman bin Aziz: Yang Berhormat Timbalan Menteri, apabila kita menyebut GI pendaftaran lokaliti pengeluaran hasil produk ini, saya terkejut ya. Oleh sebab ada beberapa buah syarikat yang daftar sebab contoh macam paling mudah di Malaysia ini penghasilan air mineral. Dia orang ini sepatutnya perlu digalakkan untuk mendaftarkan lokaliti mereka itu contoh macam *Spritzer* di Air Kuning, Taiping dan memang kalau didaftar orang hendak tiru dia punya *trademark* atau paten tidak boleh. Kemudian adakah mereka ini perlu membayar berapa dia punya fi yang mungkin kerana itu juga dia orang tidak berani hendak daftar, mohon pencerahan.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih sahabat saya, terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Sebenarnya kalau air mineral itu dia kena pastikan Air Mineral Air Kuning itu apa *special*-nya. Kalau *special*-nya dia rasa minum itu kelat-kelat sedikit, air mineral itu tidak berlaku di tempat lain, ia boleh paten. Kalau minum sama sahaja dengan air *Spritzer* atau air minuman lain, maka ia susah. Jadi, ia kena ada sesuatu yang istimewa, ciri-ciri istimewa untuk makluman. Bagi mendaftar, dia cuma bayar semurah RM700 sahaja.

Jadi ini kadang-kadang kita orang bangsa kita ini dia *take for granted*, dia memandang mudah, sedangkan benda itu mempunyai nilai komersial yang cukup tinggi dalam masyarakat bila didaftarkan, bila dipatenkan, bila dia daftar hak cipta, dia ada hak. Akan tetapi orang kita ini, hendak buat macam mana dia hendak ambil terpujanglah. Jadi kita kalau boleh keupayaan reda meredai lebih. Dia kata kita dapat balasan di akhirat. Itu, apa yang saya fahamlah Tuan Yang di-Pertua, apa yang berlaku dalam masyarakat kita.

Tuan Yang di-Pertua, selain daripada itu, berkaitan dengan *relevancy* di bawah kementerian kita Yang Berhormat Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad bertanya kenapa benda ini berada di bawah kita, tidak berada di bawah JUPEM dan sebagainya. Sebenarnya ia berkait dengan hak cipta. Oleh sebab benda ini walaupun namanya petunjuk geografi, *is not geography per se*.

Bukan belajar ilmu alam, ini ilmu produk. Ertinya produk tersebut kalau dibuat di Tanah Merah dan benda itu sahaja ada di situ, maka ia boleh didaftarkan dan kalau orang guna didaftar daripada kita, kalau orang lain *claim* benda itu Tanah Merah juga, salah. Itu sebenarnya hendak menjaga hak-hak, kita ini menjaga hak yang sepatutnya.

Kemudian terima kasih kepada Yang Berhormat Puan Fadhlina binti Dato' Sidek yang bertanyakan berkaitan dengan peranan, dia kata *now or never. Now, which is now, now*. Makna kita sudah melaksanakan sekarang dan *insya-Allah* akan diluluskan, ertinya ia akan menjadi suatu cara untuk kerajaan untuk melindungi dan juga menjaga hak-hak yang kita punyai. Kemudian berkenaan dengan literasi, saya bersetuju dengan cadangan supaya kita kena melibatkan semua pihak. Saya nampak pendidikan, penerangan dan sebagainya seperti yang dicadangkan oleh Yang Berhormat Sr. Haji Mohamad Apandi bin Mohamad supaya iklan, perlu diperbanyakkan sama ada dari tadi GI kah ataupun paten kah ataupun hak cipta kah perlu iklankan.

Insya-Allah dengan peruntukan yang diberikan oleh kerajaan pada tahun hadapan, kita akan perbanyakkan iklan supaya memberi kesedaran yang lebih bahawa ini hak kita, kita perlu pertahankan untuk kesinambungan dan juga bukan sahaja keuntungan, tetapi ini merupakan maruah kita, ini maruah kita. Kita bimbang kalau guna jenama kita, tiba-tiba ditiru ataupun mendapat suatu musibah, maka kita dipersalahkan iaitu perlindungan-perindungan yang mampu.

Kemudian Yang Berhormat Puan Fadhlina binti Dato' Sidek juga ada bertanya berkaitan dengan apakah triti-triti lain. Setakat ini tidak ada triti-triti lain yang kita *sign* berkaitan dengan produk-produk ini. Kemudian jumlah kes mahkamah yang telah- setakat ini tidak ada apa-apa kes mahkamah lagi yang melibatkan petunjuk geografi di Malaysia. Kemudian bantu pendaftaran dan transaksi pelbagai program *awareness* dan telah diadakan bagi meningkatkan lagi kefahaman mengenai kepentingan perlindungan petunjuk geografi kepada komuniti dan pengeluar produk yang berkaitan. Jadi, ini telah diterangkan dan kita juga menyeru supaya kita mengadakan lebih banyak lagi advokasi dan juga pilihan dan sebagainya untuk mendorong rakyat kita mendaftar dengan kita.

Bersama saya juga sini Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook nasi air dingin, Nasi Kak Wok, dan Lada Sarawak dan sebagainya, jadi semua itu kita tidak boleh ambil tindakan. Kita di kementerian tidak boleh ambil tindakan selagi dia tidak berdaftar. Apabila berdaftar tindakan mereka juga kena repot kepada kita, baru kita boleh ambil tindakan. Jadi kita tidak boleh, apabila kita nampak nasi air dingin, kita nampak di Terengganu pun banyak, nasi air dingin, label besar-besar di tepi jalan. Betul kah air dingin dari Tumpat kah, air dingin- dari Tumpat kah Terengganu?

Kalau didaftar dengan kita kemudian ada laporan baru boleh ambil tindakan. Oleh sebab itu, kita mengesyorkan kepada usahawan-usahawan di luar sana supaya berdaftar kerana bayarannya semurah RM700 sahaja. Itu pun dua kali bayar, bukan sekali gus, dua kali bayar. Tuan Yang di-Pertua, selain daripada itu...

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Tuan Yang di-Pertua, boleh mencelah?

Dato' Rosol bin Wahid: Sila, sila.

Dato' Isa bin Ab. Hamid: Saya mohon penjelasan Yang Berhormat Timbalan Menteri, adakah apabila seorang tadi bertanyakan tentang air dingin, menyebabkan orang lain pun tidak boleh mendaftar produk air dingin? Contoh kalau kita buka Kek Lapis Sarawak, Kek Lapis Sarawak Susan, Kek Lapis Sarawak Sarimah, Kek Lapis Sarawak Kak Limah dan sebagainya, adakah orang lain pun sudah tidak boleh buat jenama itu? Adakah ini sesuatu yang mengekang industri kita? Dari sudut mana paten itu memberi *advantage*, mohon penjelasan.

Dato' Rosol bin Wahid: Terima kasih Yang Berhormat. Sebenarnya contohnya macam air *and then* nasi air dingin. Kalau Nasi Air Dingin Tumpat sebut sudah daftarkan dahulu, tiba-tiba ada satu lagi hendak daftar, maka ia sudah bertindak. Maka yang pertama itu diterima. Akan tetapi dia mempunyai ciri-ciri yang khusus keistimewaan yang dimiliki oleh nasi air tersebut.

Begitu juga kek Sarawak. Kek Sarawak saya difahamkan telah pun didaftarkan tetapi secara umum. Katanya sudah didaftarkan, kalau ada lagi Kek Lapis Sarawak Sarimah hendak daftar, maka sudah tidak boleh. Oleh sebab Kek Lapis Sarawak telah didaftarkan oleh kerajaan negeri untuk Kek Lapis Sarawak telah didaftarkan.

■1730

Kalau ada lagi individu yang hendak berdaftar, maka ia telah bertindan dan ia tidak dapat kita terima lagi. Saya nampak banyak kerajaan negeri- kalau di Sarawak kerajaan negeri, kalau di Terengganu saya nampak Yayasan Pengguna Usahawan (YPU) yang mendaftarkan produk-produk yang diusahakan oleh usahawan-usahawan mereka. Kita beri keutamaan kepada kumpulan, kerajaan negeri atau pihak-pihak berkanun untuk mendaftar. Kita tidak menggalakkan individu. Ini kerana isu yang timbul contohnya apabila ada pasukan daripada Musang King dari Raub hendak mendaftar. Apabila kita *check* rupanya kerajaan negeri- Pertanian Negeri Pahang dah daftar Musang King. Jadi tidak boleh lagi mendaftar untuk Raub.

Jadi untuk hendak menyelamatkan- yang penting ialah ini produk kita, ini harta kita kerana kita dapat laporan bahawa produk kita ini apabila *just* eksport ke luar negara, tukar sahaja lori, ia dicap *lalu*, berubah cap. Padahal produk itu produk kita dan hasil-hasil kita. Jadi ini yang berlaku dalam dunia perniagaan hari ini.

Tuan Yang di-Pertua, selain daripada berkaitan dengan- saya rasa dah menjawab apa yang ditanya oleh Yang Berhormat Senator Puan Fadhlina binti Dato' Sidek. Kemudian dengan Yang Berhormat Senator Tuan Aknan a/l Ehtook. Kemudian, Yang Berhormat Senator Datuk Paul Igai tentang kenapa pentingnya enakmen ini? Enakmen ini penting kerana ia melindungi kedaulatan kita dan ia melindungi hak kita.

Seperti saya katakan tadi, ada sebuah negara yang pokok durian tidak ada sebatang pun, tiba-tiba durian kita pergi ke sana, cap durian- *made in* negara dia. Jadi ini suatu kesalahan dan melanggar hak. Jadi inilah pentingnya tindakan kita meluluskan enakmen ini untuk menjaga hak dan juga kredibiliti serta kedaulatan kita.

Saya rasa umumnya saya telah menjawab apa yang dipersoalkan oleh Ahli-ahli Yang Berhormat. Sekali lagi, saya amat berterima kasih dan penghargaan setingginya kepada semua Ahli Yang Berhormat yang cukup prihatin walaupun jam dah menunjukkan pukul 5.30 petang. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua: Terima kasih kepada Yang Berhormat Dato' Rosol bin Wahid atas jawapan yang telah diberikan. Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis bagi diputuskan. Masalahnya ialah bahawa rang undang-undang ini dibacakan kali yang kedua sekarang.

[Masalah dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

[Rang undang-undang dibacakan kali yang kedua dan diserahkan kepada Dewan sebagai Jawatankuasa]

[Majlis bersidang dalam Jawatankuasa]

*[Timbalan Yang di-Pertua **mempengerusikan Jawatankuasa**]*

*[**Fasal-fasal 1 hingga 101** diperintahkan jadi sebahagian daripada rang undang-undang]*

[Rang undang-undang dimaklumkan kepada Majlis sekarang]

[Majlis Mesyuarat bersidang semula]

[Rang undang-undang dilaporkan dengan tidak ada pindaan; dibacakan kali yang ketiga, disokong oleh Menteri Perpaduan Negara (Datuk Halimah binti Mohamed Sadique) dan diluluskan]

Timbalan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, Mesyuarat Dewan hari ini ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, hari Khamis 23 Disember 2021. Sekian, terima kasih.

*[**Dewan ditangguhkan pada pukul 5.36 petang**]*